

617081

et

130 FÉNYKÉPPEL

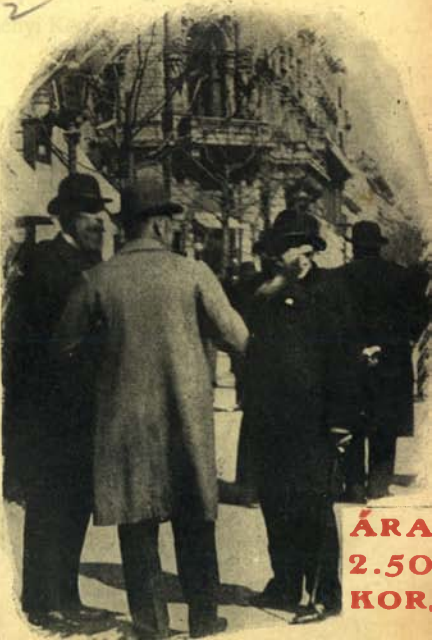
PESTI ÉLET

00

Irta: TÁBORI KORNÉL

00

292

ÁRA
2.50
KOR.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

PESTI ÉLET

KÉPES RIPORTKÖNYV

IRTA

TÁBORI KORNÉL

BUDAPEST, 1910.

Pol. 9
1478 bi ✓

EZT A KÖNYVET NYOMTATTA RÉVAI ÉS
SALAMON KÖNYVNYOMDÁJA (ÜLLŐI-ÚT 18.)
A KLISÉKET HERBST SAMU FOTO-
CZINKOGRÁFIAI MŰINTÉZETE KÉSZITETTE

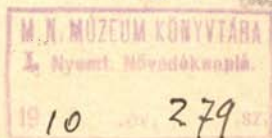
KÉSZÜLT A KÖNYVBŐL HATEZER PÉLDÁNY,
TOVÁBBÁ ÖTVEN SZÁMOZOTT PÉLDÁNY
IS FINOM KRÓMÓ-PAPIROSON. EGY ILYEN
KÖNYV ÁRA 5 K. ANGOL BŐRKÖTÉSBEN 7 K.

Országos Széchényi Könyvtár

617.081

RIPORT ÉS FOTOGRAFIA

Ez a kísérlet, úgy tudom, a legelső riportkönyv, amely Budapestről beszél és szeretném, ha most nyomban külön is hangsúlyozhatnám ennek a bevezető mondatnak majdnem mindegyik szavát.

Hangsúlyozni szeretném pedig azért, mert minden szó egy-egy magyarázat és mentség, amely a teljes megértést közvetíti olvasóim és csekélységem között. És nem tudom, min kezdjem a kimagyarázkodást. Talán azon, amit a legfontosabbnak tartok, tudniillik, hogy ez a könyv: *riportkönyv*. Nem tudományos allűrökkel fellépő dolgozat, de nem is száraz statisztika. Az újságírónak és az amatőrnek szemével nézem ezt a hatalmas, fiatal várost s boldog vagyok, ha akár valami szépségét, akár valami fogyatozását meglátom, de azért anélkül, hogy a pulzusán rajta tartanám a kezemet s a diagnosztikáló orvos vértfagyasztó komolyságával figyelném. Annak, amit látok, nem keresem itt a biológiai, szociológiai, és etikai magyarázatait, hanem beérem vele, hogy a látottakat egyszerűen megrögzítsem, szóval és képpel s aminthogy a kép, a fotografáló masina objektív szeme egyetlen mozzanatot, folyamatok, okok és okozatok helyett egyetlen *pillanathoz* valószínűleg örökíti meg, úgy igyekeztem én is, hogy újságíró-szemem ridegen objektív maradjon, magát a jellemző mozzanatot kapja ki, minden egyebeknek: okfejtéseknek, magyarázatoknak mellőzésével. Tűnő és nem is ritka képeket vonultatok fel itt, olyanokat, amelyek nap-nap után ismétlődnek Budapesten s szorosan hozzátartoznak az életéhez. Nem fölületesen, de azért mégis az újságíró, a riporter látásával igyekeztem beszámolni erről a mi városunkról és még egyszer hangsúlyozom: tudtommal ez a legelső ilyen munka.

S erre talán már inkább lehetek joggal büszke, mint magára a munkámra, Büszke lehetek rá, mint minden teljesített kötelességre. Mert az újságírónak és különösen a riporternek, kötelessége, hogy első legyen. Ha mások megelőztek volna ezzel az ötlettel, bizonyára nem szegődtem volna a nyomukba, így azonban, éppen az elsőségem tudatában, mentve látom magamat azért is, hogy a könyvem nem teljes, és nem minden fogyatékoság nélkül való. Mert az elsőség illúziója borzasztóan izgatja, hajtja, tüzeli az újságírót. A megírásában nem a legtökéletesebb az, amit holnap az olvasó kezére ad. Tacitusi komolyság és írói tökély helyett inkább hevenyészve dolgozik. Az elsőség a fő. Meg a gyorsaság. Meg az információ teljessége. Meg az, hogy képet nyújtson a tárgyról, ahelyett, hogy akár a pszichológusnak, akár a szociológusnak boncoló késével aprózná és elemezné. Az újságírónak meglátónak kell lennie, észrevevőnek és kérdezőnek. Magyarázatokat adni: mások dolga, kötelessége és — kenyeré. Eszembe jut Dumas Fils, aki, mikor szemére hányták, hogy a társadalmi problémáit csak fölveti, de meg nem oldja, ezt felelte:

— Én kérdezek csupán, de felelni a társadalom dolga.

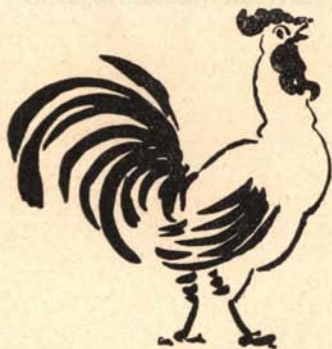
Végül pedig ki akarom emelni a bevezető mondatomnak még egy szavát: azt, hogy ez a könyv *kísérlet* csupán. Annak tekintem magam is. Az újságírónak kísérletezése a maga erejével, meg azzal, hogy a téma, amelyet talált és amely izgatja, mennyire érdekli a közönséget? Kiván-e ez az ország a fővárosáról, kiván-e Budapest önmagáról hallani? Nem riad-e meg, kacér vénasszony módjára, ha igazmondó tükörben megpillantja a tulajdon képét? Erre a kérdésre választ hozni, erre van hivatva a kísérletem, amelyet esetleg követhet másik, már nem kísérlet, hanem teljes komolysággal készülő, kimerítő munka, felölelvén sok mindent, ami ezekről a lapokról kimaradt, nehogy tulságosan megnehezdedjék a próbaiszák.

Hiszen mennyi mindenről kellene még szólni, ha nem kötne tulságosan a szűkre szabott hely! Így csak, példának okáért, a politikáról szóló fejezetünket említjük. Hány karak-

terisztikus alakról, mennyi jellegzetes dologról kellett hallgatnunk, ha nem akarjuk (és ez lett volna az egész ország közdolgainak hűséges tükörképe) hogy a politika elnyeljen, felfaljon mindent, amiről beszélni kell, — leírni és bemutatni. Így szinte kénytelen voltam vele, hogy a sok-sok mondani-valómat egy nagy szerencsekerékbe öntsem, megpörgessem a kereket, aztán két kis árvagyerekkel huzassam ki, találomra, miről irjak, mit illusztráljak meg fényképekkel, mit szorítsak bele a kötetbe.

Hanem talán a jóakarát megbocsáttatja a könyv minden fogyatkozását. Kettős jóakarát. Az, amelylyel a közönség a kezébe veszi a Budapestről szóló könyvet s az a másik, amelylyel én a művecskén dolgoztam. És ezért a másodikért talán megérdemlem némileg az elsőt . . .

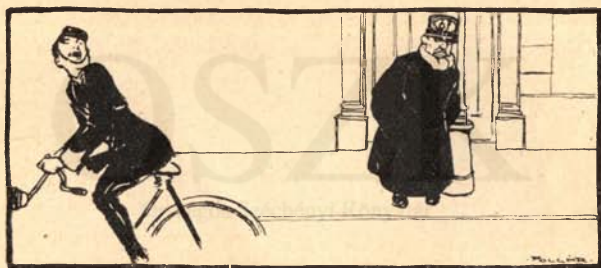
No, de tessék besétálni: kezdődik az előadás!

AKIK AZ UTCÁN ÉLNEK

Országos Széchényi Könyvtár

Hogy Budapest már nagyváros, igazi európai, vagy talán még inkább amerikai világváros, azt tán leginkább bizonyítja az a tömérdek apró, kissé fura, kicsit fölösleges, inkább a budapesti népesség mulatságos dekorációjához tartozó alak és egzisztencia, amely a nagyforgalmu metropolis fölös, másra el nem használható energiájából táplálkozik Budapest életének fura luxus-jelenségei ök, utcai kereskedők, iparosok, ügynökök meg más legfőbb-minden-egyebek, akiknek áruira, szolgálataira tulajdonképpen szükség nincs, és inkább csak ravaszságukkal, jólesően tulzott udvariasságukkal, — a legrosszabb esetben: — tolakodásukkal tukmálják rá magukat Budapest városára. Élelmes és többnyire szimpatikus emberek, akiknek szívesen megbocsátjuk, hogy tulajdonképpen nagyrészt a mi jószágunkból, szivességünkől élnek.

*Egy kihalt emberfaj:
a hordár.*

Azaz, hogy legyünk igazságosak. Van az utca mindennapi alakjai között olyan is, akire nem illik rá ez az általánosításunk. Van köztük, akire igenis szükségünk van, még pedig igen nagy; azok, akik közszolgálatot teljesítenek, vagy akik becses gyomrunk szükségleteinek kielégítéséről gondoskodnak. Tisztesség adassék nekik; és csak az utca képéhez való szoros hozzátartozandóságuk teszi, hogy őket is egy kalap alá vesszük azokkal a többiekkel, akik — francia szólas szerint — a „les petits métiers de la rue“-t gyakorolják.

Tehát: tisztelet a kivételeknek. De ezek a kivételek leginkább abban válnak el a többitől, hogy kora hajnali emberek ők, akikkel leginkább csak a lumpoknak esik találkozása. Az ilyen későn-járó dorbézolókkal szemben ők képviselik az eleven lelkiismeretet, a tisztas munkát, a serény szerénységet, és nem csoda, hogy amikor találkozik velük, a szen-

timentális érzésű lump titokban nagyot pirul, vagy — és ez a gyakoribb dolog — rájuk támad korholón:

— Nem szégyenli magát! Ilyen, de milyen nagy darab legény és még mindig az utcán kódorog, ahelyett hogy lefeküdne!

Amire persze a *tejeslegény* visszafelel, és addig-addig tart a szócsata, amíg a jólelkű lump végre elérzékenyedik és sirva mondja:

— Tudod mit? Legyünk pertuk! Szervusz. Itt egy hatos, igyál egy pohár snapszot az egészségemre.

•A tejes pedig elfogadja a pertut, a hatost, a rendeltetésével együtt, és elissza a pénzt a szomszédos pálinkás boltban.

A vásár csarnokba!

Mert a *tejeslegény* olyan legény, hogy vizet prédikál (bele a tejbe), de jó maga pálinkát iszik... Elképzelhetetlen, hogy egy-egy ilyen tejesnek mennyi előkelő pertu barátja van. Ami nem is csoda: Pest mulató városa...

Azok közül, akik a legkorábban kelő alakjai

a pesti utcának, talán rögtön az élelmiszer-, főzelék- és gyümölcsárusokat kéne itten emlitenünk, akik vidékről, a környékbeli falvakból döcögnek be kocsijukon a fővárosba, és lera-
kodnak a vásár csarnokban, vagy a csarnokon kívül állnak meg a szekerükkel, és adogatják el majd portékájukat. Ők a mentorai Pest gyomrának. És köröskörül még mindenki alszik, amikor

rázós szekerük végig csikorog a város kövezetén, hordván a sok káposztát, vagy egyéb jókat, amikből másnap megtelik a bendőnk.

A tejeslegény.

Velük majdnem egyidejűleg érkezik meg, ugyancsak a vidékről, a tejárusok mozgékony serege. Mert a központi tejcsarnok még nagyon távol van tőle, hogy el tudja látni tejjel Pestnek mindazt a népségét, amely reggelre kelve kávé akar inni . . . Aztán meg sokaknak babonája, hogy a vidékről jobb tejet lehet kapni, mint amilyent a központi szállít. Ami bizonyára tévedés. Mert a legszolidabb vidéken is igen jól ismerik a tejhamisítás technikáját.

A hajnali Budapestnek csörömpölő, lármás legénye ő, és a bádogból való tejeskannáit úgy összeveregeti, olyan nagy zajjal, hogy álmában az ember egyszerre vitézi tornán képzei magát, ahol két lovag támad egymásra és csörrennek a paizsok, összemérődnek a kardok, a kopják . . . Pedig csak a tejes legény adta le a tejet a házban levő kávémérésnek, vagy fűszerkereskedőnek, akinek drága most a dolga, mert bűvészmutatványt kell produkálnia : hogy lesz egy liter tejből kettő . . .

No, de most már nemsokára ébredni fog a főváros népe ; kell, hogy mire kilép az utcára, eltakarítsák onnan az előző nap sok mindenféle piszkát, szemetjét. Isten tudja honnan, egész seregnyi ember, egyenruhás alak jön, a vállához szorított seprű-manlicherrel, aztán söpörni kezd.

Serényen jár kezükben a seprű, és kisvártatva tiszta, fényes az utca.

Az utcaseprő.

De meddig? . . . Amíg az első kocsi végig nem gördül rajta, mert bizony a lovak nem respektálják az utcaseprők szorgos munkáját, — vagy talán nagyon is, és azért adnak megint olyan hamarosan egy kis munkát nekik?

És a derék utcaseprők már takarítják is az újabb hulladékot, szemetet, s a város is ébred, sőt talpon van, mire végigrojja az utcákat postás barátunk, a levélhordó, aki különösen újév tájékán igyekszik mentül jobb barátságot tartani velünk.

A levélhordó ismeri az utca minden házát, a ház, sőt az egész városnegyed minden lakását, és egy tényleges címjegyzéke ugyszólván az egész fővárosnak. Ha keresünk valakit, akiről nem tudjuk: melyik házszám alatt lakik, csak a levélhordót várjuk, aztán tőle kérdezzük meg:

— Nem tudja, Piebec ur melyik házban lakik?

És a levélhordó megmondja:

— Azelőtt itt, a 21-es számban lakott, de elköltözött az Ó-utca 10 száma alá.

Nélküle járatlan ember tán félnapig is elkeresgélhetett volna az embere után . . .

Hanem a pesti utca illetén hasznos szolgálattevői mellett vannak aztán mások is, akik igazán csak a századrendű szükségleteink kielégítéséből éldegélnek. S mégse korholjuk őket. Mert éppen ezek az alakok azok, akik Budapest nagyváros voltát bizonyítják. Párisban, Londonban az eféle emberek, mint például a cipőtisztítók stb. évszázadja élnek és aránylag kényelemben megélnek. Nálunk a cipőtisztító típusa csak nemrégiben kezdett kialakulni. A többi európai nagyvárosokban a cipő fényesítésével többnyire kis fiuk, apró gyermekek foglalkoznak, minálunk azonban csodálatosképen meglelt, idős emberek vetették magukat erre a szükös, de nem nagyon fáradságos kenyérkeresetre.

A levélhordó.

A Deák-téri protestáns templom előtt vagy tíz esztendeje ül és bólogat a komor cipőpucoló-bácsi, aki a szárazságtól bizonyára épp-ugy retteg, mintha dominiumai volnának és azok áhitoznák az esőt. Pedig egy rozzant láda az egész birtoka, benne egész arzenálja a különböző fényesítő-eszközöknek, a vulgáris suviksztól egész az előkelő chevreaulakkhöz való kenőcsig. Öt-tíz krajcárért olyan fényesre pucovája a cipőt, hogy csak úgy ragyog . . . .

A cipőpucoló.

Egész napi szótlán unalmában egy kis lompos kutya a társasága. Erről a kutyusról meg a gazdájáról maliciózus legenda terjedt el. Azt beszélik róla, hogy a közeledő jobbformájú cipők elé szalad, hozzájuk dörgöli sáros szőrét, aztán visszafut a gazdájához és várja, hogy a bemocskolt cipő az ő lábbeli-purgatóriumához jöjjön megtisztulásra. Így ügynökösködik a kutya; „cipőtisztításban csinál“.

Akinek sietős a dolga.

Igazán meglepő módon élelmesebb az a cipőtisztító, aki az Andrássy-út egyik nagyforgalmu éjjeli kávéháza előtt ütötte föl a tanyáját. Este kel föl, letelepszik a maga villamos lámpája alá és ott várja az üzletfeleit. Igazi lump semmiféle, utjába kerülő kalandos élvezetet el nem mulaszt. Megtisztíttatja a cipőjét is. Néha háromszor egy éjszaka. Hajnalban meg éppen virágzik az üzlet. A lump, amikor rájön, hogy már nincs idő a lefekvésre, először azt veszi észre rémülten, hogy sáros és piszkos a cipője. Siet kifényesíttetni és azt hiszi, hogy most már nem lehet észrevenni rajta, hogy a tegnapi cipőt hordja. Igaz persze,

hogy a gyűrött arcát nem is fényesítheti ki . . .

Kedves, mulatságos alak a hordár is. Valaha virágzó volt az üzlete, egy hordár-állásban kisebb-szerű vagyont lehetett gyűjteni. Amikor még ő volt Budapest telefonja, telegráfja és bizalmas intim, lírai levelek hordozója!

Ma már ez elmúlt; — Edison tönkretette a hordáripart. A mi munkájuk, és kenyérkeresetük még maradt, attól éppen mostanában üti el őket a „Messenger boy“, a postás fiu intézménye, amelylyel rövid ideje próbálkozik itt egy vállalkozó. És erre a veszedelmes konkurrenciára gondolva sóhajtott fel a magáét külön zsargonjában egy jó öreg hordár:

— Messenger boy? . . . De még mekkora boj . . . A szánkból veszi ki a kenyeret ez a Messinger-fiu . . .

Mert a pesti néphumor hamarosan Messinger-eknek keresztelte (?) el a fürge kis meszendzsereket . . .

És amióta a hordáripár így érkezett az ő bus dekadenciájához, azóta egyetlen üzletág van csak, amelyből még eltenődhetik valahogyan a szegény hordár: a becsapás. De világért se tessék rosszra gondolni: a becsapás alatt egyszerűen jogászok és egyéb fiatal urak órájának, ékszereinek, éppen

A hordárok
réme: a
Messenger
Boy.

nem okvetlenül szükséges ruhadarabjainak biztosságba való helyezését kell érteni. A hordárt valamelyik kávéházban oda-intik magukhoz, átadják neki a megbízást és a derék „vörössipkás“ elvégzi a becsapás nehéz, nagy, alkudozó-tehetséget követelő műveletét. Gyakran olyan diadalmas képpel tér vissza az expedicióról, mint ahogy a néhai vörössipkás hősök se a győzelmes csatából. Jutalékát köszönő mosolylyal dugja zsebre és figyelmezteti a nagyságos urat, hogy mindig itt, ezen a sarkon szokott állani és ha épp nincs pénze a nagyságos urnak, bármely küldetést hitelbe is elintéz elsejéig, sőt esetleg kölcsönt is szerez.

Valaha nagytekintélyű alakjai voltak a hordártestületnek, akik közül már csak itt-ott maradt egy magnak, mint például a régi börze előtt az az öreg, lassu járásu bácsi, aki összehajtott széken ülve, nagy pápaszemmel az orrán, naphosszat gyűrött könyvben olvas és jegyezget. Ha valaki megbízással jön hozzá, összecsapja a könyvet meg a tábori széket és megy a dolgát végezni. Azt mondják, hogy a talmudot kommentálja és a hordárok közt nagy tudós hírében van.

A hordárok testülete, ez a valaha nevezetes céh különben éppen úgy, mint Heine, elmondhatja magáról, hogy kettős átok nyugszik rajta. Heine azon kesergett, hogy zsidó és költő, a „vörössipkás“ pedig hordár s jóformán kivétel nélkül zsidó.

Egyáltalán érdekes, hogy a könnyű élelmességet követelő, személyes ügyességen alapuló foglalkozásokat a magyar ember nem üzi.

Ezek a karakterisztikus alakok, amelyek Budapestnek a külső képét megadják, nem magyarok. A magyar ember büszke, olykor hetyke, arisztokrata jelleme nem való az ilyenre, — ami nagyon szép esztetikus dolog, de a modern, forrongó csatákkal teli küzdelemben rendkívül hátraszorítja. Meg is fog változni; a gazdasági élet fejlődése majd meghajlítja a kemény nyakát . . .

Itt vannak például a mi bosnyákjaink. Vajjon a szegedi halbicskával, a miskolci csizmával, a kalotaszegi varrottassal nem lehetne-e éppen olyan szép eredménnyel házalni, mint

*Annektált barátunk:
a bosnyák.*

a cseh szivarszipkával, a csibukszárral meg a stájer meggyfapálcával, ami nem is tudom, hogyan került a bosnyák peripatetikus boltjába . . . Csakhogy a magyar ember nem veszi be azt a nomád, minden kényelmetlenséggel, nyomorúsággal kibékülő életmódot, ami a bosnyákoknak egy egészen sajátos, virágzó iparágat biztosított.

Aki a pesti kávéházi életet ismeri, az ismeri azokat a vándorló diszműárkereskedőket is, akik egyszerre csak megszólalnak a gyanutlan újságolvasó mellett, anélkül, hogy az ember tudná: hogyan, mikor topantak be. Rendszerint németül beszélnek.

— Billige Portmonnaies g'fällig? Schöne Manschettenknöpfe? Oder vielleicht Ansichtskarten? . . . Etwas recht pikantes! . . .

És azzal már le is csapta szíjon hordozott kirakatát és a zsebében kotorász. Hihetetlenül sok zsebe van és mindenikben hihetetlenül sok és sokféle áru. Valóságos raktárak ezek a zsebek . . . Egyikük se tud jól magyarul, de a legtöbb beszél néhány nyelvet, mert ezek a csavargó, nyughatatlan vérű emberek rendesen bejárják fél Európát.

Az egyik ilyen kolportőr — jól ismert alak az Andrássy-úti kávéházakban — ravaszul fel is használja a nyelvtudományát. Megróbálja a „kunsaft”-tal az angol, francia vagy olasz beszédet. A legtöbb ember örül, ha megmutathatja a nagy nyelvismeretét, a kávéházban különben is sokan hallják, hogy milyen pompásan beszél angolul és ha már néhány percig eldiskurált, akkor vásárol

*Akinél a cipőzsinórtól
az anzikig minden
kapható.*

valamit, ha egyébért nem is, — hogy a kolportőr idejét megfizesse.

Az ilyen repülő-boltosok rendes üzletükön kívül, — amelyet gyakran sorsjátékkal kötnek össze — ügynökösködni is szoktak mindenfélével. Egyikük például lakásokat szerez legényemberek számára. Sőt ha éppen kell: nőcskéket, akikkel az ember messze üzi az egyedüllét unalmasságát.

No de hát nem is szolid kereskedői egzisztenciák ezek, és például a budapesti kofa bizonyára nagyon lenézi őket . . . Ámbár csak a nyakába akasztva hordja az ő kicsinyke boltját. De vannak aztán mások is, és ezek a mások a budapesti utca igazi üzletemberei. Tökét fektetnek be a boltjukba, amely nyáron zöld toló-kocsi, télen pedig kis vaskályha és esetleg nagy vászon-ernyő. Nyáron alma, cseresznye, meg dinnye, télen gesztenye az árujuk. Az utcasarokért bért fizetnek a tekintetes tanácsnak, de azzal biztosítva is van a kenyérkeresetük. Nincs konkurrencia!

A sváb kofa.

A luftballonos néni.

A szemnek, szájnak olcsó ingeréről gondoskodnak ezek a nyáron nagyon dekolletált, télen meg óriási kendőkbe bebugyolált asszonyságok, akik dehogy is értik a jó istent, miért akarta az embereket eltiltani az almaevéstől, mikor pedig az alma kitűnő gyümölcs, és nagy a keletje nyersen is, sütvé is . . .

Más aztán, de rendes tartozéka az utcának, a léggömbáros asszony, vagy hogy igazi nevén szólítsuk: a luftballonos néni. Egy sereg olcsó kis léggömböt tart a kezében, egy szádra van ráfűzve vala-

mennyi, és amint duzzadtan a szél ide-oda hajtogatja őket, messziről olyanok, mint valami óriási, incselkedő szőlőfürt . . .

A luftballonos néni az, aki a gyermekeinket először megtanítja a női csalfaságra, önzésre és mindarra, ami a gyöngé nemnek az erősségét teszi. A kacérságot is a luftballonos néni jóvoltából ismerik meg először az öklömnyi gyerekek. Mert ez az asszonyiség érti a maga üzletecskéjének fortélyát . . .

Hiszen a portékája gyermekkézbe való, a gyermekeknek készült. A luftballonos néni tehát, amikor meglát gyermekeket, akiket a szülőjük kísér, vagy a guvernáns, rákacérkodik a kis gyerekekre, és a szemével mondja neki:

— Nézz ide; ide nézz . . . Milyen szép luftballonom van . . . Kéne egy? Ugy-e jó volna egy . . .

És kívánatossá teszi a gázzal tele színes gömböt a gyerek szemében. Vágyat kelt a kicsikében, aki szegény nem is sejti, hogy életének jelentős eseményéhez érkezett el, ime: megismerkedett a női fondorkodással, a csábitással, amelynek aztán azon nyomban áldozatául is esik. Mert nem tud ellentállani a csábnak. Hiszen néhai való jó Ulissesnek még könnyű dolga volt: betömte a fülét, és akkor nem hallotta a szirének csábitó danáját. Az ám, de mit csináljon a kis gyerek, aki nem minden hájjal megkent róka, mint volt a klasszikus világcsavargó, hanem naiv, egyszerű kis lélek . . . És bizony nem tud ellentállani, kérlelni kezdi szülését, vagy a guvernánst, hogy luftballont, és luftballont . . .

Azonban nem teljesítik a kis kényur óhaját. Nem baj. A luftballonos hölgy nem adja fel a csatát, és szemével csak tovább biztatgatja a kicsikét:

— No, csak azért is . . . Csak azért is . . . Ne hagyd magad . . . Kérd szépen a papát . . . Mit? Azt mondja nem vesz? . . . Nyafogj . . . Még se vesz? . . . Kezdj el bögni . . .

És az elkábitott, elcsábitott kis urfi sirni kezd.

Amire aztán két folytatása lehet a kicsinyke konfliktusnak. Az egyik az, hogy „Ne, most legalább tudod, miért

sírsz“ kiáltással az ideges apa rászó egyet a drága magzatjára; a másik pedig, hogy a sírás mégis csak meglágyítja a szülő szívét, és megveszi tiz krajcárókért a léggömböt . . .

Azzal az urfi először lett áldozatja a női számításnak, de egyben először is került szembe a világhódító aviatikával . . . Ki tudja, talán a kis léggömbösből egy napon még valami Blériot lesz. Vagy van-e apa, aki nem ezzel a reménységgel kecsegteti magát vigaszul a kidobott krajcárkákért, amibe a ballon került? . . .

Az utcasarknak egyik lady patronessze ez a luftballonos néni, aminthogy egész családok élnek így az utcasarkon. Az asszony kora reggeltől estig ott ül, az ebédet, ozsonnát kihozza a lánya és ott melegíti föl a gesztenyés-kályhán. A család tagjai munkából hazajövet, leülnek egy percre diszkurálni és a kezüket melegíteni és a gyerekek, mikor vége az iskolai előadásnak, ott csirkefogóskodnak a „stand“ körül. Estére fölkel a férj és elfoglalja az asszony helyét a kályha mellett. Így aztán szakadatlan az üzlet és egy ágyat is megtakarítanak . . .

A perces nyári alak. Télen csak különös alkalmakkor, bucsukon, vagy vasárnap a vurstliban „megy“ az üzlete. De nyáron nincs az a zuga a városnak, ahol föl ne bukkanna tradicionális hosszú rudjával. Ámbár ez a rud kezd már kiveszni és elfoglalja helyét a közönségesebb bádogtálca, amelyen bámulatos művészettel szilárdra épített perec-vár emelkedik. Ennek a süteménynek a kelen-dősége tulajdonképen rejtély. — Nincs semmi ize, akkor „jó“, ha kökemény és ha nagyon sós; de télen éppen az a sikerének a nyitja, hogy semmi ize nincs és így mindenkinek jó. Egy oportunista étel . . .

Friss a perrecc!

A perecesek mindenféle jót elhitetnek róla a közönséggel :

— Friss pereg, sós pereg, ropogós pereg! Most együtt a sütőbül, tessék friss perrrec! — hallani nyaranta a ligetben.

Egy öreg pereces meg éppen évek óta „vaniliás pereg”-ként kínálja az ő sós süteményét. A vanília, ugy látszik, neki a gurmandéria netovábbja.

. . . De milyen messze járunk még a felsorolás végétől! Pedig csak a legjellegzetesebb utcai alakokat tüzdeljük itt tollhegyre. Mégis, nem lenne-e bűn, ha megfeledkeznének például a virágáros asszonyokról, akik olyan kedvesek, és gondoskodnak róla, hogy télen se legyen a lakásunk minden illatos disz nélkül. És bizony mily olcsón gondoskodnak róla, egy pár krajcárért árulják a természet legszebb üdvözlétét még olyankor is, amikor vastag, süppedő, puha hószőnyeg takarja el a földet . . .

Különösen a vasárnap kedvező az ő üzleti szempontjukból. Amikor kitolul az utcára mindenki egy kis sétára, és a kis varrólányok meg egyebek holmi bokrétácskával diszitik

Szép virág tessék!

ruhájukat, feledtetvén egyszeriben, hogy bizony az a kosztüm nem a Paquin műhelyéből került ki és nem is a Redfernék művészetét dicséri. Olcsó ibolya, melegházi rózsaszál, néha krizantémum: ez az ő portékájuk, és mert mindig csak friss virágot látnak, kíváncsokat, talán megfeledkeznek közben róla, hogy bizony mulik az idő, és az idő múlásával hervadás vár a virágra, rájuk is . . .

Egy másik kedves alakja az utcának: a kéményseprő.

Ő a gyermekek réme, de már a nagyok másként vannak véle és az ő babonájuk szerint: kéményseprővel találkozni szerencsét hoz. Hogy miért, a jó isten lenne a megmondhatója. A kéményseprők azonban tudják ezt a babonát, és ha hajnaltajt, vagy a kora reggeli órákban elázott lumpokkal találkoznak, bizonyára odaállnak elébe:

— Ászolgája, nagyságos úr . . . Szerencsét hozok! . . .

És a problematikus szerencséért menten át is veszi az illő borraivalót.

A gyerekek réme: a kéményseprő.

Viszont azonban pedagógiai, vagy legalább gyermeknevelési célokat is szolgál a kéményseprő. Ha a gyerek sivalkodik, rosszkodik az utcán vagy otthon, az anyja csak a kéményseprővel fenyegeti meg; attól menten meghökken és olyan csöndes lesz, hogy no . . .

A vidám, boldog kéményseprő pedig mindezekért a szolgálataiért beállít hozzánk január elsején és maszatosan, feketén, bekormozottan küldi be hozzánk üdvözlétét, boldog új év kívánatát és megint csak felveszi a maga tisztos borraivalóját. Mivel pedig egyéb munkáját is: a kályhák és kémények tisztítását is jól megfizetik, hát el lehet mondani róla, hogy a kéményseprő még a kormos kéményben is rózsaszínűnek látja a világot.

A kéményseprőség régi, évszázados mesterség már, ellenben új hivatás *reklám-embernek* lenni. És hogy ne lenne az, amikor maga a reklám is új dolog és alig pár évtizede, hogy hazájában. Amerikában fölismerték a hirdetés fontosságát és nagy gazdasági hasznát.

A reklám-ember.

Ma már nem mondjuk, hogy a jó bornak nem kell cégér! De mennyire kell! Annyira kell, hogy a cégér napjainkban szinte fontosabb már, mint maga a jó bor. Feltűnést kelteni, és kihasználni ezt a feltűnést: ime a mi modern korunk egyik jelszava. Ez teremtette meg

az ugynevezett *szendvics-ember* mesterségét, amely kitűnő foglalkozás Amerikában, Angliában és Franciaországban, és most már kezd lábrakapni nálunk is. Csak az a baj, hogy itt minálunk nem elég groteszkek, nem elég mulatságosak ezek az alakok, és nem hívják fel magukra úgy a figyelmet, mint külföldi, ügyesebb kollégáik szokták. Hanem hát beletanulnak majd nyilván ebbe is, és a furaságukkal akkor eggyel több, és ríktó szint visznek bele a főváros utcáinak szín-komplexumába.

A szendvics-emberek farsangi bohóságokra emlékeztetnek, és annál kiáltóbb az ellentét köztük s azok közt, akik mint egy ősi, évezredes átok martirjai bolyonganak utcáinkon, sötétben, szomoruan, néha megcsufoltan . . . Galiciából idevetődött, tincses barátainkról beszélünk: a lengyel zsidókról, vagy mint a cseléd-zsargon mondja őket: a *polise*-kről . . .

Hát bizonyos, hogy fura alakjukkal, tincsükkel, maszatos kaftánjaikkal ezek a lengyel zsidók nem tekinthetők éppen város-szépitő elemnek, sőt még csak Budapest fajmagyar jellegének kidomborításához is igen csekély mértékben járulnak hozzá. De azért ne bántsuk őket. Azért se, mert az ily „lengyelek“ között sok van, aki magyar, sőt igen jó magyar. Van köztük sok elszánt, veszedelmes alak, aki gonoszul rácáfol arra a bizonyos zsidógyávaságra és razziákon sok munkát ad a detektíveknek, de az élet, a rettenetes élet tette őket olyanná. Hát persze, az igaz, hogy Galiciából ereszkednek alá, vagy még messzebből, Oroszországból jönnek be, üzöt-

ten, megkergetetten. Aztán megtelepednek itt Magyarországon, ahol a liberalizmus kaput nyit nekik, — tán nagyon is tág kaput — meghonosodnak, és a harmadik generációjuk már bizonyára igen jó magyar lesz, ha ugyan ők maguk nem azok, mert csak Máramarosból jönnek a pesti vásárra . . .

Komor, néha megdöbentő alakok ezek, néha az Ahasvérus szomorúságával, de néha a Michelangelo Mózesének szépségével teljesen. Van közöttük galíciai, akit csak üzleti ügyek hoztak ide, vagy pedig a — gyomorbajuk, amelyért Schächter doktort, a kitünő tanárt keresik fel, tőle várván gyógyulást. Schächter tanár és Báron professzor: ez az ő két pesti orvos-prófétájuk, talán a világért se mennének el bajukkal máshoz, mint ehez az európai hirű, de a vérükből való két orvoskapacitáshoz. És ezernyi anekdota szálldos a két tanárról és lengyel zsidó pacienseikről. A pesti anekdotakincs egy tekintélyes része azokból a mókaságokból került ki, amelyek e két professzornak várószobájában, vagy rendelő helyiségében játszódnak le . . . És se szeri se száma azoknak az anekdotáknak, amelyeket e szavakkal szoktunk bevezetni:

— Elment Báron tanárhoz egy lengyel zsidó . . .

Ördög vigye, meséljünk el egyet:

— Elment Báron tanárhoz egy lengyel zsidó és megoperáltatta magát. Amikor fizetésre került a sor, a hitsorsos kijelentette, hogy nincs egy megveszekedett garasa se. Mire a tanár leszidta:

A pólise.

Egy dob-utcai zsinagóga.

hanem ungmegyeiek, beregiek stb., az ország határán élők, akik vásárra jönnek ide Pestre. Mondják, vannak köztük olyanok, akik vagyont hordanak maguknál a kaftánjuk bélésébe varrva. És hogy nem egészen igaztalan ez a fáma, azt talán igazolhatja ez a közismert história:

Az egyik Andrásy-úti kávéházba, vagy két évtizeddel ezelőtt betért egy ilyen lengyel zsidó és kávét kért. Nem szolgálták ki. Ellenben a kávéos odament hozzá, és durván kitéssékelte. Erre a mi emberünk szó nélkül felcihelődött, elhagyta a kávéházat és betért a házmesterhez:

— Kié ez a ház? — kérdezte tőle.

A házmester megmondta.

A lengyel zsidó pedig most már a ház tulajdonosát kereste föl:

— Uram, hajlandó lenne eladni a házát?

— Nem.

— Mégis, jó árért, nagyon jó árért . . .

A háztulajdonos azt hitte, tréfáról van szó, és mókázva is felelt:

— Hallja, ez mégis szemtelenség. Ha nincs pénze, menjen a kerületi orvoshoz. Vagy a klinikára. Vagy a mentőkhöz. Vagy a pokolba. Miért jön éppen én hozzá, akinél hatszáz koronába kerül egy műtét?

A páciens pedig fölényesen:

— Hja tanár ur, tesszik tudni, amikor az egészségemről van szó, *nekem semmi se drága*..

De nemcsak galiciaiak vannak köztük,

— Félmillióért miért ne?! . . .

— Sok . . . de megveszem . . . Itt a foglaló nálam, ötven ezer forint, a többről csekket adok az osztrák-magyar bankhoz.

És kifejtve a kabátja bélését, előszedett s leszámolt az asztalra száz darab ezrest. Az üzletet megkötötték közjegyző előtt, s egy hét múlva a lengyel zsidóé volt a ház. Akkor aztán bement a büszke kávéshoz, és felmondta neki a helyiséget.

— Maga kidobott engem a kávéházából, most én is kidobom magát az én — házamból.

. . . És ez a kis boszu megért neki félmillió koronát. Ma pedig ugyanez az ember szivben-lélekben teljesen magyar, tagja a főváros törvényhatósági bizottságának, s már két háza is áll az Andrássy-út impozáns palota-során . . .

Persze azért a lengyel zsidók között mégis csak több a földhöz ragadt szegény, mint az ilyen hatalmas, gazdag, akinek százezrei hevernek az osztrák-magyar banknál. A nagyobbszámú szegényeknek a Dob-utca és kapcsolt részei az ő menedék-helyük, s mi tagadás, ennek a városnegyednek még mailag is bizonyos ghetto-színezetet adnak kaftánjukkal, tincsiükkel, hosszú, patriárkai szakálukkal és zsidó-lengyel-német nyelvkaoszukkal.

Nehogy azonban Budapest tulságosan elbizakodjék és nagyra legyen az ő világvárosságával, a jó vidék emlékeztetőnek felküld néha egy-egy furcsa alakot, aki de

*Orbán, a
Rákóczi-út
bolondja.*

hamar visszavarázsolja ide a mezővárosi eredetét. Ilyen fura alak az a félkegyelmű parasztlegény, aki naphosszat ott ögyeleg a Rákóczi-úton és krajcáros, alamizsnás bohóca ennek a lüktető, forgalmas uttestnek.

Az együgyűek krisztusi jogán boldog ez a ténfergő legény; nem árt a légynek se, az utcán járó-kelőknek pedig megesik a szivük rajta és adnak neki egy pár fillért. Azon tengődik. A históriáját nem tudja senki, talán ő maga se, és talán nincs is neki, mert hiszen nagyjában mi, egyes emberek is úgy vagyunk, mint a népösszességek, amelyekről egy nagy francia gondolkodó megállapította, hogy: boldog népeknek nincs históriája.

És Orbán, a hóbortos Orbán boldog. És Orbánnak, a hóbortosnak nincs históriája . . .

Most pedig megemlékezünk még egy alakjáról a pesti utcának, aki csak néhány éve vonult be közénk az olcsó betűt, a krajcáros ujságot, a nyilvánosságot és a művelődést szolgálni, amikor először végigrohant az utcán, kiabálva, hogy:

— Friss Ujság!

A rikkancs-mesterség, az ujságkinálói csudás gyorsasággal terjedt el az országban. Ma már egészen különös, magának élő társadalom. Vannak benne asszonyok, férfiak, gyerekek és öregek, lumpok és józan, szorgalmas családapák, tehetetlen slemilek és élelmes tőkepénzes-jelöltek, kizsákmányoltak és tőkegyűjtő üzletemberek, akik a nagy

Rikkancsok a kiadóhivatal előtt.

csomóban összevásárolt lapot albérlőbe adják olyanoknak, akik pénz híján nem tudják előre

lefizetni az ujság példányok árát. Minden sarkon ott állanak, minden boltba, kávéházba benyitnak, minden utcán végigrohannak és a kiáltásuktól bizonyos órákban visszhangzik a város . . .

Persze mindennek is megvan a maga oka-foka, előzménye. Hogy a rikkancsok odasereglenek az ujság kiadóhivatala elé, és várják, amíg átvehetik a kinyomott, friss, még nyomdafestéktől nedves lapot . . .

Amikor aztán ezzel megvannak, akkor kezdődik még csak a haddel-hadd. Eszeveszett vágatással veszik a nyakukba az utcákat, szenzációt ígérő cimeket bömbölnék, harsognak, üvöltenek, és annak van ám csak igazán jó dolga, aki észrevétlen egy-egy villamos kocsí lépcsőjére tud felkuporodni, és ott viteti magát ingyen, a többi szaladó társát megelőzve. Pokoli mód fürgék ezek a rikkancsok és a féllábu, nyomorék bizony nem konkurrálhatna ezekkel a született marathoni futókkal. Hát segít magán másképp. Előre feláll a posztján, és várja aztán, amíg a segédje, a megbízottja, vagy kije elhozza neki — provízió ellenében — a lappéldányokat. Így rakják össze ketten, amijük van, egy közös üzleti befektetésbe. Az egyik adja hozzá a maga fürgeségét, a másik a maga lábatlan nyomorékságát, amin aztán megesik a jó emberek szive, és veszik is tőle az *Estiusság*-ot, *Anapestikiadás*-t, meg a többi kolportázs-lapot. Alighogy a délutáni lapokon tuladtak, jön a *Legujabb* s már egy órákor éjfél után szerteszét kínálják a *Friss Ujság*-ot is, hajnalban pedig a többi, szapora bulvár-lapot.

Hanem az ujságárusítás nemcsak a férfiaknak ad kenyeret, de a nőknek is. Ebben a dologban már régen teljes győzelméhez jutott a nőemancipáció. S ha az asszonyok még

A lábatlankodó rikkancs.

Zsur az utcasarkon.

elül valahol a posztján; nem kell teli torokkal kiabálnia az ujságját, mert megvannak a maga hűséges kuncsaftjai, akiket napról-napra arra visz el az utjuk és mindig ugyanattól az asszonytól veszik meg a maguk lapját és olykor már furcsa meglepetést is kelt, ha a vevő, vagy az ujságárus néni ke hiányzik a piculás randevu-helyről . . .

Ma különben már a rikkancsok is szervezettek, sőt szaklapjuk is van, amely az érdekeiket szolgálja. És Náni néni vagy a santa Tóni komoly támadást intéz a saját külön organumban a goromba Csóti vagy a félszemü Stahler ellen, akik főrikkancsok, lapkiosztók és a kapitalizmust képviselik az ő világukban.

se olyan ügyes rikkancsok, mint a férfiak, annak okát bőségesen megmagyarázza ez a képecske itt baloldalt.

Komámasszonyék tudniillik inkább tréceléssel üzik el az időt és míg a fürgébb férfiak már rég tuladtak lapjaikon, ők még mélyen benne vannak a tereferében, szapulásban . . .

No, de nem mind, és van köztük olyan is, aki komolyan fogja fel a hivatását.

Szegény öreg asszony,

Náni néni a lapokkal.

POLITIKA AZ UTCÁN

Országos Széchényi Könyvtár

A legritkább alak a pesti utcán: a király.

Noha eleinte furcsának tetszik itt, beszéljessünk kissé a politikáról is, amelynek Magyarországon akkora fontossága van és úgy felszívódott mindenkinek a vérkeringésébe, hogy a jó öreg Arisztotelesz — föltámadván — bizonyára ilyenforma definícióját adná a magyar embernek:

— A magyar ember kétlábu, tollatlan alak, mint a többi embertársa és amikor egyedül van, nem is különbözik a más nemzetbeli európaiótól. Faji jellege és magyar volta csak olyankor ütökzik ki rajta, amikor a magyar ember másodmagával van. Ilyenkor, amikor két magyar kerül össze, kávéházban vagy szalonban, vasuti kocsiban vagy a Mars bolygón, a magyar voltuk azon ismerszik meg, hogy hevesen vitatkoznak, kézzel és lábbal, argumentumokkal vagy csak pusztá, öblös hanggal és számokat emlegetnek, nevezetesen két számot: a negyvennyolcat és a hatvanhetet. Valósággal rögeszmés ragaszkodással szokták emlegetni ezt a két számot, amely a számsorban olyan békességben fér meg, mégis a magyar glóbuson, mint két *sark*, vált ki és körötte jegecesedik ki ebben az országban minden. Ha közelebbről figyeled e két tollatlan

madár vitatkozását, meg fogsz döbbenni, mennyi hévvel, mennyi kitartással, a szónoki érvek és ellenérvek milyen ügyes csoportosításával védi mindenik a maga álláspontját. Hinnéd az ügyes szavuk hallatán, hogy ezek született orátorok, ügyvédek, avagy politikai szónokok. Mégis, ha megkérdezed őket hivatásukról, megtudod, hogy tévedtél, mert nem azok, hanem az egyik békés kereskedelmi utazó, aki rendesen kanavászban dolgozik, a másik pedig tőzsdeférfit, aki már novemberben köt áprilisi slusszokat . . .

És mint legtöbbször, bizony igaza lenne a klasszikus ókor nagy filozófjának. A magyar embernek, amíg egyedül van, nincs különös ismertetőjele: nem különbözik kihívóan a némettől, az osztráktól vagy a franciától. Ám mihelyt két magyar összekerül, menten politikára terelődik közöttük a szó, fölpezdül bennük a harcias kedv és vitatkoznak olyan hévvel, mintha csakugyan az ő dolguk lenne, még pedig most rögtönösen, hogy az ország jövődjéről döntsenek. Itt született politikus mindenki, a feudális főurtól lefelé a kispapig. Ne feledjük, hogy Jókai humoros alakjai közül a Tallérossy Zebuloné mellett a politikus csizmadiáié volt a legkedvesebb és legnépszerűbb. A nyári vendéglőink közül pedig maiglan is azt keresik fel a legtöbben, amely a politikus grajzlerhez van címezve. Bizony jelenségek ezek; mindenféleképpen figyelemre érdemesek. De van még más is e fajta, egész sereg. Így például Magyarországon született meg az élclapoknak egy egészen különös, másutt ismeretlen fajtája: a politikai élclap, amely hétről-hétre az aktuális politika fonákságait állítja pelengére és figurázza ki, még pedig igen elmésen, végtelen ötletességgel. Más nemzeteknél a szatira, a guny a köznapi életet csipkedi, nálunk azonban az emberi felsőbbségnek még ezt a két jelentős adományát: a szatirát és az elmésséget is a politika foglalja le. Hasonlóképpen vagyunk napilapjainkkal. Még azok is, amelyek nem hivatalos organumai egy-egy pártnak, naponként hasábjai felé a politikai események pertraktálásának szenteli. Annyira nagy, mindent felívó dolog minálunk a politika, hogy végül már az emberek legfőbb

ambíciójának kialakulási formája ez. A mandátum, a képviselőség, ez lebeg, mint távoli ideál minden magyar ember szeme előtt és mintha csakugyan teljes komolysággal készülne rá, úgy olvassa, falja a lapok politikai rovatának minden apróságát.

Csodálatos módon még az irodalomra is ráveti árnyékát a politika. Például a ma élő legnagyobb magyar elbeszélőnek, a méltán ünnepeelt és soha eléggé nem ünnepelhető *Mikszáth* Kálmán népszerűségét is az érlelte meg, hogy a nagy palóc ragyogó parlamenti croquisokat írt, karcolatokat a képviselőház folyosójáról és szabadelvű párt klubhelyiségéről. Azaz hogy tudjuk, mit értünk e synecdoche alatt: Mikszáth a parlamenti folyosó és a Lloyd klubéletéről írt, de ami feljegyzéseket onnan hozott, azok szerezték meg az ő igazi népszerűségét, azok tanították meg rá az országot, hogy Mikszáth bájos elbeszélő művészetét, humorát, finom pszichológiáját méltányolja és nagyrabecsülje. Már pedig ahol még ilyen művészi értékek is a politika mérlegén mérődnek, ott igazán fölösleges, hogy az ember tovább magyarázza, mennyire politikával szaturált az egész ország. No meg aztán hiszen egymás között vagyunk, magyar embernek írónak e sorok; és ha már együtt vagyunk, legyünk nyitak, őszinték, tegyünk úgy, mint a római augurok valaha, akik ha találkoztak, összemosolyodtak. Mosolyogtak és a mosoly beszélt helyettük:

— Te is? Én is. Szervusz . . . Összetalálkozunk, nyájas olvasó. Legyünk őszinték: te is politizálsz, én is, mindenki és itt nincs kivétel. Nem tehetünk róla. Velünk született tulajdonságunk. A vérünkben van a dolog . . . (Ejnye, csak már itt volnának azok az esti lapok, hogy megtudhatnók legalább, mi volt a mai minisztertanács eredménye!)

De mert a politika felé fordul mindenek érdeklődése, van is olyan politikai hirszolgálatunk, olyan publicisztikánk, hogy ritkítja párját széles e világon. Fürgén, ügyesen, mindent kifürkészők, kiszimatolók a mi politikai riportereink, titokban nem maradhat előttük semmi és ha a híres Blowitz ma visszakerülne a földre, bizonyára elismerné, hogy rajta is beteljesedett az igazi mesterek végzete: a tanítványok teltettek

Ő felsége sétára indul.

rajta . . . No és a magyar publicisztika. Ragyogó, fényes, előkelő ; a debatteri hév és a közjogi tudás vértetizetjébe öltözött. Mennyi gondolat, ötlet, elmésség pazarlódik el ezekben az írásokban ! Bizony, nem csoda, ha aztán Bécsben, Berlinben nagy tisztessége van a magyar ujságírónak, nagyobb mint idehaza és Bécsben is, Berlinben is úgy van, hogy éppen a legjelentősebb politikai sajtóorgánumok vezető állásait magyar származásu ujságírókkal töltik be. Ne feledjük, kérem alássan, hogy Nordau is, Bauer is, Gans-Ludassy és Hevesi Lajos is egytől-egyig magyar emberek. Hogy hamarjában csak a legnevezetesebbeket ragadjuk ki a sorbul . . .

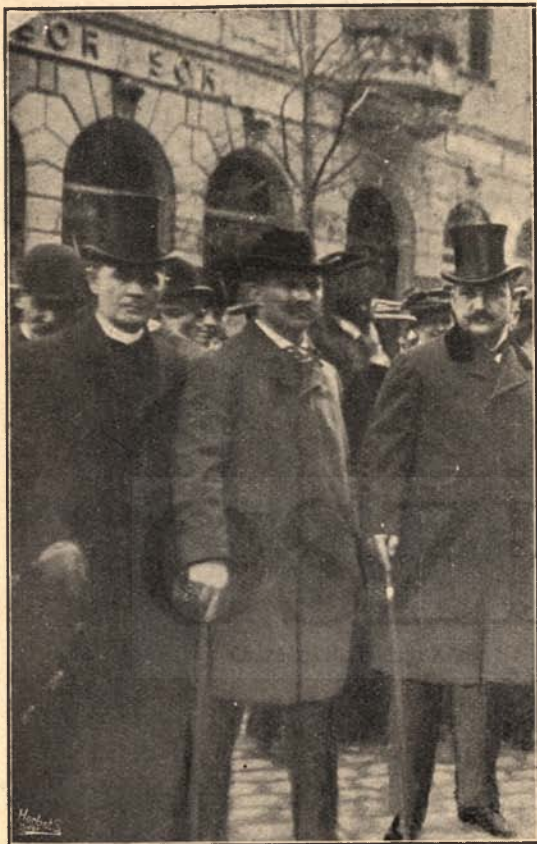
Ez a mi nagy politizálásunk különben nem tartozik valami tulságosan a nemzetigényeink közé és éppenséggel nincs eszünkben, hogy mint ilyet ünnepeljük. Nem. A politika és a politika iránt való érdeklődés inkább nemzeti szükségesség, kényszerűség, amely azonban szenvedélylyé lett. Leginkább egy szimpla hasonlattal világíthatnók meg a dolgot. Ugy vagyunk a politikával, mint a nagybeteg, akinek a doktor az orvosságokon kívül még valami finom, drága gyógybort rendelt : No és a beteg belekóstolt a borbá, izlett neki, annyira izlett, hogy utóbb már a falhoz csapja a többi orvoságos üveget, a gyógybort azonban issza, tulságos buzgósággal. Aztán a drága tokajira nem telik, megteszi az olcsóbb is. A pecsenyebor, aztán a közönséges asztali, majd a kocsis bor és végül minden alkohol jó, még a denaturált spiritusz is . . . Hát így vagyunk valahogyan a politikai érdeklődésünkkel. Csakugyan, Magyarország közjogi helyzete, egyedül-

valósága, meg az, hogy minden oldalról ellenfél környezi, a kötelességévé teszi minden magyar embernek, hogy résen legyen és mint az egykori *Civis Romanus* törődjék hazája minden eseményével. Az ám, de ez az érdeklődés csak mint gyógybor használandó és mellette a többi orvosságos flakó is fontos: a munka, a szorgalom, a takarékoság. Mi azonban csak éppen a borra kaptunk rá és minden egyebet, ami az épülésünkre, a gyógyulásunkra szolgálna, egyszerűen a falhoz csaptuk. Aztán meg ha csak a gyógybornál tartanánk és a nagy, komoly, fontos politikai harcok iránt érdeklődnénk. De nem. Ma már minden apró-cseprő csetepatét a magunkévá teszünk, kivisszük magunkkal az utcára, bevisszük magunkkal a kávéházba és elrágódunk, elvitatkozunk rajta mindaddig, amíg csak valami újabb, még olcsóbb szenzáció nem akad . . . A politikának mértéktelen iszákosai vagyunk ma mindnyájan és mint igazi iszákosokhoz illik, egyre fogadkozunk, hogy eztán már lemondunk csunya szenvedélyünkről. A fogadkozás azonban csak arra való, hogy legyen mit megszegnünk és az első kínálkozó alkalomnál nem tudunk ellentállni a csábításnak . . .

És még folytathatnók a panaszkodást, ha ugyan az lenne a célunk, hogy morált tanítsunk. De most más a feladatunk. Egyszerűen csak apró képeket akarunk adni Budapestről és ezek során nem szabad megfélemedoznünk arról sem, hogy a politika micsoda ráncokba szorul a fővárosnak ábrázatján . . .

Ha csak arra lennénk kíváncsiak, hogy a politika általán hol üti fel a fejét itt Pesten, erre a kérdésre a fentebbiekben már meg is adtuk volna a választ. Mindenütt. Az utcán, a kávéházban, a magánlakásokban, a villamoson. De így kicsit tág lenne a kérdés. Ám szűkebbre válik mindjárt, ha a hivatásos politikusok felé fordulunk és őket keressük a főváros zajos tömkelegében. Ők merre járnak? Hol vannak? Mit csinál a négyszázötvenhárom honatya, akinek a nemzet megbízásából kell a politika, e csuf banya körül forgolódnia ügyeskedve, legyeskedően? Hol vannak? Merre járnak? Hogyan viselik az ország gondját . . .

*Honatyák a Kossuth Lajos-utcai korzón.
(Markos Gyula, Somogyi Aladár és Zlinszky István.)*

ha nem is végleg — amikor megvan az új kabinet, tudjuk, ki van benne, ki mellé szegődünk és kik ellen szállunk elszántan sikra.

Szerencsére azonban nem mindig ilyen komplikált a helyzet, a politikai helyzet és a politikusoké. Vannak békésebb, nyugalmasabb idők és ilyenkor, a politikai párthelyiségeken kívül, két találkozóhelye van a kis és nagy politikusoknak. Az egyik: az Országháza, ez a sok milliós, fényűző, pompás palota a Dunaparton; a másik: a Kossuth Lajos-utcai korzó. A hivatalos hely persze a gótikus parlamenti

Hát hiszen most éppen kicsit kusza, bonyolult a helyzet aligha akad, aki tisztán látna benne. Sokfelé huzódó törekvések, lappangó próbálkozások alattomos kombinációk forrongás, kavargás: ez a helyzet képe. Új és új hadmozdulatokat produkálnak a pártok, oszlások, csatlakozások és közben hasznosjelszó = végeladás. Hisz válságok alatt mindig így van és mindenütt. Csak akkor áll helyre a rend, —

palota, de azért alkalmasint nagyon tévedne, aki azt hinné, hogy a korzón, sétaközben nem születnének meg néha éppen olyan fontos, döntő elhatározások, mint odabent a szőnyeges, aranyos márványépületben. Odabent: szónokolnak. Idekint: a sétálgatók egyszerűségével csevegnek. A kupola alatt: fontoskodó honatyák, de idekint a trottoáron: emberek, akik szimplán véleményt cserélnek. És talán ez a kis szembeállítás is mutatja, hogy ez a politikai korzózás éppenséggel nem lenézendő valami. Dehogy. Itt ismerszenek meg a képviselőink igazában; itt, ahol nem vitézi vértzetben állanak ki a porondra, hanem otthonosan járkálnak, fesztelenül és igazi mivoltuk negligzsjében . . .

Ezt a negligzst egyébként rögtön magukra öltik, — szinte láttatlan és öntudatlanul — mihelyt kilépnek a parlamenti palota kapuján. Sőt vannak olyanok is, akik soha le nem vetik, még akkor sem, amikor benn vannak a márványos falak közt, ahol az ország dolgait intézik.

Kétségtelen, hogy ezek az örök egyforma, nagyképűség és póz nélkül való honatyák, ezek a legkedvesebbek. A régi vere-tűek . . . Pl. az öreg Madarász apó.

Madarász apója ő az egész Budapest népének. Madarász József különben a parlament széniora, ami nem is csoda, ha meggondoljuk, hogy közel száz esztendő havazta be már kemény, igaz, magyar koponyáját. Száz esztendő hava; és ebben a száz esztendőben volt egynéhány olyan, amikor a forradalmak vihara csattogott és szórt villámokat; aztán mások, szomorubbak, elnyomatással teljesek, amikor fojtogatón nehezedt a terhes levegő mindenre, ami magyar. De Madarász apó megállta a vihart, még az abszolutizmus eltik-kasztó számumját és ki tudta várni,

*A legrégebbi képviselő:
Madarász apó.*

amíg újra kitisztul az ég, elmúlik a sorvasztó szél, visszatér minden a maga régi rendjébe és munka, munka, munka közepett telnek, peregnek az esztendők, a nyári melegükkel, téli havazással, amikből egy-egy fehér pehely megakad az üstökén, megfestvén fehérre a fűrtjeit. Amióta magyar, modern parlamentarizmus van, Madarász apó még mindig dolgos, serény tagja volt a képviselőháznak és mindig ugyanaz a kerület: Sárbogárd adott neki megbízólevelet. Voltak esztendők, amikor el tudták földelni ezt a modern, magyar parlamentarizmust, de Madarász bizva várta a feltámadását és nem csalódott. Bizonyos, hogy ő ma az ország legrégibb képviselője. Már a forradalmi országgyűlésen is ott volt és szerepet játszott.

A parlamentnek egy másik, nevezetes vezéralakja a rabonbán: Ugron Gábor, akiről szerencsétlen üzleti vállalkozások miatt annyi rosszat mondtak, hogy csak azért is kidicsérjük.

Ha nem is nyulik vissza olyan távolba a múltja, mint Madarász apóé, mégis az ő neve, az ő egyénisége éppen olyan ismeretes a magyar közönség előtt, mint régi illusztris

A rabonbán: Ugron Gábor.

társáé. Egyike a legragyogóbb magyar szónokitalentumoknak, fényes publicista, akinek irott és élő szava egyformán gyújtó, lelkesítő. Az ember szinte sajnálja, hogy ennyire békés, nyugalmas időkben kell elkallódnia ilyen tehetségnek, mint az Ugroné. Forradalomban egy új Mirabeau lenne, míg így a banális egyhangúságban telő-muló napok örlik és fogyasztják. Pedig csupa tűz és temperamentum, akinek minden mozdulatja, gondolatja és írása Petőfi Sándornak ad igazat: . . . Csak nem fajult el még a székely vér,

Hisz minden csöppje drága gyöngyöt ér! . . .

És ha már a szónoki talentumok magasztalásánál tartunk, ne feledjük ki a sorból a parlament saját külön Chrysosthomus Jánosát: Hock Jánost, az arany-szájut. Szeretik őt a parlamentben és rajonganak érte a X. kerületben, amelynek plébánosa.

Kőbányának két híressége van: a szaga és Hock János. Belátjuk, ez a szembeállítás nem a legudvariasabb, de tartozunk vele az igazságnak. Igen, az . . . illata és Hock János a két híressége Kőbányának. És szerencse ez, hogy így van. Mert a parfümje miatt mindenki elkerülné Kőbányát, ha ellensúlyozónak nem volna ott szerencsére Hock János és viszont Hock János miatt ellepnék a X. kerületet, ha nem volna ott szerencsére, elriasztónak, a kőbányai sertéshizlalda messzire elható, penetráns odörje. Ámde a természet, az ő végtelen bölcsességében, mindig gondoskodik az éfajta egyensúlyozásról és Kőbányának még sokáig nem kell tartania akár attól, hogy tulságosan elárasztják, akár pedig attól, hogy a lakosai messzire dezertálnak tőle.

*A kőbányai arany-szájú:
Hock János*

Hock János külön egy fogalom; ő a magyar *abbé galant* tipusa . . . Szereti a művészetet, minden művészetet és ez a szeretete olyan nemes, hogy érte — mondjuk csakis érte — imádja őt minden pesti asszony, szinte azt mondhatnók: felekezeti különbség nélkül. Hock János tudja ezt és azért még a Megváltónál is tágabb szívű . . .

Hock János külön egy fogalom; ő a magyar *abbé galant* tipusa . . . Szereti a művészetet, minden művészetet és ez a szeretete olyan nemes, hogy érte — mondjuk csakis érte — imádja őt minden pesti asszony, szinte azt mondhatnók: felekezeti különbség nélkül. Hock János tudja ezt és azért még a Megváltónál is tágabb szívű . . .

Mivel a mi Urunk ezt mondta:

— Eresszétek hozzám a kisdedeket, mert övék a mennyek országa.

Hock János szívében azonban még humánusabb, még vigasztalóbb szózat támad:

— Eresszétek hozzám a felnőtt asszonyokat, ha már úgy sem az övök a mennyek országa . . .

És tud vigasztalást számukra, kenetesen, hogy elfeledtesse velük, amiért a mennyek országa csak a kisdedeké.

Még a zsidó szalonok Récamier és Staél asszonyai (itt madame Reich és Spitzer a nevük) is kizarándokolnak hozzá Kőbányára, hogy a bőjti prédikációit hallgassák. Igaz, hogy az ő bőjtjük más időpontra esik, de hát baj is az! Csak a tékozló ember olyan mohó, hogy egyszerre szórjon ki minden nagyszerűséget: a bőjtöt is, és a prédikációt. A pesti zsidó asszonyok pedig takarékos szelleműek. A hosszú napon bőjtölnek, a prédikációért pedig a hamvazás idején mennek. Így legalább esztendőnként két alkalmuk van, hogy az ájtatossággal kacérkodjanak.

Persze, vannak a parlamentnek vidám alakjai is, olyanok, akik akarva-akaratlan *polichinelle*-jei a törvényhozásnak. Az

A derűs exhonatya
Gabányi Miklós.

országos választások alkalmával mindig felsodródik az árral egy-két ilyen mulatságos figura, akiken, amíg a mandátumos dicsőség tart, kacag az ország, aztán újra eltűnnek a semmibe, amelyből a bolond véletlen kiragadta, kiemelte őket, az egész ország nagy derűjére. Ilyen volt nemrégiben a híres Makkay Zsiga, akit a székely atyafiai küldöttek vala fel a parlamentbe és akinek fehér horgolt harisnyája vagy öt esztendeig mulattatta a publikumot . . . Volt azonban egy másik társa is, *Gabányi Miklós* nagyságos ur, aki a Nemzeti Színházbeli híres névrokonától, *Gabányi Árpádtól* leginkább abban különbözik, hogy ami *vis comica* a jeles művészen szándékos

volt és öntudatos, Miklós bátyánkban bizony öntudatlanul működött, sőt ő maga vette leginkább zokon, hogy a mai Magyarország nem hajlandó benne egy új Deák Ferencet látni.

Hanem lejár a mandátum és akkor ezek a móka-alakok visszaszülyednek a boldog semmiségbe, az ember elfeledi őket, vagy elfeledtetik az ujon-jöttek, akik között csak névben más, de kvalitásra a régiekkel azonosak akadnak. És most azoknak szól minden derünk és az ő nagyságos korlátozottságuk csal mosolyt az ajkainkra. Valamennyit persze nem vehetjük sorra, de találomra szólunk még egy-két parlamenti alakról.

Nem az együgyűség, de már a mulandóság jegyében való másik alakja a parlamentnek *Darányi Ignác*. Ő volt az örökös földmivelésügyi miniszter és a nép atyja. A szociálisták haragszanak rá azokért az intézkedéseikért, amelyekkel a szegény zsellér-népet agyontámogatja. De minden szidalmon keresztül megállapíthatjuk, hogy egyénileg kevés ilyen kedves alakja volt a parlamentnek.

Darányit a fekete pápaszeméről ismeri meg a közönség és gunynevét tudja mindenki: a grófok szolgájának mondják, mert politikája a nagy latifundiumoknak kedvez. Természetesen nem helyezkedhetünk itt személyének politikai megbírálásába, hanem ehelyett bemutatunk egy másik híres alakot, aki nem a grófok szolgája, hanem maga is gróf, még pedig — a Darányi okuláréja jut eszünkbe — bizonyos terminológia szerint: a „fekete gróf” . . . Tehát tudjuk, ki ő: gróf *Andrássy Gyula*, a tudós történétíró, történetfilozóf és — Magyarország belügyminisztere.

Bizonyos, hogy ma a magyar politikai világ egyik legtüneményesebb tehetsége gróf *Andrássy Gyula* és ha fényes kvalitásai még

A nép atyja: Daranyi Ignác.

A „fekete gróf” és kísérete.

arisztokrata hölgyek köréből. Mint hűséges testőrgárda, asszonyok kísérik Andrassy Gyulát, Duci grófot. — Három, négy, vagy még több főrangú asszony: ez gyakran az ő kísérő kara és ez a legjobb mód rá, hogy az ember ne unatkozzék és — elbástyázza magát a politikáról beszélő politikusok előtt, akik nemcsak a parlamentben vannak otthon, hanem, mint említettük, fia-konventikulumokat tartanak az utcán is: a Kossuth Lajosén.

Bemutatjuk Apponyi Albertet is Batthyány Tivadarral s egy harmadik gróffal. Alighanem az önálló magyar jegybank esélyeiről beszélgetnek inkább, mint a tavalyi hóról, vagy a cserebogarak intelligenciájáról.

Az ilyen konvent-látványosságokat úgy megszokta már a korzó népe, hogy nem is igen fordul már utána az utcai tanácskozóknak. És minek is, amikor lépten-nyomon megismétlődik a látvány... Ott, Zboray Miklós vezetésével, néhány néppárti tanácskozik; amott Polónyi Géza szór élcek, anek-

sem bontakoznak ki teljesen, ez onnan való, hogy Andrassy Gyula a hajlandóságai, a tehetsége szerint inkább az angol politikusnak típusa, nem pedig a mi magyar környezetünkbe való. Tudja ezt ő maga is és azért, ha már környezetről van szó, nem a magyar politikusok közül választja ki a társaságát, hanem —

doták alakjában mérgezett nyilakat, amiket hűséges wippek felszednek és még maróbb méregbe mártva, elviszik annak, akinek szánva voltak . . . Emitt kis senki-képviselők udvarolnak ujságíróknak, elmondják egy elmésségüket, egy holnap alkalmazandó rögtönzésüket és előre felírják, nehogy az ujságíró a tudósításából kifeledje.

— Nem, nem, képviselő ur, meglesz . . .

— De biztosan!

— Ha mondom . . .

— Azért, ha megengedi, holnap este még felhívom telefonon, hogy figyelmeztessem.

. . . Mert bizony képviselőknek semmi fáradozástól se szabad visszariadniok, amikor arról van szó, hogy elmés emberek, jó közbeszólók színében tűnjenek föl.

Epizód a korzói konvent.

... De a magyar politikának legfontosabb mozgatója mégis az, aki nem az utcán csinál politikát és aki — sajnos — ritka vendége nemcsak a pesti utcának, hanem általában Budapestnek, amely az ő királyi székesfővárosa: ő felsége a király.

És itt mindjárt, az ellentét kedvéért említjük a másik felséget, azt, amelynek éppen az utca az ő elementuma: említjük a felséges népet.

Szocialisták tüntető felvonulását mutatja a képünk és valóban itt, a politikáról szóló fejezetünkben van helye az ő megjelenésüknek, mert hiszen egy idő óta fontos faktoraivá lettek a magyar aktuális politikának s aligha telik bele nagy idő, már képviselőik is lesznek a parlamentben. Bécsben a korona és a trónus fenséges várományosa ragaszkodik az általános választói joghoz, amelytől az osztrák és magyar birodalom megújhodását várja. Egyelőre az általános választói jog az, amiért a szocialistáink a leghevesebben küzdenek s éppen ezért, a közös cél teszi, hogy ez idő szerint a koronához közelebb álló faktor ez az utcai nép, mint például a parlamentben képviselt pártok.

Hanem azért vannak a parlamenti férfiak között is ma már sokan olyanok, akik bölcs felvilágosultsággal megértik, hogy a szocialisták nem az abszolút rombolás emberei, hanem

Szocialista tüntetők

ha pusztítani akarnak is, a szándékuk nem áll meg itt s a régi romokon újra akarnak építeni; felépíteni egy egészségsőbb, igazságosabb társadalmat, amelyben az egyenlőség és a jogok nem papíron élő fikció csupán, hanem eleven valóság. Ezek a férfiak teljes szimpátiával fordulnak a szocialista agitáció felé és ennek a rokonszenvnek bizonyára érdekes dokumentuma ez a záró képünk, amely a magyar Elysée Reclust: *Hermann Ottót*, a nagy tudóst és mandátumviselt férfit mutatja egy szocialista népgyűlésen, ahol a tömeg közepett hallgatja figyelmesen, érdeklődően a gyűlés szónokát. És a kiváló tudós, aki olyan nagy megértője a természet állattársadalmainak, most itt a tömeg indulat-oceánjának hullámvéréseben talán arról sző álmot, milyen lesz a jövő századok magyar társadalma; — lesz-e olyan igazságos, bölcs, magasztos, mint az állatoké, amely nem ismer ugyan humanitárius jelszavakat, de nem ismer a bőségben dusálkodók mellett viszont éhezőket sem és jogfosztottakat és a testvéreiktől megtiprottakat . . .

Szocialista népgyűlés hallgatósága, a középén Hermann Ottóval

A SZERELMES BUDAPEST

Országos Széchényi-Könyvtár

A nagyvárosi szerelem is szerelem. Hiányzik belőle az a naivitás, az a vadvirágillatu költészet, amiről a versfaragók a bevezetést szokták csinálni, de azért a nagyvárosi szerelemnek is megvan a maga poézise és a költők már nem sokáig ignorálhatják. Előbb-utóbb kénytelenek lesznek megénekelni. Sőt ez az igazi modern szerelem. A vidéki már elavult: esküsznek rá a pesti bankfiuk. A nagyvárosi szerelem őszintébb, kézzelfoghatóbb, inkább naturalista a külsőségekben is; rövidebb és egyenes utakon halad a célja felé, amely végre is ugyanaz kint a mezőn, mint pl. a Vurstli-ban: sokszor a házasság Ámorról, de még gyakrabban Ámor az anyakönyves nélkül. Budapest szerelmének a szegényebb néposztály szeretkezése adja

A vurstliban.

meg a karakterét, az izzó meleg színét. Nemcsak azért, mert szegény ember szerelme nyiltabb, lármásabb, kevésbé félénk, nem rejtőzik el a világ szeme elől: igénytelenebb is, megelégszik egy paddal, egy kis bozótos zuggal, ahol sugdolózni és csókolózni lehet. A jómódu szerelemnek már nagyobb biztonság, a nagy közlekedés vonalain kívül eső hely kell. És bizonyos raffineriát is keres. Holdfény, öreg fák titokzatos bugása, tücskök ciripelése, meg a szerelem komédiájának más hasonló kulisszadarabja nélkülözhetlen egy intelligens ember találkájánál. És ez a lármás, forró, feltűnő fölszinekhez megadja a diszkrét, raffinált, romantikus melléktónust. A budapesti találkozóhelyek meglátogatásánál azért végig fogunk menni a társadalom létrájának minden

fokán. Mind szerelmesek a szereplők, mind sugdolóznak és ábrándosak, de azért nagy különbség van köztük: a cseléd, a varróleány, a nevelőnő szerelme, a kis bakfis bolondos álma; a baka, a mesterlegény, a jogász és a szalmaözvegy között.

Mindenekelőtt a Városligetbe látogatunk ki, ebbe a nagy gyűjtőmedencébe, amelybe vasárnaponként beléfolyik szinte az

A hintahajón.

egész város. Ilyenkor a hatalmas városnak valami különös, exotikus hangulata és színe van; párok vonulnak vidáman és együtt ringó lépésekkel, kifelé a zöldbe, ahol a fák sötét koronája és korcsmák söröskancsó-erdeje in-
teget.

Már ebéd után kezdődik a mulatság. Bakák, mesterlegények a maguk hölgyeivel, beülnek a terítettlen zöld asztalok mellé és fogyasztják a sört. Nem igen diskurálnak; a gavallér a szivarját szivja — sötét és keserű az, mint a szegény baka hétköznapija — a leány pedig ábrándosan néz belé a pohárba. Néha-néha kicserélnék pár mondatot; a házi és kaszárniai bajokat panaszolják el, vagy a családi dolgokból mondanak el bizalmasan egyet-mást. Mikor aztán a megfelelő számú sört „elintézték“, fölkerekednek és elmennek, hogy a mutatványos bódék számtalan és csodálatos élvezetét fenékgig kihörpintsék. Áhitattal hallgatják a kikiáltók igazmondásait, lelkiismeretesen megkacagják a rekedten kiabáló közönség-hivogatók tízpercenként pontosan visszatérő humorát, a célbalövő bódék mellett megvetően mennek el, (nem virtus azokkal a nádszál-vékony flintákkal hősködni), később a férfi egy-két jólírányzott kalapácsütést tesz az erőmérőn,

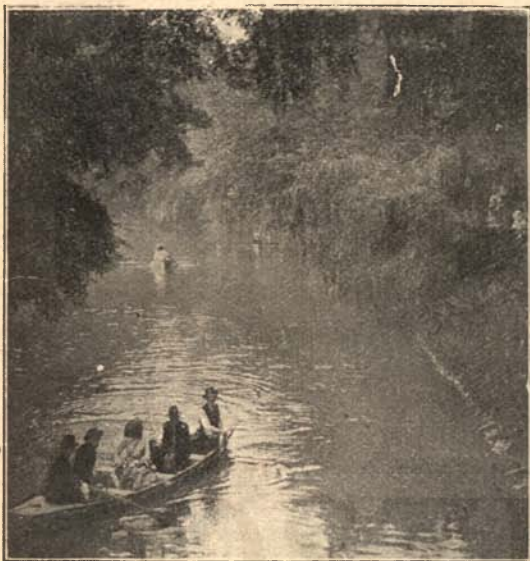
vagy hatalmas öklét érezteti meg a pofozó-bábu bőrarcán és ezután az izelitő után hozzálátnak a tulajdonképpeni mulatsághoz. Ez pedig csak kétféle van. Egyik az „ördögmozató“, érthetőbben a ringlispil, a másik az „amerikai világhinta“. És még itt is érdekes kasztszerű megkülönböztetéseket lehet tenni. A ringlispil élvezetéhez, úgy látszik, bizonyos foku városi kultúra kell. A masszív, nagy egetverő hintákon többnyire csak olyan bokorugrós szoknyás, százviganós cselédek lehet látni, akik városi nevelésüknek még csak elején vannak, mostanában kerültek föl a csendes vidékről, első hódításuk boldog mámorát élik a csodálatos nagyváros lármás nyüzsgésében. Gavallérjaik, a kevésbbé „elegáns“ mesterlegények, kovácsok, rézöntők, fuvaroskocsisok közül kerülnek ki. Sikoltás és rikoltozás hallik, amikor a hinta a magasba perdül, de azért elülnének a levegőt hasító hajóban egész délután, ha a vállalkozó markos alkalmazottai, egyszerűen élelmes készülékkel, erőszakkal meg nem állítanák, amikor az öt krajcárért kijáró idő letelt . . .

A ringlispil lovain, zebráin, kocsijain, oroszlánjain, sőt szirénjein, (amelyeknek lakkozott keblét pirosbársony takaró borítja, mert az öreg lex-Heinze hosszú ujjai idáig is elérnek) már sokkal finomabb társaság ül és kékül-zöldül, de azért élvez a sebes forgatagban. Uri dámás ruhákat is lehet itt már látni. A piros és kék szín uralkodó a szoknyákon, meg a sárga és fehér a bluzokon. Itt-ott egy-egy széles, virágos kalap is bólogat, amint elsurran előttünk a villámgyors forgásban. Az udvarló szorosán átölelve tartja a hölgy derekát, mert hisz van ürügy rá: a leeséstől félti. A lány pedig behunyja szemét, mintha az arcba csapó szél miatt tenné . . . Új ösmeretségek kötésére is nagyszerű

A Népligetben.

A városligeti tavon.

választott elrobog előtte, jól célzott dobással teleszórja az arcát, meg a haját. A legközelebbi fordulónál megjön a felelet. A lánynak már a kezében van a hosszú papirosszalag, és visszalő vele, mert a ki téged megdob konfettivel, azt dobd vissza szerpentinnel . . . A papirosszalag a férfi nyaka köré csavaródik, a leány pedig a másik végével a kezében tovább nyargal, mint a vadbikára vadászó lasszóvető indiánus. Az ilyen vékony papírszötte kötelékek aztán sokszor az egész életre köttetnek . . .

A verkli szól, a tömeg zúg és kiabál, valamennyit tulzengi azonban a ringlispil hősének, a városligeti pojácának az éneke, aki a legujabb hamisítottan budapesti szövegű nótákat ordítja. Mindegyik motólán van ilyen mulattató, aki a honneur-öket csinálja. Az egyik magyar csikós-ruhába öltözködik és a bő, rojtos gatyá alól kilátszik a pecsétes pantalló lólába; a másik vállalkozó azonban élelmesebb volt és alkalmazta a Francit, a jásszok királyát. Ennek structoll van a borzas hajába erősítve, rongyos cilindert hord, krumpliból

alkalom a ringlispil. Minden motólánál van egy alkalmazott, aki a közönség mulattatásáról köteles gondoskodni és ezeknek kitűnő mellékkeresete a konfetti, szerpentin árulása. Valamelyik fiatalnak megtetszik egy kisasszony, szimplán egy zacskó színes papirosszeletként vásárol és amikor a ki-

csinált órája van, tüntetően az orrát piszkálja, udvarol és borzasztóan bárgyu és piszkos vicceket csinál. Minden lány szerelmes belé a Városligetben . . .

Benépesül a tó is. A sekélyebb és szűkebb helyeken ugyan inkább óriási mosogató-teknőkhöz hasonlít, mint tóhoz, de azért a békanyállal sulyosbitott víz hátán hangos társaságok eveznek. *Facsónak* tiz krajcárért jut a szerényebb publikumnak, két-három párral is egy ladikban; *vascsónak* harminc vasért, azoknak, akik a víz hátán is intim egyedül-létben szeretik a hattyukat étetni. *Szandolinban* a tapasztaltabb, ügyeskedő gavallér feszít, hölgye pedig a partról csodálja.

Közben leszáll az est. A hinták és ringlispilek kiürülnek, a sok pár eltűnik. Köröskörül a liget sétányain, a tisztások mellett, a bokrok aljában padok állnak, ezek fogadták vendégszerető deszkájukra a délutáni sörözőket. Sugdosás hallik, ábrándos szavaló férfihangok. Másutt szótlantul, gyanus csöndben ülnek egymás mellett a szerelmesek, kéz a kézben és tekintetük az ezüstös holdsütésbe vész. Egyik padon keservesen zokog a lány és a férfi gyengéden, de kissé kedvetlenül vigasztalja. Itt már alighanem rossz vége volt a hintának, meg a körbenforgó lovaknak . . . Nagy fa tövében pajkos

kacagás hallatszik: férfi és nő ott gugognak a pad előtt és közös erővel valami huncutságot vésnek a támlájába . . . És ime a szerelmes népség itt már nagyon megsza-
porodott. Nemcsak a délutáni cselédeket, meg leányokat látjuk itt már, hanem izléssel, csinosan öltözött fiatal lányokat, uriformáju,

A Császárfürdő táján.

A Margitszigeten.

könnyű nyári ruhába bujt férfiakat is. Az alkalom, a csábító szép hely, a csendes lombos zugok, a holdsütötte ábrándos tisztások idehivogatták őket is, akik

pedig a délutánt városligeti, katonazenés kávéházban, vagy fehérabroszos vendéglőkben töltötték.

A szerelem egyenlővé tesz mindenkit. Azt a hosszú főhadnagyot egyáltalán nem zavarja, hogy a szembenlévő padon valami munkásforma csokolja pirosruhás szere-

tőjét, sem pedig a selyemernyős hölgyet, hogy a mellette lévő fa alatt széles rokolyás parasztseléd csap egy nagyot a tolakodó barátja kezére. Különben nem is igen tanácsos valami nagyon egyedülvaló padra telepedni. Száz eset közül nyolcvanszor bizonyos lehet benne a félrevonuló párocska, hogy a háta mögött vastag, komor hang szólal meg:

— Mit csinálnak maguk itt?

Ez az áldetektív. Gyanus, kissé rongyos ruhába bujt alakjában igyekszik minél imponálóbb, komolyabb szint adni és úgy követeli:

— Most mindjárt begyönnék velem a rendőrségre!

A leány megrettenve könyörög és sikerül is a *detektív ur* szivét vagy három koronával meglágyítani. Azzal a szigorú férfi tovább áll. A rendőrséggel természetesen csak akkor volt összeköttetésben, amikor néhányszor oda bevitték . . . Ügyes áldetektív egy vasárnap este tiz-húsz koronát is megkeres.

Éjfélig a párocskák egyik a másik után kerekednek föl és indulnak be a városba. Haza kísérik a nőket. És minden utcasarkon, minden második kapualján bucsuzkodnak. Az

Andrássy-út padjai tele vannak ilyen bucsuzó párokkal, amelyek úgy élvezik az együttlét utolsó perceit, mintha előttük, meg mögöttük nem is zajlana a vásárnap éjszaka forgalma . . .

A budai kiskorcsmában.

Az Erzsébet-tér a katonaszerelmek bölcsője, küzdőtere és szomorú sirja, amelyből azonban nemsokára üt az új szerelem feltámadásának órája. Ami itt történik, katona és dada között, nem is méltó már a megfigyelő króni-

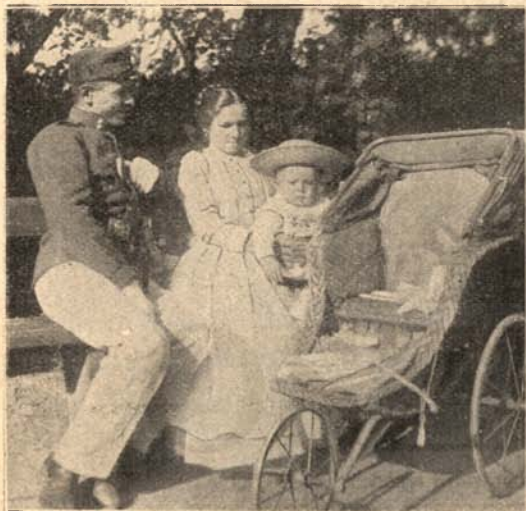
kás tollára, oly ismert az és olyannyiszor megénekelték őket a hiányban szenvedő vicclapok poétái . . . Itt szövődnek először a katonaszerelmek hétköznapi szálai, amelyek vásárnap, a Vá-

rosligetben válnak csak komoly szívbeli kötelékekké. A Városliget a tipikus színtere a budapesti szerelemnek, de ha valamennyi találkozóhelyet mind nem is látogathatjuk meg, néhány legfőbbbről még meg kell emlékezni. Az Erzsébet-tér például nagyon fontos mozzanata a legtöbb budapesti szerelemnek, de ami ott történik, az már egészen sablonos. A zene szól, a baka hallgat, a dajka szerelmesen néz és közbe a gyerek belefut a virágágyba. A sétálók zümmögését, a zene csinadrattáját, a játszó kicsinyek visitását csak néha szakítja meg valami francia kisasszony rikácsolása :

— Venez ici Paul, Elsa — tout de suite ! — de a szeme nem oda néz, ahová szól, hanem valamelyik sétálógató csodálójának pillantásait viszonozza megértő, bájdus mosollyal . . .

Érdekes a Mátyás-tér, amelyet a főváros a gyermekek számára rendezett be játszóterületül, de természetesen nem akadályozhatja meg és bizonyára nincs is kifogása ellene, hogy a többi kis apróság között a kis Ámorka is ne üzze játékait a gyermekek tenyeres-talpas gondozóival és azok

Az Erzsébet-téren.

füstölő, többnyire uniformisos udvarlóiival.

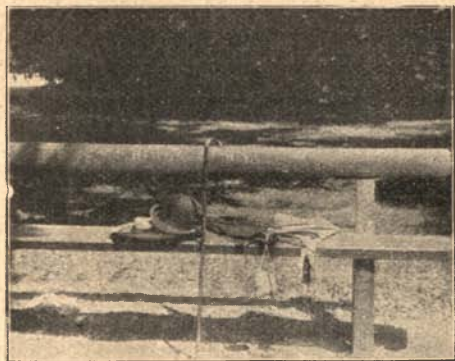
Nagy szerepük van természetesen a szobroknak a nagyvárosi szerelemben. A keleti pályaudvar előtt, a Baross-szobor körül húzódó sétány, például minden este teli van bizalmas közelségben egymással sétálgató párokkal. Baross

Gábor komoran, ökölbe szorított kézzel néz le rájuk... József nádor méltóságteljes alakja is eléggé kedvelt, bár a tere csak nagyon rövid időre ad alkalmat szoros, diszkrét együttlétre, mert késő délutánig tele van gyerekekkel és a sötétség beálltával, éppugy mint az Erzsébet-teret, szigorú rendőrszem tartja felügyelet alatt. Deák és Széchényi a fiatal kis lányok álmait látja esténként többnyire, amint ugyancsak fiatal férfijakról hallgatják a hamis idézeteket nagy költőkből és az őszinte, de kissé értelmetlen, saját szerzeményü tirádákat. Petőfi büszkén álló szobra a Duna munkásainak a szerelmét védi. Matrózok, hajómunkások, üldögélnek itt leginkább pipával a szájukban és friss üde nőkkel az oldalukon. A hatalmas, széles Múzeum-kert, Arany és Kisfaludy szobrának környéke nem kedvelt a szere-

lem színe előtt. A dél-
előtt ott járkáló és szor-
galmasan magoló diá-
kok zümmögte száraz
és komoly szavak teszik
a levegőjét olyan kijó-
zanítóvá, — vagy tán,
mert a padokon fizetni
kell? — de a Muzeum-
kertben alig-alig lehet
boldogtalálkozóraérke-
zett párokat látni. Még
a délután gyermekeket
őrző dadák és kisasszo-
nyok is öregek és nem
csinosak...

Nagy csalódást
hozott a tiz szobor. Új
szobrok, új kőből való
hallgató, diszkrét em-
berek jelentek meg Budapest terein és a szerelmesek, akik

pedig minden új szobor környékét lelkiismeretesen ki-
szokták próbálni, a tiz szobor körül elmaradtak. Ennek
egyszerű a magyarázata. A szobor csak akkor szép és

Csendélet.

A Hűvösvölgyben.

használható a szerel-
mesek számára, ha pa-
dok diszítik. Az új
szobor-művek tehát a
szerelmes budapestiek
előtt undorítóan csu-
nyák és egészen fölös-
legesek. Ez a furcsa
erotiko-esztétikai véle-
mény különben egé-
szen megegyezik azok-
nak a budapestieknek

A zöldbluzos Donzsuán.

a kritikájával, akiknek világos látását éppen nem korlátozza semmiféle szenvedelmes bolondság... Kivétel Anonymus a városligeti történelmi csoport kertjében. Körülötte bővíben sorakoznak a padok, ő maga pedig tapintatosan huzza a szemére a kámszáját.

Szerelemről szólva, nem lehet elmellőzni a budapesti nőszivek biztos megtörőjét, a zöldbluzos donzsuánt, a fináncot. Az övé minden női szív, a jobbfejta szobalány és a másodrangu trafikos-kisasszony között. Mindegyik találkozó helyen, amelyikről eddig szóltunk és már ezután szó eshetnék, az övé egyik főszerep, az ő büszke csákója, zöld kabátja, görbe kardja és csapodár szive nélkül nem képzelhető vásárnapest sehol sem. Ritkán lő bakot

és a lövedéki kihágás színhelye többnyire a Vámház-tér. Ez minden este teli van pénzügyörrel, meg nőekkel és a vámok szimpatikus lovagja itt a szembe lévő vásárcsarnokhoz kocsikban érkezett vidéki kofák harmonikus horkolásának kíséretével mondja el azt, ami a szivét nyomta... A fináncok konkurrense a tüzoltó, legkivált az ujjáalakított Tisza Kálmán-téren.

A Margitsziget, a Hűvösvölgy, a Svábhegy is csak úgy szivja magába azokat, akiknek pénzük van rá, hogy szivük királynéját szép és romantikus helyen sétáltassák meg. Különösen a Margitszigetnek keresni kell a párját szerte az egész világon. A Duna csöndes csobogása, a száz meg száz éves fák bólogató suttogatása, a lombokon keresztültörő és a pázsitot elöntő holdfény valóságos tündér-szerelemre teremtett földdarabbá teszik a szigetet. Délután kávéház és katonazene, vendéglő és cigány hívogatja a sétálókát és amióta hidon

lehet eljutni rá, sűrű is a közönsége, nappal, úgy mint késő este.

A budai kis korcsmák, amelyek jó és olcsó bora mellett olyan édes négy szemközt átdiskurálni vagy áthallgatni és sóhajtozni egy vasárnap délutánt, szintén keresett találka helyek. Vannak köztük olyan eldugottak és elfedettek, hogy az ember évekig járhat bele, anélkül, hogy ismerősének akár csak a színét is látná. No és itt lehetne a kávéházakról is fecsegni, de hát a kasszatündérek regényei már divatjukat multák a közhit szerint. Pedig hát . . . tessék csak a József- vagy épp a Ferencvárosba kirándulni.

. . . Érdekesekek a budapesti flirtek is. Egyik leglátogatottabb színterük a korzó, a budapesti Dunapart sétánya. Itt, a lassan fel-alá hullámzó tömeg közt igen könnyen lehet egy-egy pillantást, jelentős szembenézést váltani, egy kis ügyességgel egymáshoz surlódní, egymás kezét megfogni, egymást némán köszönteni, mint a „hajók, amikor a tengeren találkoznak“, anélkül, hogy csak valaki is sejténé, milyen közel állt két szív egymáshoz. Lassankint terjed az a rossz, Németországból importált szokás is, hogy a képtárakba, muzeumokba mennek és azalatt oly ürüggyel, hogy elbarnult képeket, valami rég meghalt generális kopott aranyozású kabátját vizsgálják, egymást nézik és egymásban gyönyörködnek. Ehelyett a szentimentális smokkság helyett sokkal jobb volna például a francia módszerhez fordulni, amely a modern technika vívmányainak felhasználásával pl. a liftet is alkal-

Udvarlás a kasszatündérnek.

massá tudja szentelni találkozóhelynek. Az ember kettesben bemegy valami szép uj házba, fölhuzatja magát a negyedik emeletre és amig fölé, van az egyedüllét számára néhány másodperc. Aztán lejön és a legközelebbi szép uj háznál újra kezdi . . .

Eredeti budapesti speciálítás a Stefánia-út hajnaltájban. Amikor Ős-Budavára és a városligeti éjszakai mulatóhelyek már nagyon teli vannak füsttel, a fejek pedig pezsgőgőzzel, jól esik a szolgálatkész gummikerekün kikocsizni. Természetesen a viztoronyig és vissza. Hajnaltájban másra gondolni sem lehet. Hajnalig a boros palack, hajnalban a víz tornya . . . Utitárs mindig akad, nagy kalapban, rikitó ruhában, kacagó ajakkal és vidám kedvvel. Az érdekesség a Stefánia-úton azonban, à la álóé, ritkán nyilik. Minden hónapban egyszer néhány napig. Ilyenkor van vihogás, sikongás, nyerítés, végig az előkelő, disztíngvált Stefánia-úton, amelyről nappal senki nem sejtene, hogy ilyen lump. Egyik kocsiból a másikba ösmerkednek, barátkoznak, bakon, üléseken, urak, hölgyek, kocsik össze-vissza. De ezt tán ne fejtegetssük bővebben . . .

Ja, a hadnagy ur is . . .

SPORT ÉS JÁTÉK

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

Budapest sportváros és még sem az ; érdekli is a sport, meg nem is. De ne tessék fennakadni ezen a lát-
szólagos ellentmondáson. Tudniillik úgy van a dolog, hogy minden sport voltaképpen játék, már pedig a megrögzött játékosok példája mutatja legjobban, hogy míg egyik játék a szenvedelműkké lett, a másik egyáltalán nem érdekli őket. És eközben még csak nem is kell az olyan végletes ellentétekre gondolni, mint például a hazard kártya és a jámbor szembe-
kötsdi. Nem. De vannak szenvedelmes sakkozók, akik félnapon át törik a fejüket, hogy az ellenfél királyát sarokba szorítsák, erélyesen megmattolják s ugyanezek a kocka-hadvezérek nem értik ama embertársaikat, a

A legnépszerűbb sport. (Turfalakok).

kik a dominózásban lelik legfőbb kedvtelésüket. És viszont. Pedig a játékok egyformán ártatlan és mindenestre ritka dolog, hogy ezen a játékon, nyerők és veszítők között vagyonok cserélődjenek ki : kastélyok, paripák, dominiumok és milliók, mint amilyen esetek emlékeit a kártyalegendák őrzik kegyelettel.

Minden sport nagyjában játék, de a budapestieket nem minden játék érdekli egyformán. És . . . és itt ismétlődnek a megrokkant vén axiómák. Most itt rögtön megállapíthatjuk, hogy igenis azok a sportjátékok számíthatnak a legtöbb érdeklődésre, amelyek nemcsak erő és ügyesség kérdésén fordulnak meg, hanem amelyekben döntően nagy szerepe

Tippeljünk !

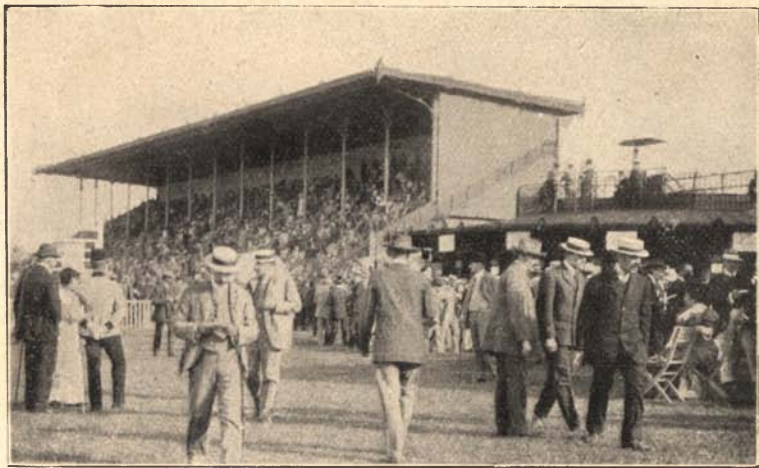
jut a véletlennek. Amely játék csak a szerencse dolga, annak már előre nyert ügye van itt nálunk. Talán azért, mert jó magunk igen szerencsétlenek vagyunk és szeretjük szemtől-szembe látni a szerencsét; vágyunk találkozni véle, vagy legalább a nyilvánulásaival... De még ez se minden. Hanem ahol a szerencsével való találkozásunk nem marad tisztára plátói, de esetleg hasznot is lehet huzni belőle: no igen, ezek a játékok, ezek a sportok a legnépszerűbbek, ezek számíthatnak a legtöbb hívőre, sőt fanatikusra, aki szívesen költi el mindénét, még a másét is, mialatt egy-egy ilyen találkozást hajszol . . .

Efajta sportjáték pedig első sorban a lóverseny. De van is aztán rajongója annyi, hogy kitellenék belőle, akár föl-emelt hadilétszám mellett egy-egy balkánállambeli ármádia . . . A lóverseny, úgy ahogy megteremtői képzelték, nemes sport volt és hasznos, de csak addig, amíg a hazard játékszenvedély, a nyereségvágy ki nem sajátította a maga számára a zöldgyepes pályát. Azóta a szerencsehajsz versenyét száguld ott a telivér ménekkel, sőt messzire el is hagyja őket, mert a méneket csak a finom lábuk, rugalmas izmaik viszik, a nyereségvágyat ellenben a képzelet röpití, — mindeneknél sebesebben . . . Mi lesz, ha elsőnek jön be a lovunk? Ha sikerült olyan paripát megfogadnunk, amelyre rajtunk kívül alig tettek még és amely elsőnek ért be? . . . Ha a néhány korona, amit megkockáztattunk százszerosan, nem: ezerszeresen térül meg és egy csapásra szerzünk olyan összeget, amit munkával talán egy esztendő alatt se? . . . De még ha nem is jutunk ilyen busás nyereséghez . . . Hanem csak kisebbhez . . . Száz forinthez, ötvenhez? Nagy dolog már az

is. Talált pénz. Ingyen pénz. Vigságos pénz. És olyan könnyen jött . . . Csak egy kis szerencse, egy kis szimat, egy kis izgatót várakozás: aztán megvan. És közben még mulattunk is, mulattunk a másik boszankodó irigységén, amely pedig minden mulatságok közül a legmulatságosabb . . .

A lóverseny megteremtői valamikor azt a célt tüzték ki maguk elé, hogy a lófajtákat nemesítsék. Van ennek vagy száz esztendeje. Hát száz év alatt ugyancsak nemesedhettek a paripák, vagy ha még mindig nem tökéletes a fajtájuk, talán nem is lesz az soha . . . És akkor jobb dolog lenne, most más valami állatfajtának a tökéletesbitésével foglalkozni. Például az emberekével, akiket elkábit a kínálkozó, könnyű pénzszerzési alkalom, amelylyé a totalizátor intézménye teszi a lóversenyt. Mert bizony inkább a totalizátor vonzza ki az emberek tizezreit a turfra, nem pedig a lótenyésztés ügye. Csekély kivétellel: a turfközönségnek mindegy volna, akármire fogadhatna és akármiféle állat szaladna ott a gyepen, vagy akármiféle játékot játszanának ott. Rouge et noiret, vagy trente et quarante-et, csak éppen, hogy nyerni lehessen. De mert azokat a játékokat, amelyek brutálisan a szerencsét provokálják, tiltja az állami morál, hát be kell érni azzal,

A nagytribün előtt.

amely ennek a kényeskedő erkölcsnek követeléseivel összeegyeztethető. És a lóverseny ilyen, mert legalább kitűnő ürügye van, kitűnő jelszava: előbbre visszük a lótenyésztés ügyét. Holott a lóversenynek nagyjában csak annyi köze van a lóversenyhez, hogy bizony egész sereget tesz lóvá... Azokat, akik duzzadó reménynyel, duzzadó tárcával váltakoznak be a pályára és aztán reményüszkegetten, lapos, sőt üres zsebekkel térnek vissza...

Pedig sokan vannak ilyenek. Mert ha kényelem tekintetében, vagyon dolgában más a drága helyek közönsége, mint a kétkoronássá avanzsált harminc krajcáros hely sokasága, egyben mégis egyenlőek: ki vannak téve egyaránt a véletlennek és hogy a paripák a páholyok népének se szaladnak jobban, kedvezőbben, mint a „misera plebs”-nek. A nagytribün táján is kevés az igazán beavatott, aki ismeri a csiziót, vagy épp a zsokékat, trénerekkel összepaktáló sportsman. És vannak percek, sűrűn, igen sűrűn, amikor a latifundios nagyur-

nak izgatott szive együtt dobog az elkeseredett szociéval; abban a pillanatban egy az aggodalmuk, az izgalmuk, a várakozásuk és aki akkor, abban a másodpercben a szivekbe lát, aligha tudna különbséget tenni a kettő között... Redingót és munkászeke, selyemtoilette és kartonbluz alattugyanaz

Turf-előkelőségek. (1. Pallavicini Ede őrgróf. 2. Dessewffy Aurél gróf. 3. Festetich Tasziló gróf)

a reménykedés, vagy öröm, csalódás vagy düh lakozik, legfőlebb abban különböznek, hogy itt vagy ott többre megy a játék és itt vagy ott jobban tudják türtőztetni, leplezni az érzéseket.

Talán azért szép éppen a lóverseny, mert ilyen egyformákká teszi az embereket és eltörül köztük minden rangbeli, vagyonbeli, sorsbeli különbséget. De ezt csak a távoli és nem érdekelt néző veszi észre. Ők maguk, a közönség, édes istenem, mással vannak elfoglalva, rá se érnek az efajta obligát szociológiai izü reflexiókra. És igazuk van. Miért vennék észre az egyenlőséget, amely ugyis csak idekint uralkodik köztük, mintha bizony a turf egy külön tündérbirodalom volna . . .

Tippel, fogad, játszik az állóhely népe csak úgy, mint távolabb, a finomabb, drágább helyeken az előkelő — vagy legalább annak látszó — publikum.

Különben pedig itt a legélénkebb a zshivaj és itt vet leginkább lobot a szenvedély. Munkások, szobaleányok, szakácsnék, Budapest házmester-népe, egész sereg ember, aki talán a maga nagyapját-nagyanyját se ismerte soha, még csak névről se, itt mint kitűnő turfszakértő revelálódik és tudja a lovak pedigreejét legalább negyediziglen. Tudja, hogy Rózsabokor II-nek ki volt a nagyapja, ki a szépapja és tudja isten, még micsoda távoli üke. Egész genealógia van a fejükben és ekkora tudással akár história-tudósoknak is felcsaphatnának, ha véletlenül nem a lovak, hanem a történelem sampionjai felé fordult volna az érdeklődésük. Ismerik a zsokéket, a dresszeket, az istállótulajdonosokat s ha beszél-

*Akik páholyból nézik a világot.
(József főherczegék).*

getni hallod őket szinte azt vélnéd, naponként együtt étkeznek Szemere Miklóssal és Tarallal, olyan intim hangon beszélnek mindkettőről s annyira meghitt dolgokat tudnak mindkét turfhősről. De a többiekről is. Mindenkiről. Közben pedig hangzik a lárma, a kiabálás, úgy hogy felissza még a katonazene csinnadrattáját is:

— Egy koronát a heteshez! . . . Huszonnyolcra veszem!

— Husz krajcárt a tizeshez! . . . Öreg a tipp!

És alakulnak apró részvénytársaságok, amelyek együttesen tesznek meg egy lovat s amíg a futamnak nincs vége, ezek az együtt fogadók szorosabban tartoznak össze, mint a testvérek, vagy akár mint a sziámi ikrek, mielőtt a híres Doyen professzor szét nem operálta őket . . .

Csak külsőségekben más a tribünközönség. Még pedig a kétkoronás helyek népe csak úgy, mint a drága, tizkoronás jeggyel belépők. A kétkoronás helyekről még elröppen egy-egy viharos biztatás:

— Szoritsd! Szoritsd! Dukkold, hé! vagy:

— Üsd! Nem apád! avagy:

— Janek! Janek! . . . Taral! Taral! . . . Tuti, ha nem pullol.

De már a tizkoronán beváltakoztak teljesen a flegma várába veszik be magukat és igyekeznek úgy viselkedni, mintha megannyi lord volna, valahol az epsomi gyepen. No és csakugyan, kicsit furcsa volna, ha például a páholyokból kihajolva, orditoznák a győztes zsoké, vagy a győztes paripa nevét. Aztán meg akik itt vannak, csakugyan felérnek a lordokkal; akárhányan

A turfról:
Szápáry Pál gróf.

fejedelmi vagyonok urai és őket aztán igazán a sport érdekli, a lovak kvalitásai, hogy úgy mondjuk: a játék elméleti része és kevésbé a nyerési esélyek. A turfnek néhány ilyen előkelőségét mutatjuk itt be olvasóinknak.

Ők azok, akik olympusi magaslatról nézhetnek le mindenre és mindent, mert tul vannak rajta, hogy a nyereség vagy a veszteség izgathatná őket. A távol háborgó szenvedélyek hullámai nem jutnak el hozzájuk és körülbelül úgy vannak a lóversenyekkel, mint Arany János híres bírójá, aki akár a jobb zsebére üt, akár a balzsebére, a fülemüle mindenképpen neki füttyöl.

De igazságtalanok lennénk, ha nem ismernők el, hogy van más sportnak is közönsége Budapesten, nemcsak a futtatásnak. A lósportnak egy idő óta veszedelmes konkurrensé akadt a különböző embersportokban, nevezetesen a labdarugásban, amely néha akkora publikumot vonz és olyan lelkes népet, hogy akár a Király-díjas nagy nap is megirigyelhetné. Ez az Angliából idetelepített sport bámulatosan megtudta hódítani Budapest népét és ma már olyan football-csapataink vannak, amelyek diadalmasan veszik fel a versenyt a legkitünőbb külföldiekkel. A játék angol terminus technikusait pedig jobban tudja már itt minden iskolásgyerek, mint az egyszeregyet. Sőt még a gyerekes veszekedéseikben is élnek vele:

— Olyan goal-t rugok rajtad, hogy . . .

A football mellett aztán bizony beborult kicsit két másik sportnak, amely valamikor elég népszerű volt.

A bicikli nemrégiben még elegáns dolog volt, mára azonban tulságosan szolgáltatába vette az ipari praktikusága. Biciklin jár minden kifutó, minden távirathordó, sőt motocikletten, ami még

Bicikli-verseny (Motorvezetővel).

drágább. Hát persze amióta ilyen közönséges járművé züllött a technikának ez a fölfedezése, azóta le kell mondania róla, hogy

Lawntennis-verseny a Margitszigeten.

azok az idők, amikor a lawntennis előkelő mulatság volt és csak parkok tisztásain, vagy a városligeti villák kertjeiben játszották, mialatt a rácson túl összeverődtek a kíváncsi nézők és el-elbámulták a játékok ügyességét, hogyan kapják el, hogyan dobják vissza a kifeszített háló fölött a könnyű gummi-labdát . . . Elparlagosodott ez a szórakozás is, benn a rácson innen és kinn a rácson túl. A „play“-nek, „redie“-nek nincs már bája legföljebb néha, versenyeken, amikor briliáns ügyességnek, megkapó fürgeségnek válik szemtanujává az ember.

Ujabbán lovasjátékokat kapott fel a divat. Lovaspoló, jeu de barre : ez az ilyen lovasjátékok manap legdivatosabb

a sport is barátkozzék vele. A sport mégis előkelő valami és vigyáz az érintkezéseire. Ma minden táviratkihordó biciklisampion, hát csak természetes, hogy igazi sportman-ek riadoznak ettől a kedvteléstől . . .

És hasonlóképpen lehetne beszélni a lawntennis dekadenciájáról is. Édes istenem, hol vannak már

Lovasjáték : jeu de barre.

két formája. Hát szó sincs róla, bizony előkelő dolog ez, már csak azért is, mert lovon játssza az ember és nem közönséges ügyesség, sőt nem is közönséges passziók kellene hozzá. Mert hiába mondják, hogy a magyar lóhátra termett, tudjuk, sokan vannak magyarok és pedig kitűnő magyarok, akik közvetlen összeköttetésbe még csak akkor jutnak a lóval, amikor bifsztek vagy virstli alakjában megeszik . . .

Ismerik a régi anekdotát a hordárról, akit valami ismerőse hív, csalogat, jöjjön ki vele a turfra? És a hordár megkérdi:

— Mit látni ott?

— Hogyan futnak a lovak!

— Boh! És mi a belépti díj?

— Harminc krajcár.

A hordár pedig köp egy hegyeset, aztán elgondolkodva feleli:

— Barátom, harminc krajcárért futok én magam is . . .

. . . Hát nem harminc krajcárért, hanem sportból, vannak akik „futnak maguk is“, — és csakugyan még mindig elég kedvelt sport nálunk a futás. Az a futás, amely nemcsak hogy hasznos, de ráadásul még csak nem is szégyen . . .

Kitűnő futóink vannak, síkfutók meg egyebek, akik már sokszor dicsőséget szereztek a magyar sportnak, még pedig úgy a görögországi, mint az angliai olimpiádokon. A futás mellett egy másik kedvelt sport az uszás, ebben pedig, hála Halmay Zoltánnak, Hajósnak és a többi jeles ifju-magyarnak, igazán világrekordot tartunk. Még csak kis ideje, hogy a magyar uszók végleg meghódították a 10,000 koronás Rothschild-díjat és ezzel egy újabb jelét adták, hogy a magyar bár a

Futóverseny a startnál.

Uszodában.

bort se veti meg, de azért a vízben is ugyan-csak otthonos. És talán leginkább az uszóinknak köszönhetjük, hogy minden nagy nemzetközi versen-gésen valahogy mégis csak kikerülünk a vízből...

De aztán népszerű dolog is ám az uszás, és kedvelt intézmény az uszoda! Még pedig annak minden fajtája, az is, ahová ingyen jár a nép, az is, ahová jó pénzért. Amott, a szabad Dunaágban pláne nem válogatóság, lovakkal fürdenek együtt és bizonyára elcsodálkoznak rajt a jó öreg ménecskék, hogy itt a vízben mennyire fürgebbek náluk az emberek, a gyerekek, akik nem ijednek meg a tova-hömpölgő hullámoktól, hanem lubickolnak benne, meg úgy uszálnak, hogy nincs az a hal, amely különben...

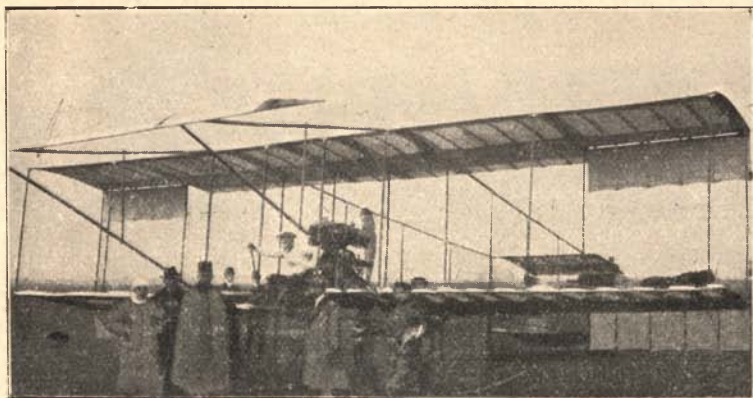
Már az uszodában persze módosabb, tempósabb a multság, de ahogyan a víz, amelyben fürdenek, egy: a jó öreg Duna, ugy egyforma a kedv, a multság itt, meg ott. És a ki netán kétkednék ebben a nagy egyenlőségben, az vessen csak egy pillantást a két képre, aztán mondja meg, hogy a fürdőzők jobban vannak-e öltözve ott, mint itt... Kint, a földön, talán a ruha teszi az embert, de a vízben ugyan eltűnik az ilyen felületes kis különbség. A víz lemos rólunk mindent. Ott egyformák vagyunk mind. Ott, meg az isten előtt...

Turf, football, lawntennis, futás, hát persze sport ez mind, de a sportnak is vannak megújulásai és éppen mostanában a tanui vagyunk egy új sport születésének: a repülésre gondolunk. Bizonyos, hogy egy ideig ez is sport

Potya-fürdő a Dunában.

lesz, még pedig igen drága és előkelő. A külföldet már lázas érdeklődésben tartja ez az új multság, és Blériot budapesti felszállása volt a bizonyosság rá, hogy nem marad el érdeklődés dolgában Magyarország sem. Talán rövidesen már nálunk is lesznek ilyen repülő-versenyek, és ha bizhatunk az előjelekben, valószínű, hogy a magyar rátermettség ezen a téren is hódít egy-két babérlevelet.

Repülőgépen. (Dr. Kutassy Ágost).

Végül pedig, hogy megmutassuk mennyire akad itt művelője mindenféle sportmulatságnak, közöljük ezt a képecskét, amely egy távgyaloglót mutat. A derék férfiú fogadott, hogy egyfolytában vagy százszor rójja végig az Andrassy-utat. Neki is vágott a próbálkozásnak, de akkora embercsődület kísérte, hogy végül is a rendőrségnek kellett közbelépnie.

Igaz, hogy ezuttal a rendőrségnek nem letartóztatás volt a dolga, hanem megfordítva: feltartóztatta a távgyaloglót. És betiltotta a demonstratív sétát, amikor a jámbor már vagy nyolcadszor tette meg a kétezernégyszáz méteres utat oda és vissza . . . Hogy mi lett a fogadásból: nem tudjuk. De annyi szent, hogy aznap egész Budapest a távgyaloglóról beszélt és nem egy kis nőcske volt, a ki a póruljárt vállalkozóra gondolva felsőhajtott:

— Oh, a szegény ördög . . . Én utánam bizony nem kellett volna annyit járnia . . .

Mert nők után járni: az is sport. Sőt Pesten igen kedvelt sport . . . És érdemes sport . . . Ám ez talán mégse tartozik ebbe a fejezetbe.

Távgyalogló (az Andrassy-úton).

A MI RENDŐREINK

Országos Széchényi Könyvtár

Mi tagadás, a rendőreinkkel bizony kicsit furcsán vagyunk. Nem mondhatnók, hogy valami nagyon szeretjük őket, de annak sincs igazsága, aki föltétlenül haragszik rájuk és szidja ezeket a derék legényeket, mint a bokrot. Ami tőlük telik megteszik azt; megteszik jóakarattal és akárhányszor az életük kockáztatásával. Arról persze ők nem tehetnek, hogy amikor gyerekcipőben jártak még, vagy pláne csizmátlan, cipőtlen valahol faluhelyen, még annyira sem volt a közoktatás ügye nálunk, mint ma-nap és csak éppen, hogy egy kis írásra-olvasásra kapatták rá az embert. Hiszen az iskolában, falun, ahonnan idővel a markos legények kikerülnek, talán ma sem tanítanak többet, de tudja isten, vala-

Poszton. (A Rákóczi-út és Erzsébet-körut sarkán.)

hogyan mégis annyira javult Magyarország általános kultúr-nívója, hogy már nemcsak az iskolában tanul az ember, hanem azon kívül is, az életben a másokkal való érintkezésből, meg abból a sok ujságból, népszerűsítő könyvből, ami manapság kézen-közön forog. Ne legyünk szigoruak a derék rendőrökhöz, nem az ő hibájuk, hogy az elhagyott vidékekről, átkozott testi meg egyéb szegénységben szakadtak föl ide... Az ő néha kitörő brutalitásuk, vagy naiv butaságuk messzi, távoli időket vádol meg, amikor a nép szellemi művelésével nem törődött idehaza senki... De még így is nem valóságos lovagok, klub-zsentlmének

a mai rendőrök, ha azokra a társaikra gondolunk, akikről az ötvenes-hatvanas évek írói beszélnek? . . . És bizony, ha a fejlődés tovább is így tart, nyugodtak lehetünk, hogy úgy körülbelül unokáinknak már olyan rendőrsége lesz, amely ügyesség, ész, tudás dolgában felér akár a párisi sergent-nal, akár a londoni policeman-nel.

. . . De hisz azok a posztoló urak valamivel kedvezőbb fizetési viszonyoknak is örvendenek, mint a mieink. Meg aztán a ruházatuk se olyan harcias, verekedésre provokáló, mint a mi közrendőreinké. Ezek a mi legényeink, a mai uniformisukban kicsit paprikajancsi-jellegűek; a hosszú csőrömpölő kard az oldalukon, mintha váltig csak biztatgatná őket:

— Ránts ki engem!

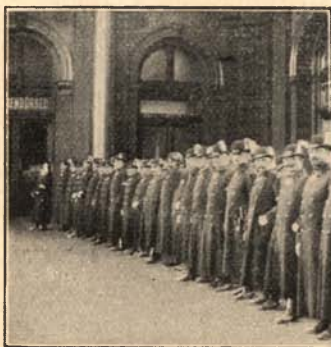
— Kardlapozz végig a tömegen!

— A mig veled vagyok, ne félj. Behasitunk egy-két fejet, aztán pont . . .

Meg a haragosan kék ruha, meg a csizma, meg a komikus, kerek kalap az árvalányhajás forgóval, no és a nagy revolver az oldalukon . . . mindez olyan furcsa és valahogyan a Ráday-pandurokra emlékeztet, meg rég letűnt legendákra. Bizonyos, hogy nem ilyen öltözék való egy nagyváros, igazi metropolis rendőreinek. Legalább a belső városrészekben nem. Ha másképpen: izlésebben öltöztetnék a rendőrt és nem úgy, hogy a fegyver legyen az ereje, ha jobban tanítanak, művelnek, bizonyos, hogy elsőrangúvá lenne és annyi-val megbízhatóbb, értékesebb őre az utca közbiztonságának, mert hiszen nem volna a külsejével már messzire kirívó. A mai megjelenésével azonban valóságos madárijesztő; persze a rossz madarakat ijeszti, éppen azokat, akiket inkább lépre kellene csálnia, hurokra kellene keritenie . . .

Kicsit bárdolatlan legény a pesti rendőr javarésze — a tisztviselőkről persze itt nem szólunk — és inkább csak hallo-másból, mint személyes gyakorlásból tudja, mi az az „ész, erély, tapintat“, — amely ősi, ám vicces jelszó gyanánt él a rendőrség hagyományában. De hát hol tehetne szert a rendőr igazi erélyre, belátó észre, helyes tapintatra? A szolgálata

ma olyan nehéz, a fizetése olyan kicsiny, a felelőssége néha annyira terhes, hogy a legtöbb rendőr nem sokáig bírja ezt az állapotot és éppen amikor beletanult némi-
leg a hivatásába,

Gyalogos
rendőrök.
(Tüntetés előtt.)

már meg is válik tőle, néz jobb kereset után. Ahol nem azt kívánják az embertől, hogy téli fagyban, sivitó orkánban, hóföretegben ott álljon a Lánchíd kellős közepén, őrizvén a hidat az oroszlanjaival; a tátongó szájjal ásító alagutat; szemben a királyi palotát; ott hátul a Lloyd-klubot; fenn az eget; lenn a hömpölygő Dunát és mialatt ezeknek az ellopására nem is gondol senki, jön a szél, fagyosan, harapósan éles fogakkal és beleveszi magát a rendőr köpenyébe; jön a hópihe és belelopózik a kabátja gallérjába; aztán ott veszekedhetik a szerencsétlen a hóval, a széllel, a hideggel, a legyűrhetlen legádázabb ellenségekkel, — ezek közt mért s hogy csináljon rendet ott, valahol a Lánchíd kellős közepén? . . .

Vagy amikor a külső városrészekbe kerül el szolgálat-tételre és szombat estén megannyi részeggel akad dolga, tántorgó, dülöngő emberekkel, akiknek kezében könnyen jár a csizmaszárból vagy tolvajzsebből előrántott bicska. Ha ezekre gondolunk, igazán csodálkozunk rajta, hogy a pesti rendőr nem brutálisabb még, nem elvadultabb, mint a milyen. Gondoljuk csak el: egy rendőr, valahonnan a vidékről felsodródott legény ott áll a sötét uton és nem tudja, nem támad e pillanatban rá előlről, vagy hátulról egy részeg garázdának képében a halál . . . ugyan kit nem tenne idegessé, vaddá, elkeseredetté ez az aggodás, a veszedelemnek ez az örök tudata? . . . És még valami akad, ami szinte tragi-

kussá teszi a mi szemünkben a rendőr dolgát: hát nem úgy van-e, hogy éppen azok ellen visel hadat, akiknek köréből, akiknek nemzetségéből való? Szegény ember ő maga is, ágról szakadt, az inség keserű kenyerét eszi és a társadalom védelmében, nyomoruságos pár garasért kénytelen sokszor azok ellen hadakozni, akik testvérei, mert mint ő: nyűgös szegénységben születtek, koldusok, szerencsétlenek, rongyosok és kenyér nélkül valók . . . Hiszen a gazdagokkal ritkán van dolga a rendőrnek, de a szegény besurranó alakkal, kenyértolvajjal annál többször. Azzal, aki neki édes testvére a nincsetlenségben. Meg azzal az utcai tüntetővel, aki sok századmagával járja be a várost és úgy követelőzik mind, mind, hogy kevesebb munkát, de több kenyeret és jobb sorsot! . . . Nem keserednénk-e el mindnyájan, mi, kabátos emberek, ha ilyen örökös élet-halálharcot kellene folytatnunk azokkal, akikkel szűk érzésközösségben élünk?

Bizony gondoljuk meg kétszer, mielőtt könnyelműn lemihasznázzuk, leandrásozzuk szegény rendőrt. Hős ez a boldogtalan, anélkül, hogy tudná. És a *Mihaszna*-gunynév csak annyiban illik rá, hogy neki igazán semmi haszna belőle, amiért a mások vagyonbiztonságára, életére örködik . . .

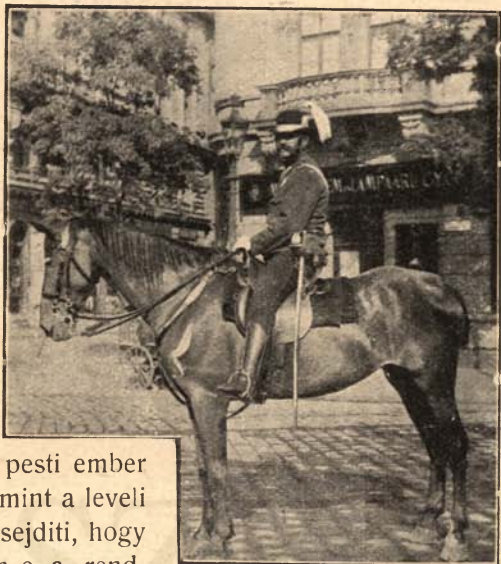
No, de ők maguk nem igen veszik szívére ezeket a dolgokat és nem keserítik el ilyen fölösleges tépelődéssel amugy is elég keserves életüket. Végzik a dolgukat jól vagy

rosszul, mindenestre a legjobb tudásuk szerint és amikor egymagukban posztolnak az utca-sarkokon, nappal; nincs is baj. A baj rendszerenakkor kezdődik, amikor

Őrzik a honatyákat.
(Az Országházánál.)

Persze a gyalogos rendőrnél valamivel jobb dolga van a lovasrendőrnek, aki az utcának valóságos koronázatlan

Az utca királya

Detektivek razzia előtt. (Éjszakai magnéziumos felvétel.)

királya és olyan igen nagy ur, hogy az emberekkel — a szó szoros értelmében — csak lóhátról beszél. Ha tüntetés van: ők intézik az elsőprő attackokat; ha valami látványosság: úgy tudják faroltatni a lovukat, hogy a kordont álló népség váltig álmélkodik:

— Hát lehetséges-e, hogy egy ilyen sötét, fekete luk legyen a bevonuló spanyol király?

. . . De azért Muzaffer Eddin, a néhai persa sah, amikor Pesten járt, mégis nagyon megszerette a lovasrendőreinket és nem győzte elégszer hangoztatni, hogy a lovasrendőr a világ legkülönb lovaskatonája. Mi pestiek ugyan más véleményen vagyunk és ha ezeknek a rendőröknek önkénykedéseire gondolunk, legszivesebben felsőhajtanánk:

— A lovasrendőr a világnak legkülönb perzsa sahja.

Mert olyan zsarnok ur ez, hogy még a sah in sah se vehetné föl vele a versenyt. Vagy csak alig.

De nem ám a gyalogos- meg lovasrendőr a kizárólagos őre a fenyegetett vagyon- és életbiztosságnak, hanem van ezen kívül más szerve is a rendőrségnek: tudvalevőleg a titkos rendőrök.

A detektivek ők. A magyar Pinkertonok. A magyar Sherlock Holmesek. Kénytelenek vagyunk így valahogyan

körülni, mert ha titkos rend-
őröknek mondanók őket, még
megsértődnének rajta és csuf-
ságnak vennék. Tudniillik Buda-
pest az a hely,
ahol rossz nyel-
vek szerint még
a gyerek is is-
meri, messziről
megismeri a de-
tektiveket. És
azért nem sza-
bad titkosaknak
mondani őket.
Mindenki tudja
róluk, hogy tit-

Vadász-zsákmány (Magnéziumos felvétel.)

kosak, csak ők nem. És úgy néznek, a járásuk, az öltö-
zködésük, a viselkedésük olyan jellegzetes, hogy — dupla
tisztelet a kivételeknek! — ugyancsak leri róluk már száz
lépésnyiről is, kik ők és merre van hazájuk. És ha egy
nap Krecsányi Kálmán rendőrtanácsos és detektiv-főnök
ráparancsolna Pest jásszaira, minden előzetes személyleírás
nélkül, hogy fogdossák össze a pesti detektiveket, bizonyára
előbb járnának a feladatuk végére, mintha megfordítva,
Krecsányi a detektiveknek hagyná meg, rendezzenek hajtó-
vadászatot a Józsefváros csibészeire . . .

De hát ne feszegessük ezeket a fájdalmas dolgokat
és már csak azért se, mert éppen a fenti kép ellenünk bizo-
nyitana, bemutatván, hogy a detektivek mint „állítják elő”
a boldogtalant, akit a razzia játszott a kezükre. Hát mégis
csak jók ezek az urak valamire . . . meg aztán, ha elgon-
dolkodunk a dolgukon, igazán még szívesebben látjuk ezeket
a kissé ügyefogyott detektiveket, mint azokat a tulügyeseket
és tulbuzgókat, amilyenekkel például a restaurált Bourbonok
terrorizálták valamikor Franciaországot, vagy amilyenekkel
az ötvenes években árasztották el Magyarországot, meg

a milyenek most az Azevek és Hartingok Oroszországban . . .

És hogy teljes legyen a sorozat, mutatunk még egy képet: amikor, tüntetés után, a rendőr az ur az utcán. Amikor már nem éri be a kocsival, hanem a gyalogjárót is elfoglalja, megszállva tartja és onnan néz el a hosszú utcáson, mint vezérdombjáról a hadvezér, mialatt lenn a sikon vad haraggal, dühvel és indulattal tör egymásra a két ellenséges sereg . . . Azaz, hogy sántít egy kicsit a hasonlat, mert hiszen itt már lezajlott, elmúlt az ütközet . . .

Nyert csata után . . .

KATONÁÉK

A szép fényes katonának
Gyöngy arany élete,
Csillog-villog minden felől
Jó vitéz fegyvere . . .

Igy tartotta valamikor a vitézi
nóta, de bizony az idő, a változott
körülmények ma már alaposan ráca-
folnak az öreg dalra és legalább

is tulzás kellenék hozzá, hogy napjainkban még a katonáék gyöngyéletéről daloljon a költő. Ami gyöngye, aranya volt ennek az életnek, hajh de régen lefogyott róla és ma már jóformán a nyoma se látszik. Inkább úgy van a dolog, hogy a legfőbb tábornokoktól lefelé az utolsó hadnagyocskáig a tisztek pontos, lelkiismeretes hivatalnokok, tanítók, akik a legénységgel ugyanazt a feladatot végzik, amit a nádpálcás iskolamester a nebulóival . . .

Az igazi katonás virtus csillogtatására immár ritkán van alkalma a hadseregeknek ; hála istennek, a háboruk magvát már mégse vetegeti olyan könnyelműen a szél, mint valaha . . . Ma a tiszteknek a tanítás a legfőbb dolga, meg az, hogy maguk is mentül többet tanuljanak, harcászati dolgokat, nyelveket, technikai tudományt, ha ugyan karriert akarnak csinálni. Ezért a legtöbbje okosan felismeri, hogy a tudatlannak az egyenruha jó lehet ugyan adósságok felhalmozására, de aki kenyérkeresetnek tekinti a maga katona voltát és előbbre akar jutni, annak tanulnia kell, mérhetlenül sokat. Többet, mint az átlag-ügyvédnek, orvosnak, aki ha egyszer diplomához jutott, feléje se szagol többé a tudományos könyveknek. Ma a jó tiszt olyan, mint volt valaha a jó pap : holtig tanul. Ez az egyetlen mód, hogy ne rekedjen meg a századosi három csillagnál, hanem egyre fölebb és fölebb jusson.

Persze mindez más fajta ambíciót is érlel a tisztekben, mint volt a régi, amikor a harctéren verekedni, testi erővel és nem észszel győzni : ez vala a legfőbb katonai erény. De hogy ennek az új ambíciónak is milyen káros eltévelyedései lehetnek, annak éppen mostanában láttuk egy titkos bizonyosságát, amikor kiderül egy főhadnagyról, hogy ciankálival, pokolian ravasz módon akarta eltenni láb alól azokat, akik utjában voltak az ő századosi kineveztetésének . . .

Hazatérés Piliscsabáról

A huszárság tisztjei változtak legkevesebbé. Náluk még mindig a régi virtus a fő: tagadni még azt is, hogy „az ur a pokolban is ur”. Szó sincs róla, az ur csak úgy igazi ur, ha huszártiszt

uniformis feszül rajta. Más az ő örömük, bajuk, mint a cibilé. Hallották a bús anekdotát a huszártisztról, akit feltűnően hosszú időre szabadságoltak? A tiszti étkezőben pertraktálták az esetet.

— De hát miért galoppozott szabadságra? — kérdezzetük.

— Nem tudjátok? — szól Ricsi főhadnagy. — Betegség címén!

— Mi a szösz?

— Váltóláza van.

— Ja ugy! — nevetnek az asztal körül. — És nagyfoku?

— So, so. Elég nagy. Hetvenezer korona.

... Szólni kell ezek után az altisztekről, legénységről is. Ezeknek a dolga bizony más, mint volt valamikor régen. Talán az altiszteké kevésbé, mert hiszen nekik még mindig hivatás a katonáskodás, de már a legénység nem hivatásos katona, hanem inkább áldozatja a törvénynek, amely általános védkötelezettséget parancsol. Dura lex sed lex... Maga a legénység se igen szereti a katonakenyeret, hiszen az a három év, amit szolgálnia kell, az igazi foglalkozásától szőlítja el; elszőlítja a mestersége mellől, úgy hogy kitanul belőle kicsit a jámbor, mire visszakerülne megint a műhelyébe, vagy haza a falujába, ahol meg kell fogni az eke szarvát...

A modern szellemet emlegetik mostanában katonáéknál is. Hát erre is van egy furcsa kádencia. Az egyik pesti kaszárnya nemrég modern berendezést kapott. Az ezredes lelkére kötötte a legénységnek, hogy úgy vigyázzanak mindenre, akár a szemük fényére: semmit el ne rontsanak, semmit be ne piszkítsanak. A legközelebbi szobavizitnél aztán, amint a kapitány körülnézett az egyik teremben, éktelen haragra gerjedt:

— Mi mekfan eszt? — ordította a morva származású Mars. — Mi mekfan eszt? Schweinerei! Melik tisztó köpte nekemnek ebe a finum szep uj higienischer köpücsészebe?!...

De hát ez a derüs, ártatlan epizódok közé tartozik. Van sok nagyobb baj. Könnyü kitalálni azt, ami tán leginkább nyomasztóan hat a mi katonáinkra, már tudniillik azokra,

Bevonuló újoncok.

akik szívük és vérük szerint közülünk valók . . . Hogy nem magyar katonák. Hanem közösök. Hogy nem magyar szóval parancsolják őket, hanem rá kell kapniok a németre, akarva-akaratlan, vagy különben ugyancsak meggyülik a bajuk káplár urammal, meg a bilincscsel, meg a kenyértelen, bőjtös áris-tommal. Hát mindez aligha mutatja valami rózsásnak a kun-sági legény szemében a katonasorsot.

És mindnyájan úgy vagyunk vele, hogy nem tudunk igazi melegséggel ránézni ezekre a katonákra. A kabátja mindeniknek olyan egyforma, a kardja is, a csákója is, már most hogyan tudjuk, hogy a sok közül melyik a magyar legény, melyik az idecsöppentett német, vagy cseh, vagy horvát, meg mi mindenféle nekünk idegen van még ebben az ármádiában. Más országban az emberek bizonyos elégtétellel nézhetnek a katonáikra, mert ha sokba kerül is és milliárdokat nyeldeklő az ármádia, az ember mégis csak büszke rá és bizonyos elégtétellel érzi:

— Biz isten, a világ legkülönb katonája a mienk . . .

De mi éppen ezt nem mondhatjuk soha: *a mienk*. Nem a mienk. Hanem a monarchiáé. Egy olyanfajta hibrid-alakulaté, amelyről mentül kevesebbet szeretnénk hallani. És lám, minden katona mégis a portepéjével, a csákójával, a kardja szíjával váltig erre figyelmeztet, hogy ő a monarchiáé, amelynek a kétfejű sas a legfőbb szimboluma . . .

Nem lehetünk büszkék a hadseregünkre, ha ránézünk, nem töltheti el az erőnk öntudata a keblünket, ellenben annál jobban érezzük, hogy a hadügyi célokra adott milliók egy *idegen* hadsereget erősítenek, fejlesztenek, tesznek mindenhatóvá magunk fölött: ime, ezek az okai, hogy nem szeretjük a katonaságot és nem nézzük őket olyan szemmel, mint más nemzetek fiai a maguk hadseregét. Mi állandóan úgy vagyunk velük, mint az az ember lehet, akit a mostohafia gyötör, zsarol, fosztogat és pedig a legrettenetesebb fenyegetésekkel meg szítkokkal az ajkán . . .

Vidéki városokban különben még jobb sora van a katonáéknak, mint a fővárosban. Ott a tisztek élénk részt

vesznek a társas életben, szívesen látott vendégei a lányos házaknak, ha nem is mint *épouseurök*, de legalább mint udvarlók és táncosok. Flörtre, táncra mindig jók a tisztek, még ha osztrák is a szegény. A höl-

Egy történelmi nap: katonák a parlament előtt

gyek szemet hunynak, megbocsájtják az efajta kis születési hibát és ki tudja, talán néha még imádkoznak is a jó istenhez egy-egy ilyen németajku udvarlójukra gondolván:

— Uram isten, bocsásd meg neki, hogy németnek született, hiszen nem tehet róla a szegény . . .

És ahol a tiszt urakat jó szemmel nézik a szalonban, az ebédlőben, ott persze a legénységet se gyűlölik — a cselédszobában, meg a konyhában. Juci, Panni megbecsüli a maga huszárját még akkor is, ha csak baka a szegény feje . . . De már a fővárosban másként áll a bál. A fővárosi nagyságák nem olyan elnézők, mint a vidéki tekintetes asszonyok és — talán mert ők maguk könnyebb erkölcsűek — szigorúan ügyelnek a cselédjeik erkölcsére, vagy ami még ennél is fontosabb: ügyelnek, nehogy az izletes libacombok, amelyek a tálból csenettek el, holmi tizedesi vagy káplári gyomrokban várhassanak feltámadásra . . . Meg a fővárosban önzőbbek is az emberek, számítóbbak, józanabbul élők. És mert tudják, hogy a tiszt urak kissé vékonypénzü legények, akik csak nagy hozománynyal nőülhetnek, azért a lányos házakban nem is kapkodnak tulságosan utánuk és a gimnáziumi tanár vagy reáliskolai professzor bizonyára keresettebb portéka a házassági börzén, mint Lieutenant Hajduska, vagy Oberlieutenant Krepeczek . . .

A polgári társaságokból majdnem kirekesztetten élik le életüket a tisztek s mert minden pályának több a hajótöröttje, mint az arrivé-je, hát katonáéknál is sokan vannak ám az elkeseredettek, a csalódottak, akikre kinosan nehezedik a cifra nyomoruság. Ami keserűség ezekben felgyülik, azt legtöbbször a legénység sinyli meg, ők fizetnek a tisztjeik rossz kedvéért, életcsalódásaiért. Hát persze, ilyen perspektíva nem valami tulságosan lelkesíti a bevonuló ujoncokat, a bundásokat, akik még csak eztán harapnak be a katonai kosztba és bizonyára némely megütközésekkel konstatálják, hogy még az otthoni málé vagy fekete parasztkenyér is zamatosabb volt, mint itt a felséges „császár kenyere“ . . . Mert bizony a császár kenyere csak — „komisz“ egy kenyér . . .

Ezek a szegények még sejtik csupán, mi vár rájuk a kaszárnya falain túl, de hát mit szóljanak azok, akik egyszer már kikerültek a mogorva házból, visszajutottak a polgári foglalkozásukhoz, sőt megházasodtak, apák lettek és most

Amikor Fabritius elnökölt a parlamentben: huszárok az Országháznál.

egyszerre megint szólítja őket a behívó levél: „Emberek, csak vissza, vissza!” A kaszánya nem engedi olyan könnyen a maga martalékát. A tartalékosokról szólunk, akiknek feje fölött, mint Damokles-kard, állandóan ott lóg a levegőben a behívó levél, amely egyszeriben kiragadhatja őket családjuk köréből, hogy mundérba bujjanak újra és megint végigcsinálják azt a keserves handabandázást, amelytől azt hitték, talán már örökre menekültek... Hej, de van is mulatság, amikor ez a tartalékos sereg bevonul... Apák, anyák, feleségek és gyerekek kísérik őket nagy sirás-rivás közepett, mintha legalább is három esztendőre kellene elválni megint. Ők maguk, a tartalékosok pedig igyekeznek mentül katonásabbaknak látszani, ki a mellett, hasat be, — teringettét, majd megmutatják ők az őrmester urnak, hogy kár volt behívni őket, hiszen nem feledtek el még semmit a Parademarschból, meg a többi szörnyen nagy katonai tudományból...

És mialatt így fogadkoznának magukban titokban, valami kis düh mégis elfogja őket és örülnek, ha ki nem buggyan szemükből a könny, amit a harag és a bosszuság sajtol belőle. Mennyi munka volna otthon és most itt kell rostokolni. Hát azalatt ki gondoskodik az otthonlévőkről? A kincstár csak a katonákat öltözteti meg táplálja, de az otthonmaradt öreg szülők, az asszony meg a gyerekek gondja arra szakad rá,

Őrségváltás a Várban

aki hivatalból öltözteti a mezők liliomát és táplálja az ég madarait.

A boszankodás azonban sehogyse segít, a kaszárnya nyeli, falja az érkezőket és bele kell törődni a dolgok sorjába. Exerciciozás, menetelés, torna, hadgyakorlat, miegymás, ez a katonák dolga. Vannak parádés komédiáik is, mint például amikor a királyi Várba viszik őket vártára, vagy pedig, ami a katonáék örömnapja, amikor a Vérmezőre mennek, hogy diszszemlét tartsanak fölöttük a legfőbb Hadur születése napján. Ilyenkor cserfalevél kerül a katonák csákója mellé és amikor a diszszemlének vége, jó ebédet kapnak és az egész napjuk szabad. De bizony várják is katonáék ezt az örömnapot és bizonyára csodálkoznak rajta, miért hogy az olyan nagy ur is, mint a király, esztendőnként csak egyszer tart születésnapot, akár holmi szegény ember. A helyében ők alighanem valamivel több örömnapot tartanának évenként. De hát ez már így van. Akinek olyan bőven jutott minden jóból, mint a Felségnek, az már élni se igen tud az ő sokféle szerencsájével . . .

De a parádézás mellett néha szomorubb és nehezebb feladat is hárul a derék katonákra. Néha csendőr- vagy rendőrszolgálatot kell teljesíteniök, különösen választások, vagy tüntetések idején. És alighanem élénk emlékezetében van még mindnyájunknak az a fájdalmas nap — nekünk és szegény honvédjeinknek egyformán fájdalmas — amikor meg kellett szállniok a parlamentet, kiüzvén onnan a jó hazafiakat, akik a darabont-kormány törvénytelenégei ellen küzdöttek.

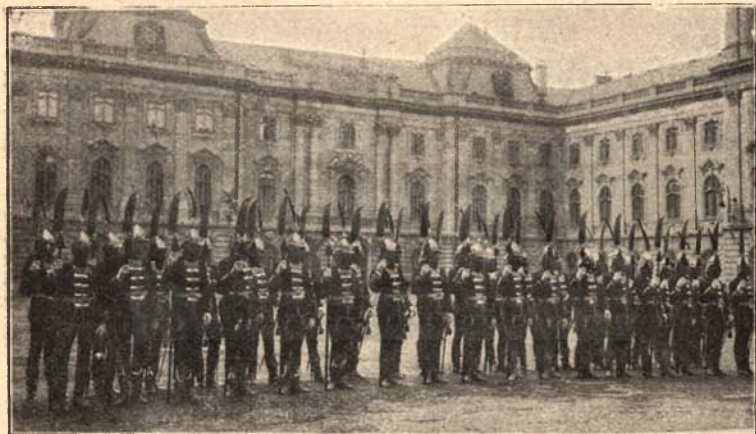
Történeti nap volt ez, nemcsak mert az eseményei az egész nemzet szívébe kaptak, hanem azért is, mert értékes tanulságokat szolgáltatott, amikről a nemzet vezérei bizonyára éppen olyan kevésbé feledkeznek meg, mint maga az ország.

Persze derüje, mulatsága is sok van a katonaeletnek; jár róla nóta, anekdóta tömérdek. Meg ha mi magunk nem is rajongunk tulságosan a hadseregért, a nép egyszerű leányai e tekintetben nincsenek teljesen egy véleményen velünk, és vasárnapi andalgásra a Ligetbe, szombatesti bálra

a Buzelkába, vagy újabban: a Kisvigadóba még mindig szivesebben mennek holmi hadfi, mint a nyápic polgári szabólegény oldalán. Valóban még nagy, igen nagy időre léssen szükség, hogy Vénusz kiábránduljon Marsból. Még ha csak konyhai Vénuszokról van is szó és közlegényi sorban tengődő Marsokról . . .

Legjobb sora különben katonáéknál az ugynevezett darabont-testőröknek van, akik a várpalotában teljesítenek szolgálatot; fájdalom, inkább az üres termeket őrizvén, mint Ő felségének személyét . . . De hogy vannak, már ez is

Darabont-testőrök.

valami, ha több nem: egy ígéret . . . A szolgálatuk könnyű; jó dolguk van, jó fizetésük, de aztán tetszetősek is ám a szemnek. Csupa nyalka, daliás legény, olyanok, mintha nem is a mi satnya korunk szülte volna őket, hanem maga a Hollós király feledte volna itt, rá való emlékeztetőül, ezeket a szálas-vállas, izmos embereket . . .

És ha már így katonáékról mesélgetünk, a jó meg a rossz dolgaikról, ne feledkezzünk meg a *katonabandáról* sem, ami talán az egész militarizmusból a legnépszerűbb.

Ők a kedvenc zene-liferánsai a pesti utcának, meg a nyári mulatóhelyeknek, kávéházaknak s akár hajnalban vonulnak végig az utcán, télvíz idején, nem restel felkelni

nyoszolyájáról a legrestebb pesti asszony se, kidugja boglyas fejét az ablakon, úgy hallgatja a rezes trombitákat, nagy dobot meg cintányért, a mint a sok hang holmi fess marsba olvad össze, vagy pattogó szép magyar muzsikába.

Csinnadratta, bumbum! . .

A banda előtt pedig hatalmas gyermekhad szalad visongva, mintha előre küldött fullajtárja lenne a kinálkozó nagy élvezetnek.

A katonabandák népszerűsítik az új operett-melódiákat, a fenséges operákat és igazán nagy részük van benne, ha azok is megismerik ezeket a zenedarabokat, akiknek egyébként ugyan sohasem volna módjában beváltakozni a dalos színházakba, meg az Operába.

Ha a közkatonákat nem is, de: *tiszteljétek a katonabandákat!*

NYOMOR ÉS BŰN

Országos Széchényi Könyvtár

Régi auktorok, poéták, amikor valami nagyszabásu dolog elmondásába fogtak és hatalmas témát énekeltek meg, amely annyira izgatta fantáziájukat, hogy a nagy ambi-
cióban megrendült a maguk erejébe és tehetségébe vetett hitük: a régi írók és költők ilyenkor fohászon kezdték mondókájukat, a jó istent meg valamennyi szentjét invokálták, álljanak melléjük és segítsék őket hallatlanul vakmerő vállalkozásukban. A felsőbb hatalmak segítségét kérték, pedig bennük, a lelkükben ott izzott, tüzelt a legbuzgóbb segítő: a költői inspiráció, az igaz ihlet, amely mint nemes paripa viszi lovasát minden nehézségek árán, bokrán, szakadékain keresztül . . .

Legszívesebben ezeknek a régieknek jámbor példáját követnők és az ég szentjeit invokálnók, álljanak mellénk, támogassanak s ihlettel töltsenek el, amikor a pesti nyomor epepeiájának elmondására vállalkozunk. Amikor képpel és szóval meg akarjuk rögzíteni ezt a rettenetes inséget — azaz hogy csak ki akarunk emelni belőle néhány különösen fáj-
dalmas, kinzó epizódot. Vagy tán rossz helyre fordulnánk, ha a szentektől kérnénk ihletet feladatunknak teljesítéséhez? Mert a szentek csak az izgalom magjait hintenék el szívéinkbe és arra oktatnának ki, amit ők tudtak és hittek a nyomorról, kíváncsún tartván azt, — mert hiszen a földi szenvedés és inség az a kulcs, amely legbiztosabban megnyitja a nélkülözők számára a mennyország kapuit. Ha csak vigasztalások merítéséről volna szó, jó helyen járnánk a szentek között:

Öreg koldusasszony a Teréz-templom előtt.

Vak verklis a Városligetben.

az ő soraikban sok van olyan, ki fényben, pompában, biborban született, de aztán önként vetett el magától mindent, a hiuságok hiuságát és ehelyett a nyomor kohójában való megtisztulást kereste. Ám az önként vállalt és óhajtott nyomoruság más, mint az, amelybe beléshültünk s amelytől nem tudunk szabadulni. Amaz : egy ideál teljesülése, emez : kétségbeesések forrása.

Amaz : belépő-díj a

paradicsomi gyönyörűségekért, emez : kinos sarc, amit a földi pokol meggyötörtjein vesz meg a sors . . .

És a szentek helyett inkább Dante tollára volna szükségünk, hogy leirjuk ennek a nyomornak minden kinját és förtelmét. Dantei fantázia tudna itt csak a valóságok nyomába rugtatni és egyedül a Zola szeme volna elég élesen látó, hogy a nyomor végtelen nagy lepedőjének ráncai alatt kitalálja azokat a torz formákat, elnyűtt alakokat, társadalmi és gazdasági igazságtalanságokat, amelyeket az a borzalmas lepel takar s amelyeknek vonaglása ráncokat vet a lepedő simaságán. Természetesen minden nagy városnak megvannak a maga koldus-szegényei; emberek, akik hajótöröttek, energiátlanok, erőtlének s annyiszor megcsalódtak, hogy a jóban való reménységük régen elveszett s rábizzák magukat a véletlennek sodrára, amely vihet jóra, vihet rosszra, nekik nagyjában ugyis mindegy már. Minden mindegy . . . Valamennyi nagy városnak megvannak a maga nyomorultjai, vagy ügyefogyottjai; emberek, akik vagy nem szeretik a

munkát, vagy ha szeretik is, de olyan tehetetlenek, hogy mindig hoppon maradnak, sehol se sikerül maguknak kivekedni egy kis foglalkozást, állandó kenyérkeresetet. És ezek a született tehetetlenek, akik nem vetik bele magukat hadakozó ököllel, csattogó fogakkal a létért való nagy küzdelembe, végeredményben egy sorban állnak a munkakerülőkkal, vagy azokkal, akikből a pálinka ölte ki az akaraterőt, a munka utáni vágyat, meg a tisztességes önfentartás ösztönét.

Tipikus alakjai ezek az emberek minden nagy városnak; megtaláljuk őket Budapesten csak úgy mint Párisban, vagy Londonban. Sőt Londonban még inkább, mint nálunk. Az angol fővárosban a legutóbbi statisztikai kimutatás szerint négyszázezer munkátlan szegény ember van; óriási, megdöbbentően nagy hadsereg, amely a könyörületesség alamizsnáin élősködik, készen tán arra is minden percben, hogy törrel és gyilkossággal torolja meg a társadalom kiváltságos egyénen, a maga nyomorúságát. Emberek, akik hidak alatt alszanak patkányokra vadásznak és ez az ő finom csemegéjük, mint nagy uraknak a fürj, vagy a szalonka . . . És amikor ezeket az elriasztó statisztikai kimutatásokat olvassuk, a szomorúság mellett még valami öröm-féle csillan fel a szivünkben: milyen szerencse, hogy Budapest nem áll még egy sorban a sok milliós Londenal, mily szerencse, hogy mégse ilyen veszedelmes még nálunk a nyomorúság mint ott s nem kell állandóan azzal a rettegető gonddal járnunk, hogy itt a közvetlen közelségben, velünk egy városban közel negyed milliónyi ember hever most hidak alatt, bűzhödtt tanyákon, csikaró belekkel, éhezve, kenyér után sóvárgón és

*Istenes Mária a ferenciek
templománál.*

minden reménység nélkül, hogy ez a sóvárgása valaha sikerüljön . . . De azért önérettel sem szabad Londont emlegetnünk, mert *aránylag több itt* Pesten a kétes egzisztencia, a facér, az inséges. Hamlet a maga keserűségében azt mondja, hogy az élet arra való csupán, hogy testünket dus lakomává hizlaljuk a majdan rajtunk elősködő férgek számára. Jó; már ez is elég keserves sors. De gondoljuk meg, mennyivel keservesebb még, éhezvén, sorvadván, ezektől a férgektől lopkodni az ő

jövendő lakomájukat! Mert az éhezők már nem csak hogy nem a férgek számára, hanem a férgek rovására élnek.

De hol van a költészet tőle, a mindent megaranyozó, megszépítő költészet, hogy fel tudja fogni igazában a nyomort! A művészet az ő sajátos optikájával csak mint jelenséget látja a nyomorúságot, mint olyas valmit, ami nem tartozik az emberiséghez szorosabban, mint például a ruha. Ma ebben a ruhában járunk és nincs más ruhánk. De holnap lehet

Lábatlan koldus az Erzsébet-köruton.

más és ki tudja, hogy ebben az új köntösben nem vágyunk-e a régi megszokott után? Pedig más a nyomor. Levethetetlen valami. Gonosz karmokkal előbb csak belénk kapaszkodik, aztán pedig teljesen beleveszi magát az énkünkbe. Csodálatos módon egygyé válik velünk és ha őszintén kimondhatjuk, amit gondolunk, inkább a gyógyíthatatlan, gyilkos kórságokhoz hasonlitanók a nyomort. Urrá lesz rajtunk és nem szabadulhatunk tőle többé soha. Van fizikum, amely tovább, más, amely rövidebb ideig tud ellentállni a kórnak. A nyomor kit előbb, kit utóbb öröl meg. Vannak, akik megpróbálják

fölvenni ellene a harcot, esetleg, ha jól megy, birják is egyideig a küzdelmet, de hát ez ritka eset . . . Ám akármint legyen is, mindenkép igaz, hogy csak költői képzelet mondathatta egyik ifjan elhunyt lírikusunkkal ezt a kis verses axiomát :

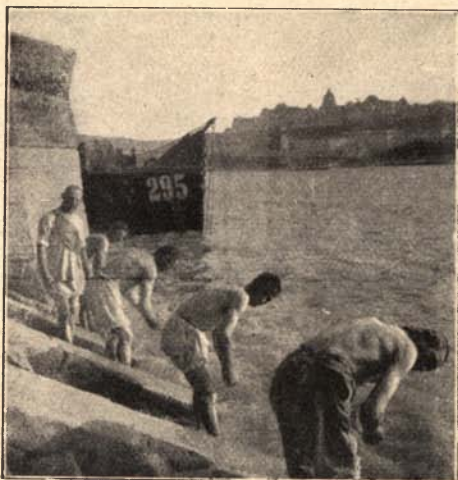
. . . Nincs nagyobb boldogság a nyomornál,
S a boldogságnál nincs nagyobb nyomor !

(Makai Emil : Hét kövér esztendő.)

Tessék megkérdeni a zsákhordót vagy akárki mást, aki osztályos társa a nyomorúságban, mennyire hisz ebben a költői megállapításban ?

De mondtuk, vannak, akik nem adják meg magukat könnyen a nyomornak, ennek a végzetes betegségnek és fölveszik ellene a küzdelmet. Fölveszik úgy, hogy öntudatlanul is minimumra redukált életigényekkel, a szó szoros értelmében csak a napi száraz kenyérért vállalnak munkát, terheset, veszedelmeset . . . Itt vannak például a dunai rakodó munkások, a zsákhordók. Foglalkozásnak talán legutolsó az övék. Rossz napszám és egész napi munka. S még ettől is elesnek télen, a mikor a Dunán szünetel a forgalom.

Feltürt kis vászonnadrágukban, mezitelen felsőtestükkel, sulyos, nagy terhek alatt görnyedező hátukkal olyanok ezek a cyclopsi alkatu emberek, hogy mindig egy darab klasszikus ókort varázsolnak a néző szeme elé, a rabszolgagazdaságot és a rabszolganyomorúságot. S mintha bronzszinű testük is azért lenne mezitelen, hogy annál élesebben vájja husukba a magaszöges

Zsákhordók toalettje.

végü ostorának szijait a munkafelügyelő . . . Hordják a terhet, a zsákot a hajóról a partra, a partról a hajóra. Egy szál nyomoruságos deszkán vezet át az utjuk, a deszka inog, remeg, billen s ők mint ekvilibristák járnak rajta. Egy darab kenyérért, néhány krajcárért életüket teszik kockára nap-nap után, s megteszik a nyaktörő utat, hátukon a zsákkal, egy nap százszor, kétszázszor . . .

Mignem beállott az este, véget ért a munkájuk és vándorognak a nagy vízhez, hogy fáradt tagjaikról a piszkot, a szennyet lemossák s megint emberi külsőt nyerjenek, magukra öltve rongyos, kopott ruhájukat. Holnap pedig újra előlről kezdődik a munka; mert a Danaidák szerencsétlen fiai ezek a lények és bár szüntelen hordják, viszik a partról a hajóra, a hajóról a partra, örökkön lesznek zsákok a parton, amelyek a hajóra és a hajón zsákok, amelyek a partra kíváncsoznak.

Hanem az élet nagy zsarnok és rá tudja kényszeríteni a rabszolgáit még arra is, hogy ezeknek az élettelen zsákoknak kívánságait teljesítsék. Sőt különb csoda is telik ő zsarnokságától. Ránk parancsol, ellentmondást nem tűrő hangon:

— Ember egyél, táplálkozz, akkor is — ha nincs miből.

Akik a „nincsen” asztalánál esznek.

És kénytelen-ségből alávétjük magunkat ennek a parancsszónak is s még az a boldog, aki valamiképpen teljesíteni tudja a szigorú parancsot . . .

. . . Széknek jó az utca széle vagy a pad, vagy néhány gerenda, vagy akármi; asztalnak jó a

térdünk, a hentes papirosa pedig egyben tányér és pecsenyész tál. Evőeszköznek ott a bicska vagy a pusztázó kéz, esetleg a jó fogsor, föltéve, hogy van mit rágnia. És amíg van, nem nyomja a tengődők fejét a bűn. Csak az üres gyomor, az, az tanít ki rá, hogy igazságtalanul van berendezve ez a világ és lázadni kellene.

Ha ugyan érne valamit ez a lázadás. De jobb dolog még a sorsnak megadni magunkat és elfogadni úgy, amint adja, még azt a kevés jótétet is, a mit szegény emberek számára tartogat. S van-e nagyobb jótétet, mint az — álom. Az alvás, amikor megfeledkezünk a nappali nyomorúságról, az agy elzsibbad és zsibbadtságában lassan-lassan kiejtegeti azokat a fájdalmakat, kínos emlékeket, amiket a nappal préselt beléje . . . Az idegek elernyednek s ernyedésük valami édes magaelhagyottság érzetét kelti a szervezetben. Annyira édes ez az érzés, hogy a befolyása alatt teljesen elmosódik a való világ képe, és átalvetjük magunkat egy másikba, amit magunk alkottunk, a tulajdon vágyaink, fantáziánk és teremtető erőnk szerint. Olyan szép ez, olyan nagy, annyi vigaszt rejtegető, hogy érte még azt se bánjuk, hol vártuk be az elandalító álmódásunkat. Királyi nyoszolyák se adhatnak szebb álmokat, mint az utca gazdátlan padjai, mert hiszen nem a fekvőhelyünkről libben elénk az álom tündére, hanem saját magunkból, a mi lelkünkben, annak is a legrejtettebb, legtitokzatosabb fiókjából . . . Ott buvik meg, az az ő palotája s az álmunk is aszerint változnak, hogy szép, fényes palotát rendeztünk-e be lelkünkben ennek a drága tündérnek vagy pedig nyomorúságos vacokba kényeszerítjük, amelyet napközben bűnök tudatával, rossz ösméretekkkel kell megosztania, mignem az ádázok társaságában maga is megromlik és ijesztésünkre járul elébünk, mihelyt behunytuk szemünket.

Madách Michel Angelója kijelenti, hogy még a borsón is szépeket álmodik; hát akik a nyomor fallanszterének lakosai, nem álmódhatnak-e szintén szépeket?

Igaz viszont, hogy nem szabad olyan kényeskedőknek

lennünk, mint a mesebeli királykisasszony volt, aki hetvenhét, derékaljon keresztül is megérezte, hogy legalul egy borsószem van elrejtve. Ezek az utcai alvók bizony már jóval edzettebbek és egyetlen, vékony matrácra át se érzik az utca köveinek keménységét. Vagy úgy lenne talán, hogy ezeknek a szerencsétleneknek nagy nyomorusága még a kövek szívét is meglágyítja s a kedvükért puhák lesznek a kövek, omlósak,

Utcai alvók.

akár a fejedelmi nyoszolyák? Lehet. Ma már tudjuk, hogy a kövek is élnek. Ruskintól kezdve sokan és szépen vallják. És ha élnek, ha elevenek, miért ne lehetne szívük nekik is? Mélyen rejtőző, de részvevő szívük, a melyet

meghat a nyomor. Hanem rejtegetik a megindultságukat, mint azok az igazi filantropok, akik bár ridegeknek mutatkoznak, nehogy csalók és szédelgők élhessenek vissza jószágukkal, ámde a valóságos inségesek számára nyitva a tárcájuk és azoké minden jótékony hajlandóságuk.

Higyük el most, hogy az illetékesek: a kormány és a főváros megteszik mindazt, ami a nyomor enyhítése végett kötelességük volna. Így néhány évvel ezelőtt berendezték a munkaközvetítő intézetet. (A Kis Salétrom-utca és a József-körut sarkán), hogy ingyen teremtsenek kapcsolatot a munkakereslet és a munkakinálat között. De talán mondanunk se kell, hogy akik alanti képünkön, az intézet előtt hemzsegnek, várakoznak, korántsem munkaadók, hanem szegény munkások, akik éhkoppal várják az alkalmat, hogy megint kenyérkeresethez jussanak . . .

Napok, hetek telnek itt a sivár várakozásba, de sajnós, a munkaalkalom ma még olyan gyér, olyan szervezetlen a fővárosban, hogy a közvetítő intézet sehogyan sem tud gondoskodni mindazokról, akik hozzája fordulnak keresetért. És igazán munkát az intézet csak néhány embernek ad: a hivatalnokoknak, no meg annak a rendőrnek, aki odakinn posztol és vigyáz, nehogy a munkátlanok összeverekedjenek, rakoncátlankodjanak.

A munkaközvetítő előtt.

A ritka munkaalkalom, a rossz bér szabadította aztán rá hazánkra annak legborzasztóbb kórságát: a kivándorlást. Egyre növekszik, félelmetes arányokban azoknak száma, akik dezertálnak innen a fenyegető inség elől és szöknek más hazába, ahol a munkáskarnak, a dolgozni-akarásnak nagyobb a tisztessége, mint itthon, nálunk. Mint valami megállíthatatlan hemorrhágia, örökös vérvesztés, sorvasztja az országot a kivándorlás. Elég kimennünk a keleti pályaudvarra, vagy a nyugatira, hogy tömegbe verődve lássuk azokat, akik örökre bucsut mondván az itthoni kapufélfának, Fiume vagy Hamburg felé igyekszenek, ahonnan aztán majd az újvilág új reménysegei felé viszi őket az Óceán hátán a Cunard Line, vagy a Norddeutsche Lloyd gőzhajója.

Kivándorlók a Keleti pályaudvarnál.

gubbasztanak, ki siránkozva (mert mégis csak fáj elhagyni ezt a mostoha hazát), ki pedig már megvigasztalódottan, mert hallott róla, hogy a Jancsinak is, a Pistának is milyen jól megy a sora a Zamerikába, már pedig van ő is olyan legény, vág ő is olyan rendet, mint amaz . . .

És ha mégis nagyon kicsordul a keserű könnyű, megvigasztal a fogadás, hogy hiszen lesz még onnan visszatérés. Lám a madár is, a fecske, a gólya . . . Azt még csak nem is jó masina viszi, meg hajó, mégis elszáll messze, melegebb helyre, aztán tavasszal visszajő. Hát ők ne jönnének vissza? Akiknek rokonsága maradt itt (ha ugyan nem vándorolnak ők is a már kivándorlottak után), meg akiknek hajó, vasut van a rendelkezésükre, hogy visszakerüljenek ide . . . Hiszen persze, minden vigasztalás jó, mi azonban tudjuk, hogy ezek az új életet próbálók elvesztek a számunkra; ők, jómaguk majd még vágyódnak haza néhanap, de már a fiaik . . . a fiaik jenkigyerekek lesznek, akiknek szívéhez nem szól se a Szózat, se a Himnusz; talán nem is értik már a szavát, a jelentőségét annak, hogy „Hazádnak rendületlenül! . . .“

Ott ülnek most a pályaudvaron, aki elmegy mellettük azt hinné, a földön kuporgó népet lát, pedig nem az. Az

És addig is, amig beszállhatnak a vasuti szakaszba, itt gubbasztanak a pályaudvar körül, mint szegény, szomorú verebek, amelyek télvíz idején összebujnak, — hogy megőrizték valahogy a testük drágamelegét . . . Ott

ábrándok szövőszéke előtt ülnek ezek a férfiak és nők és szövik, szövik reménységeik szálaít, hosszú, láthatatlan szálaít, amelyek innen, a pesti pályaudvartól elnyulnak Long-Islandig és ellenállhatatlanul huzzák maguk után azokat, akiknek serény gondolata ezt az ördögös reményszálat szötte, tilózta.

Éppen a kivándorlás néminemű meggátolása végett teremtdött a foglalkoztató műhely is, amelyben munkanélkül való emberek jutnak egy kis keresethez. Hát hiszen a munkára, amit végeznek, nincs valami nagy szüksége senkinek, de alamiznával nem támogathatja az állam a munkanélküliséget mégsem és azért volt szükség, legalább a külső formák megőrzése végett erre az intézményre.

A nyomornak siet segítségére a hatósági husszék is, ahol lóhust, meg esett állatnak gőzön párolt husát mérlik ki, persze igen olcsón . . . Mondanunk se kell, hogy kevés üzlet van ebben a városban, amely oly „fényesen megy“ mint ez. Napról-napra valósággal megostromolják és a szegény esett állatok, elaggott konflislovak bizonyára nem sejtik, hogy elhalálózásukkal mennyire segítettek a szegény embereken.

— Kérek fél kiló bifteket!

— Egy kiló felsált.

— Tízért pascalt.

És így tovább. Kapható itt mindenfajta hus, mert a jó isten legalább egy tekintetben jól látta el a szegény embert: — nem verte meg finnyás gyomorral.

Foglalkoztató-műhely.

És ami pénzen a gazdag ember Karlsbadba utazik, annak már negyed részén a szegényebb népség itt egy esztendőre elláthatja magát husocskával . . .

Hanem hogy olyanok se vesszenek éhen, akiknek nem telik esett husra, arról is igyekszik gondoskodni a társadalom, meg néhány jótékony egyesület.

Itt ingyen ebédet, ott ingyen reggelit, vagy vacsorát adnak a szegényeknek. A kaszárnyának is megvannak a maga

Lóhus-mészárszék.

szegényei, akik között kiosztják a kantine főztjének maradékait. Néhány budapesti vendéglős szintén ellát táplálékkal egy sereg szegényt. Ezek a boldogtalanok aztán hosszú hadseregben vonulnak fel; a szél belekap rongyaikba és meglobogtatja, mint a nyomorúságnak cafatos zászlóját. Hanem mit törődnek a nyomorral, amikor inyüket, orrukat már csiklandja a leves szaga, az étel gőze, amely kicsap a konyhák felől, mint egy édes és boldogító ígéret . . .

És nincs rá szükség, hogy jó étvágyat kívánjanak egymásnak. Ellenben jó szerencse, ha nem az egymás kezéből kapják el a falatot, a bögrét, amelyben a leves, meg a benne ázott főtt hus van, némely zöldségdarabokkal.

Enni! Enni!

Ezekről az éhesekről gondoskodik az ingyentej és ingyen kenyérosztó bolt is, a Podmaniczky-utcában, ahol a nap

Akik potya-ebédre várnak.

különböző óráiban, télen, reggel és este tejet meg kenyeret mérnek ki férfiakra meg nőknek.

Ó, hány csendes tragédiának színhelye ez a bolt, ahol egy karéj kenyér, egy csésze meleg tej jár ki minden alázkodott szegénynek. Hányan vannak asszonyok, akik ezt a tejet bádog-
edénybe átöntik, a karéj kenyeret a kendőjükbe elrejtik és lopva viszik haza, hogy szétosszák éhes kicsikéik között! És mennyi szárnyaszegett reménységnek, egykor merészen nekiinduló karriérnek temetési menete ez a zsongó, tolongó tömeg, amely befelé igyekszik a boltba, amikor ajtaját kinyitják . . .

De az emberi könyörület és irgalom nem törölhet le minden könnyet és nem láthat jól minden gyomrot. Szeren-

csére, ahol legnagyobb a szükség, az isten állítólag ott a legközelebb s amire az emberi jóakarat gyöngé, azt elvégzi helyette kegyesen a természet. Jön a tél a maga dermesztő

Az „Ingyen-tej“ előtt.

hidegével, fagyával és a mikor legrettenetesebb a nyomor és legkinzóbb éhség, fenn az égből kegyes kezek megrázzák a menyei dunyhát és hull-hull ki belőle a szállongó, finom hópihe. Olyan finom, mintha angyali kezek szórják, amint azok is szórják, hogy a szegény embernek is legyen kenyere.

Jönnek a hólapátolók, elhordják a havat s estére beváltják kenyérre . . .

Akkor mi fázva, dideregve száguldunk végig az utcán, a dolgunk után. De csak kívülről fázunk. Belülről — áltassuk

A Podmaniczky-utcai ingyentejes bolt előtt (Nők csoportja).

Hótakarítók.

legalább magunkat — a szívünk annál melegebb és örülünk a télnek, a hópihéknak, megbocsátjuk még azt is, hogy tola-
kodón beveszik magukat a kabátunk felhajtott gallérjába.
Csak essék, essék az a fehér hópihe. Takarja be gyönyörű
prémme a várost, az utcákat, a házakat, munkát és kenyeret
adjon néhány száz szegény embernek, akit ha hó nem
esnék, télen bizonyára megvenne az isten hidege . . .

*

Két más könyvünkben bőven irtam a pesti nyomorról,
konkrétebb részletekkel, adatokkal is fűszereztem a kétes
existenciák, a koldusok, a hajléktalanok ismeretét. Most itt
még csak egy lépést tegyünk: ugorjuk át azt a keskeny
pallót, amely a nyomort a bűntől elválasztja. (Vagy tán
összeköti a kettőt?) Hogyan kerül a nyomorgó a börtönbe?
Pingáljuk le röviden, személyes tapasztalás alapján.

A gonosztevő rendszerint nem éppen szerény ember; de
arról, amit a börtönben tapasztalt, átélt, — még sem szokott
beszélni, legalább a magunk fajtáju, szemében idegen ember
előtt nem. És az, amit a rendőrségen elmondhatnak a bört-
önről, nem egészen hű képet mutat róla. Pedig a dutyi

nagyon érdekes világ s a tisztos polgári társadalom előtt olyan terra incognita, amelyről tömérdek furcsa és ismeretlen dologt lehet elmesélni.

A főváros nyomorát tanulmányozván, — hat évvel ezelőtt — módot nyújtott rá a főkapitány, hogy a rendőrségi intézményeket is alaposan megismerjem. Köszönet érte. A börtönt azonban hivatalos kalauzolás útján nem lehet igazán megismerni. Próbát tettem hát, hogy mint fogoly fürkészszem ki.

Egyéb ok is volt rá, hogy igyekezzem hűvösre kerülni. Egy hirhedt betörőt fogtak el, akit alapos gyanu terhelt, hogy része volt az utóbbi időben sűrűn ismétlődő kábel- és huzallopásokban s egész sereg lakás és bolt kifosztásában. Sikerültán egyet-mást kivenni belőle — gondoltam — talán még a bűntársak nevét is megtudom és érdekes riportot írhatok esetleg a lapomnak.

Kopott álruha s paróka, szakál kellett, amiről Echten, a Magyar Színház fodrászagon-doskodott. Estefelé, amikor a redakcióba beállítottam, a kollegák konstatálták:

— Jobb gazfickó-pofa kevés van.

Volt egy hamis egyforintosom. Bementem vele egy Erzsébet-köruti kávéházba. Kávétam s a hamis pénzzel fizettem. A szegény főpincér azonban ezt nem vette észre s visszaadott nyolcvankét krajcárt.

Igy hát nem sikerült az a terv, amit kifőztem . . . Lásuk az utcai koldulást! Nagyobb szabásu büntényt nem volt szabad markirozni, mert akkor biz a főkapitányságra

*Vendégszereplés a börtönben.
(A szerző mint csavargó koldus).*

kisértek volna be s én a hatodik kerületi börtönbe akartam jutni.

A második terv eredménnyel járt. Félóráig tartott a kéregetés, ötvenegy krajcár gyült egybe, amiből Hegedüs Ferenc, az Operaház művésze 30 fillért adott a Nagymező-utca sarkán. A pénzt az *Ingyen tej* jótékony intézményének adtam.

Többet nem lehetett gyűjteni, mert rendőr közeledett felém. Erre futásnak eredtem. A rendőr utánam.

— Tolvaj, tolvaj! Fogják el! — kiáltottak a járókelők. Valaki még azt is ordította, hogy *gyilkos!*

A harmadik mellékutca sarkán utólért a rendőr.

— Megállj kutya! — szólt rám, — majd megtapéntalak!

Mondhatom, jó ökle van a derék 802-esnek. Gáncsot vetett és úgy hátbavágott, hogy menten orrabuktam.

Már ekkor azt beszélte mögöttem egy nagykalapos hölgy, hogy ő hallotta, hogy leütöttem egy urat és elraboltam a pénzestárcáját.

— Kétezer forint volt benne! — mondta a derék hölgy.

Mi ehez képest az Alpesek lavínája! Mikorra a kaptánysághoz értünk, azt hiszem, már rémes rablógyilkossággá nőtt az ötvenegykrajcáros koldulás.

Az őrszobában nem sokat beszéltek velem. Miután nem tudtam — nem akartam — igazolni magamat, lecsuktak.

— Majd holnap délelőtt!...

A dutyi már tele volt. Elég tarka társaság került össze: tolvajok, részeg tótok, utcai leányok. Egy kicsit

Fráter Jani, a betörővezér.

hideg és sötét volt, de különben elég tiszta és lakályos hely, — annak, akinek másutt nincs lakása.

Be kell ismerni, hogy ma már legenda az, amit a rendőrségi börtönök rejtelmeiről mesélnek. Nem olyan borzalmas az. Napszámos-féle ember, aki öt krajcárért tizszer kisebb, szobának nevezett lyukban hál nyolc-tizedmagával, — örülhet, ha idekerül s szállást, meg kosztot kap. Az igaz, hogy néha püfölést is.

Jó ideig kellett vizsgálódnom, míg az én emberemet, akiről személyleírást kaptam, észrevettem. Ő fogadott legbizalmatlanabban. Tolvajnyelven odaszólt a mellette kuksoló alaknak:

— *Kötőfék* (óralánc) van rajta. Nem *sárga*? (gyanus?)

Végül megegyeztek, hogy aligha kell tartani tőlem . . . Félóra múlva már javába beszélgettünk. Leginkább az törte meg a jeget, hogy a nyelvükön fordultam hozzájuk.

Közönyös arccal elmondtam azután, hogy ma elfogtak egy tolvajbandát. Ott voltam, amikor a kihallgatás folyt. Az egyik cinkos, a Kancsal Gyuri, *Szliácsra ment* (vallott). Elmondta, hogy ők csak eladták a holmit, mindent a Kalmár Rozi szeretője lopott.

Ez a Kalmár Rozi *melkerin* (tolvaj utcai leány), a szeretője, Fráter Jani pedig — az én emberem. Fráter szörnyen felháborodott, amikor elbeszéltem, amit „odafönt“ hallottam.

— Hát ilyet *mószerezolt* a kutya? Na, megállj!

Méltatlankodva panaszkolt azután, hogy nem ő az egyedüli tettes . . . Lassanként sok érdekes dolgot elárult. Nagyjában megtudtam így, amire szükségem volt s azután maradt már időm arra is, hogy alaposabban széjjelnézzek a lakótársaim között.

Ezuttal csak két igazán érdekes alak volt közöttük. Az egyik hetven éves, beesett szemű férfi, a Marhetzer Tóni. Valaha hirhedt zsebmetsző volt, aki vagy tizenöt esztendeig ült. Ma már elvesztette a rugékonyságát, ügyetlen az öreg. Délelőtt a köruton egy cukrosbolt kirakatából datolyás dobozt akart elemelni, de rajtavesztett.

A másiknak a nevét nem írom ki. Tisztességes uri családja van, valamikor egy budapesti napilap kiadóhivata-

lában pénztáros volt. Sikkasztott s néhány évig börtönben tengődött. Szabadlára kerülve, egyre mélyebbre süllyedt, iszákos lett és delirium tremens-ben fog elpusztulni. Másfél órával előbb került a börtönbe, utcai botrányért, amit részeg fővel követett el . . .

Hogy mi módon kerültem el a kellemetlen szállásról, az nem érdekelheti az olvasót. Elég annyi, hogy dörömbölésemre ajtót nyitottak s negyedóra mulva eleresztettek, mert gondoskodtam róla, hogy kellőképpen igazoljanak.

A derék rendőrőrmester nem hitte volna, hogy egy óra mulva Krecsányi Kálmán detektívfőnökkel parolázom s éjfél előtt az ő társaságában indulok razziára. Negyven detektív volt velünk. Egész sereg jó fogást csinált a csapat reggeli öt óráig, de legtöbbet ért a börtönben ülő Fráter Jani bandájának a kézrekerítése. A Kisfuvaros-utca egyik házában leptük meg az öttagu bűnszövetkezetet, amelynek tagjain kívül tömérdek bűnjelet, értékes lopott holmit is vittek magukkal a detektívek . . . De ez már benne volt a napilapokban, amikor a rendőrség közölte a razzia eredményét.

Álruha nélkül.

PESTI VIDÁMSÁGOK

Van ebből is jócskán a mi kaoszunkban. Az igaz, nem olyan elmés, nem olyan csillogó, mint amilyen a szajnaparti hatalmas metropolisban járja, de nem is olyan esetlen, aminő a spreementi porosz kaszányavárosban otthonos. Pestnek külön vidámsága van ; valami, ami a kettőnek határmesgyéjén mozog és ha nem is olyan elbájoló, olyan önmagából fakadó, mint a párisi vidámság, viszont nem olyan durva, tenyeres-talpas, mint a berlinieké ; vagy tolakodón kedélyes, mint a bécsi szomszédjainké.

A pesti ember humorát, ha vizsgálónk, hamar rájönnénk, hogy ez a humor bizony akasztófahumor, kicsit kesernyés és öncsufolódó. De azért nem riad vissza a más gunyolásától sem. Csufolás kitalálásában különösen leleményesek vagyunk. Hanem azért magunkon is csipdelőzünk nagyokat és mi mondjuk önmagunkról, hogy nagy pipájuak vagyunk, de kevés a dohányunk. (Rákóczi idején aligha gondolták, hogy ez a szó a pesti csibésznyelv egyik diszkifejezése lesz és a ferencvárosi jassz tényleg csak *dohány*-nak hívja a pénzt.) És mondjuk azt is, hogy szegények vagyunk, de jól élünk. Gunyoljuk ^{is} és egyben vigasztaljuk magunkat. Van ebben valami filozófi szín, valami különös kedves-ség és magyar zamat. Mintha nyomoronéstréfán át még mindig meg akar-nánk őrizni valamicskét abból az egykori mon-dásunkból, hogy Magyarországon kívül nincsen élet, vagy ha van

Világcsodák ! (A Népligetben.)

is, de nem ér fel az idevalósíval! Hát talán abból az egykori öntetszésünkől már kiábrándultunk valamelyest s kevésbé vagyunk büszkéek az itthoni életünkre. Sőt megjegyezzük, hogy szegények vagyunk. Ám azért a régi hányavetiségből is maradt még egy kevés, ha több nem, annyi, hogy a szegénységünk ellenére is jól éljünk . . .

Hanem ez a mondás csak egyik jellemzője a pesti ésjárásnak, a pesti életfilozófiának és ezen keresztül a pesti humornak, meg vidámságoknak. Főleg vidámságok dolgában igen szerények vagyunk. Ebben megegyezik egymással az óriási városhoz minden rendü-rangu népe. Nagyon kevéssel beérjük, hogy vidámak legyünk. Csak apróka lökésre van szükségünk, valamire, amibe belekapcsolódhatik játékos kedvünk, a többi aztán már megy magától. Igazán, olyanok vagyunk, mint lenne az az igen éhes ember, aki beéri vele, hogy a kirakat üvege mögött lévő izes étkeket nézi és már a látásukon betelik, jól lakik, nem is kíván többet. Azt akarjuk ezzel mondani, hogy a pesti embernek a vidámsághoz nem kell sok, csak éppen annyi, amennyi impulzust ad neki. A többit aztán már hozzáteszi a fantáziája. És nehogy mindez tulságos rejtelmesnek tessenek, mondunk rá szimpla példát is.

Ki nem látta volna még, hogy egy-egy tánciskolával szemközt hányan állnak meg a gyalogjárón és néznek föl, ahol az iskola kivilágított ablakai mögött, mint rejtelmes árnyékok suhannak el a táncoló párok. Lent az utca bámésztó félóra hosszat nézegetnek fel a táncterembe, nevetnek, mulatnak, egyik tréfa, móka és gunyoros mondás a másikat kergeti, pedig közben majd lefagy a lábuk. Ámde, hogy az impulzus megvan, se vége, se hossza a tréfának, a vidámságnak, amelylyel ugyancsak szapulják a fenti keringőket . . .

Vagy tessenek megfigyelni, hogy amikor valami utcai incidens nyomán csoportosulás támad, mennyi jó, zamatos mondás hallatszik a tömeg soraiból. Annyi elmésség pazarlódik itt ilyenkor, hogy hivatásos humoristák félesztendeig élélhetnének belőle.

Kis lányok öröme: fölvonulás a bérmláshoz.

És mindez, mindez azt mutatja, hogy vidámság-szomjával ugy van a pesti ember, mint az a másik, aki a kirakatokban levő dolgoknak pusztá látásával lakott jól . . .

Nagyon kevés kell itt az embereknek hozzá, hogy felviduljanak, nevéssenek, mulassanak torkuk szakadtából. Amiben egyébként igen nagy része van annak, hogy Budapest alsóbb néprétege még mindig nem e város szülöttje, hanem vidékről szivódott föl és szivódik szakadatlan, elhozván onnan a maga nagyon egyszerű, nagyon szimpla szórakozását, közönséges vidámságait és szórakozások dolgában való teljes igénytelenségét. Ennek a tömegnek már a vidámság teljét jelenti, ha nem kell szorosan fegyelmezettnek lennie az utcán, hanem megengedhet magának egy-egy szabadabb rikoltást, apró kis mókát, aminőt a falujában szászámra üzött, de itt a főváros-

ban tilos, mert, uram bocsá' még zokon találná venni a legközelebbi sarki rendőr . . .

Amikor szabad kicsit falut játszani, Pestre átplántálni azt, ami otthoni szokás volt, akkor boldog a pesti utcának ez a legszimplább paraszti-proletár népe. Ezért nagy ünnep neki a husvét hétfője, amikor az utcán szagos rózsavizet árulnak, tiz krajcárért egy litert, és ő vesz belőle, és ugyanokon loccsantja vele az elsiető kis cselédbogarakat, hogy odahaza, a faluban se különben! Az ám még csak a hecc! Husvétnak áldott hétfője!

Ilyen szerény mulatságokkal is beéri Pest, pedig esztendőnként csak egyszer van benne része. A rózsaviz-árus különben kumulálja az üzletet és a rózsavizen kívül még limonádét is árul: pirosra festett cukros, citromos vizet. De nem kell félni, hogy a szomjas embernek talál rózsavizet eladni, a locsolónak meg limonádét. Mert még ha meg is esnék ez a kis szórakozottság, baj akkor se lenne belőle. Az egyik portéka tudniillik csak olyan ártalmatlan mint a másik . . .

Hanem a főmulatság mégse a locsolás. És a limonádé is enyhe járulék csupán, accenzórius dolog, amely a husvét i bohóságokon kívül még sok egyébnek a kiegészítője. Így első sorban — és most a legislegnagyobb mulatságot nevezük meg — a *bucsunak* járuléka ez a szinesviz-árus . . . Hiszen tetszik tudni, mi az a bucsu? Nem a bucsuzkodásra

A rózsaviz- és limonádé-árus.

gondolunk, hanem a nagy szentek névnapjaira, amiket mókás vásárokkal ünnepel meg az utcák népe. Amennyire furcsa, idegesemberekneképpoly szörnyű az a zenebonás, füttyülő, sipoló, trombitáló, állati hangokkal teli ünnep, de

hát Budapest — az Egyházon kívül — tartozik vele az ő faluról ide-szakadt szegény, naiv népének, meg azoknak a szegény kis házaló árusoknak, akiknek ez a legjobb napjuk, hogy ne mondjuk: a *haute saison*-juk.

Egymás mellett sorakoznak ilyenkor a vászonponyvás sátrak, emebben mézeskalács-sziveket, marcipán-huszárokat, sütemény-cselédlányokat árulnak, amabban játékszett kínálnak nagy, hangos, ordító szóval; trombitát, dobót, csákót; a harmadikban olcsó toilette-cikkeket, konyháink tündéreinek használatjára. Itt édességet, gyanus fügekoszorukat, amott meg egyéb jókat és mindez harsány zenebonába olvad össze, amelybe beleüvölt, sikolt, sikít, süvölt a legkakofonikusabb hangu szerszámok raffináltan fülsértő koncertje. És a sátrak közepén ott hullámszik a nép, az istenadta nép, amelyet csalogatnak jobbra, csalogatnak balra, mintha az utca egyszeriben átváltozott volna ezernyi jót kínáló paradicsommá:

— Erre, erre, kisasszony. Husz krajcár a gyors kép . . . Papiroson harmincért adom.

— Friss a pereg! Friss a pereg! Friss a pereg! — s'koltja automatikusan, szakadatlan egy másik hang.

És valami ismert népdal dallamán nótázza amott egy-egy legény:

Tizenhárom grajcár egy pár harizsnya.

Ilyen ócsó nem vót, nem is lesz soha

Egy pár tizenhárom, de két pár,

Sejhaj, a tatáját!

Nem bánom, legyen csak huszonöt grajcár! . . .

Bucsu a Terézvárosban.

Mindenesetre ez a legény az első, akit éppen a harisnya, ez a máskülönbön rokonszenves és hasznos öltözetdarab inspirált dalra . . .

És távolabb, fantasztikus kosztümben, egy „trörök” ordít:
— Trörk méz! Trörk méz! Trrrörk mézzz!

. . . S egy-két napra Budapest egyetlen óriási falu, amelyben az elhagyott otthoni multságoknak adhatja át magát az idesodródott nép, kis cselédek, katonák, jámbor iparoslegények.

Ha nem is ilyen zajos, de mégis hasonló zsánerű multság a vásár, és bizonyos, hogy a népnek ezt a szórakozását sem az ideges emberek gyönyörűségére találták ki.

Vásár.

Sőt ellenkezőleg. Ilyenkor az idegesek ugyszólván kocsiszámra, vasvillával dugják fülükbe a vattát és reggeltől-estig egyre hajtogatják keserves panaszukat:

— Meg kell bolondulni! Meg kell bolondulni!

De azért kibírják valahogyan és estére a vásárnak is csak úgy bealkonyodik, mint a hét többi, közönséges napjainak.

Körülbelül ezek lennének az utca multságai, amelyek spontán kínálkoznak, még csak a kezünket se kell kinyújtánunk értük. Hanem van multság egyéb is, az, amit a Városliget és a Népliget nyújt. Hát persze, ez aztán már más; a két liget üdülőhely mintegy és úgy van berendezve, hogy kiki megtalálja benne a szórakozásnak azt a nemét, amelyre kívánczik. Előkelő, esztéta lelkek számára ott van a Városliget torkolatánál a két nagy képcsarnok, az egyik a modern képek tárlata, a másikban pedig a klasszikus művészet remekei láthatók. Akik régiségek iránt érdeklődnek, ám tessék: ott a fővárosi muzeum; akiben pedig agrárérdeklődések ágas-

kodnak, nosza, csak sétáljon be a mezőgazdasági muzeumba. A kávések szerencséjére azonban még sokáig nem kell tartani tőle, hogy ezek a tudományos intézetek veszedelmes konkurenciát csináljanak a legigazibb pesti institciónak, a kávéháznak.

Mert a kávéház: az a legnépszerűbb, a leglátogatottabb hely az egész ligetben. És ezen belül aztán mindegy már, hogy Gerbeaudnak hívják-e ezt a kávézóhelyet s cukrászda-e, ahol nagyon drága minden, publikum megszőrnyen előkelő, vagy pedig egyszerűbb helyiség csak, ahol a kávénak nem két korona az ára, hanem polgáribb erszényekhez mérten, szerényen hatvan fillér. Az elv itt is, ott is ugyanaz, tudniillik, hogy a mi uri közönségünk kényelmes, irtózik a mozgástól; — vára és pihenőhelye neki a kávéház, ahol ha egyszer bevette magát, ki nem mozdul többé estig.

A Gerbeaud-pavillonban.

Azaz hogy: kimozdul, de csak akkor, ha történetesen megered az — eső. Akkor éppen a legpotrohosabbak járnak elől, és „esik! esik!” kiáltással menekülnek a fizetőpincér elől. A kalap, a kabát tönkre ázik ugyan, de mindegy, nekik mégis teljes a diadal, mert az ő győzelmük az, ha fizetség nélkül állhatnak odébb.

Addig is, míg megeredne a jótékony zápor, ülnek, hallgatják a katonazenét, nagyokat tapsolnak a népszerű Bachó karmesternek, meg a katonabandájának. És megszólnak mindenkit, összes ismerőseiket, akik véletlenül nincsenek a közepükben . . .

A Weingruber-pavillon.

És ugyancsak a ligetbe viszik ki a gyerekeket is, friss levegőre, egy kis játékra, már amennyire gátat nem szab lépten-nyomon játékos kedvüknek a kerubi tilalom, hogy

**A GYEPRE LÉPNI
SZIGORRUAN TILOS!**

Mert ha más tekintetben nem is, de egyben feltétlenül a paradicsomi kertre emlékeztet a liget: tudniillik itt is, mint ott, szigoruan tilos mindaz, ami benne a legcsábítóbb. Ádám apánknak tilos volt az alma után nyulnia, gyermekeinknek pedig nem szabad a gyeppen gázolniok . . . És így nevelődnek korán lemondásra, szigoru aszkézisre. A *papa* és a *mama* szó után ugyszólván ez a legelső, amit megtanul a pesti gyerek: *tilos*. És amikor már ezt is tudja, a szülők összeapják a kezüket, s csodálkozva konstatálják:

— Jaj de okos ez a gyerek!

Hancurozás közben, odakinn a ligetben, a gyereken nemcsak a maguk egészségének ügyét szolgálják, hanem egyben — és ne tessék felháborodni rajta — a gáláns ismeretségeket is közvetítik. Persze akaratlanul. Mert mit tehetnek róla ők, ha egy ravaszdi bácsi a gyermekbarát álarcával odalép hozzájuk, megsimogatja állacskájukat, aztán pedig a fiatal mama felé fordulva megjegyzi:

-- Milyen bájos egy gyerek! Milyen aranyos!

És a mamácska elpirul, de a pirulása mögött mégis hálát érez az ismeretlen iránt, aki így méltányolja Bébé szépségét.

Az ur pedig tovább érdeklődik:

— Hogy hívnak, Bubi?

A gyerek megmondja:

— Spitzer Lacika.

— Ahá, Spitzer, az öreg Spitzer, fia . . . És ön nagysád (a mama felé) ennek a drága gyereknek a mamácskája?

Gyerekek a Ligetben.

Mély pirulás, amely még szebbé teszi a kis Spitzer mamáját. Csönd.

— Rajongok a gyerekekért, — mondja az ismeretlen, s azzal már ott ül a mama mellett, hogy bővebben is kifejtse nézeteit a gyermekekről és rajongását a mások gyermekeinek fiatal mamájáért.

Igy válik Bébé ismeretségek közvetítőjévé. És már nagyon sok kis mama, meg kis guvernáns siratta meg, hogy a „tilos“-ra nem emlékezett éppen olyan élénken, mint Bébé, aki jobban meggondolja, mielőtt a tiltott gyepre lépne . . .

Most pedig kanyarodjunk le a liget aránylag előkelő sétányairól és térjünk be abba a sűrűjébe, amely a nagy terület igazándi lelke. Beszélgessünk locsogóbban a liget tulajdonképpeni szórakozó helyéről: a *vurstli*-ről.

Tudjuk, a pesti *vurstli* a bécsinek mintája szerint való ;

Kikiáltók a Vurstliban.

hiszen még a neve is ugyanaz és senkinek — hála isten — eszébe nem jutott eddig, hogy a vurstli nevét *kolbászká-ra*, vagy *hurkány-ra* magyarosítsa. Hát bécsi eredetű a vurstli, itt azonban, pesti földön, Pesthez asszimilálódott. És ha netán egy derék akadémikusunk ráadná a fejét, hogy összehasonlítást eszközöljön a bécsi meg a pesti között, hát bizonyára igen élénk különbségeket találna nemcsak nyelv, hanem lélek és szellem dolgában is. Hiszük, hogy a pesti előnyére.

És most, még az előljáró beszéd során jegyezzük meg, hogy hosszú ideig csak a Városliget bódévárosát kellett vurstli alatt érteni, utóbbi időben azonban ezt a játékterületet megrendszabályozták, megcsinosították, odább telepítették és teremtek még egyet az Üllői-út végén lévő új Népligetben. Mert azonban a kettő: szórakozások meg egyebek dolgában igen megegyezik egymással, nézze el kegyesen az olvasó, ha közös gyűjtő cím alatt fogjuk össze és szimbolummá magasztosítván, egyszerűen a Ligetről beszélünk. Liget, ez a családi név, a két-egy testvére, amelyek közül az egyiknek Város, a másiknak Nép a keresztnéve. Persze az aztán merőben véletlenség már, hogy ezuttal a keresztnév megelőzi a családnevet . . . Tehát, jövel oh Liget, ezer csodáddal gazdag Vurstli, te külön, nagyszerű világ, ahol gyermekkorunk legszebb óráit éltük és a hová vissza-vissza rándulunk még ma is néhanap, amikor régi emlékeink szárnyán akarunk visszaszállani a lepergett szebb napok, a gyermekkor tündér-birodalmába!

Csilingelés, puffogás, háromféle melódiának barbárul egymásnak ütköző ritmusa; tolongás, lökdösődés, keményített szoknyák és formátlan uniformisok; ide-oda röpdöső szavak, visszanézések; testszag, por és virstligőz: ember legyen, aki ennek a tömegmámornak, amelynek stilussá akaró konturjai olyan nagyvonaluak, hogy csak ritka szem fogja át, — meg tudja éreztetni a poezisét, az illatát . . .

A lövöldéssel, ringlispilekkel, hintákkal, gyorsfénykép-szekkel, mutatványosokkal tele óriási játékvárosnak legkarakterisztikusabb alakja a kikiáltó. A vurstli tudósa, humoristája,

krónikörje és poétája ő. Egyik legérdekesebb alakja nemcsak a ligetnek, hanem egész Budapestnek.

Rendesen szociális rohanásnak, züllésnek az eredménye; majdnem mindig valami fél-intellektuális pályáról esett bele a városligeti népmulattatásba; színész, ügynök volt, vagy eféle.

Vasárnap délután az ő rákpirosarca, kiabálástól kidagadt erei uralkodnak a vurstlin. Tolongás, zshivaj, vihogás, kiáltások . . .

— Itt az orriássi kigyó! . . . Tizenöt kila hust fogyasztja mindennap! Hazája az Ázsia, ahol nagyon sok embert benyel, fejétől lábáig tizenöt méter, lábától fejéig husz méter, és ezen gyöngé nő nem fél tőle, sőt még meg is csókolja . . .

Azzal a mellette álló, vézna, csunya asszonyhoz fordul, aki már ilyenkor tudja a kötelességét, lecsavarja nyakáról a lomha kigyót és a fejét a szájába veszi . . . A publikumon az utálat és respektus moraja fut végig.

— Csak tiz grajcár az első hely — folytatja a kikiáltó — második hely öt grajcár, vitéz urak, őrmestertől lefelé a felét! Mingyár megkezdődik az előadás, tessék besétálni!

És nagyokat üt a mellette levő pléh-üstre, beleordít egy szócsőbe. A bent levő nézők kitódulnak, a cselédek és bakák tömegesen indulnak föl a lépcsőn, a kikiáltó fölsegíti a „hölgyeket“ és tréfás megjegyzéseket vált az urakkal. A kigyós nő eltűnik a függöny mögött és az egész elülről kezdődik, csak a hölgyet fölváltja egy szerecsen . . .

Az ám, de az embert nemcsak a csodák érdeklik, nem csupán a jelenkor fantasztikumaira, hanem naivan kíváncsi a — jövődre is. Tudni kívánja mi lesz a sorsa, kedvező kegyelemmel van-e iránta a jövő, vagy pedig ellenkezőleg: Erynnis-körmökkel leselkedik-e rá a végzet?

Tudja ezt a kíváncsiságot és alaposan kihasználja *Cagliostro-néni*, aki aztán husz fillérért, sőt tizért olyanokat jósol, hogy a hallatára Pythia bizonyára lefordulna irigységében az ő hires, háromlábu székéről . . .

A jó néni, amint képünkről is látnivaló, Cagliostroval tart rokonságot, pedig hát alaposan eltér a hires elődtől.

Nem azért, mintha nem volna éppen úgy szédelő, mint amaz, hanem Cagliostro udvaleműleg azzal kérkedett, hogy már ötszáz éves, és mégis fiatal, amely dicsekvésre pedig Cagliostro néni aligha merné ragadtatni magát. Talán inkább az ellenkezőjére: hogy nincs még ötszáz éves, de mégis olyan öreg már, mintha ezeresztendősen lenne...

Ha ugyan ráérne az asszony, hogy ilyen reflexiókat kockáztasson meg. De nem, neki más dolga van. Az, hogy a kis Milimaxot biztassa:

— Kis Milimax geh' hinunter, és tedd meg a tied kötelességedet!

A kis Milimax pedig lemegy, megteszi a kötelességét, ami nem egyéb mint az, hogy az ámuló tömeggel elhitesse: az ő hidraulikus masinája nem szimpla fizikai készülék, hanem káprázatos csodája a természetfölöttiségnek. És Cagliostro anyó jósol. Megjövendőli, hogy a jövőbelink szépséges szőke leányzó, nagy hozománynyal, örökséggel és négy gyermekkel fog megajándékozni bennünket...

Hiszen hazudik az asszony, persze hogy hazudik, de nem baj. Amit tesz: nem csalás, és semmiképpen se rossz cselekedet. Ellenkezőleg. A jövődőt persze nem tudja az öreg asszony, de a jóslás helyett ad még annál is értékeesebb valamit: reménységet. Reményt árul, hogy szép jövő vár ránk, örömmel teljes. És van-e értékeesebb jószág, mint a remény? Ha tudnók a jövőt, vagy elrettennénk tőle, vagy türelmetlenül várnók. Holott a remény megnyugtat, megvi-

A jósnéni.

gasztal és türelmessé tesz. Már pedig igazán, a boldog életnek ez az igazi három főkelléke: a nyugalom, a vigasztalás és a türelem. S ezt megkapjuk a reménység-árusnőtől, aki így, a mások babonáján keresztül, és a tudtán kívül csakugyan ráhibáz az igazságra, boldogságot jósolván . . .

De ne vesztegeljünk sokáig az ő állványa előtt sem, hanem menjünk tovább egy lépéssel és elérkezünk a ligeti muzsahajlékok: a műszinkörök és varieték elé.

A muzsák ligeti villája.

Nyár van, nyár van, hát persze, hogy ilyenkor a muzsák is lenge ruhát öltenek, és ponygyolában fogadják a ligeti hajlékuk nagyérdemű vendégeit . . . Lengén, de szívük minden melegével. És míg a nézőtér megtelik csa-

vargó diákokkal, mesterlegényekkel, katonákkal és kis pesztrákkal, odafenn a színpadon szegény színésznép játsza a komédiáját, járja a táncot, énekel a vaskos kuplét, és minden előadás görög tüzzel végződik, nemzetiszínű zászlók lengetésével, apotheosisokkal, amelynek keretében ez a szegény utszéli komédiás-csócselék hódolón fogja közre a Hungáriát ábrázoló harminc forintos primadonnát, és:

— éljen a haza! éljen a magyar!

fölkiáltások közben halkán belesugják szappant-nemlátott fülecskéjébe:

— Szép kisasszony, adjon kölcsön egy hacit . . .

— Szegény édes anyám tüdővésztes . . . szeretnék neki haza vinni szalámit ötért . . .

— Kisasszony, az udvarlója kinn várja . . . Adjon kölcsön egy kroncsit . . .

Aztán ujra felharsan a kórus:

— Éljen a magyar! Éljen a haza!

És az sincs minden komikum nélkül, amikor a lukas cipőjü bonviván oda fordul szinpadi nejéhez és az egyetlen tört lábu kanapéra mutatva, amely a szín összes butorzatát teszi, keservesen felsóhajt:

— Látod, Elvira, ez a nagy fényüzés, ez a vétkes pompa, ez tett tönkre bennünket . . .

Míg a színház így csillogó hazugságokkal kábit, a cirkusz már sokkal őszintébb! Ott bizony igazi kunsztokat kap az ember. Az a műlovarnő ott a ló hátán nem hazudik. Az csakugyan átugrik a tűzkarikán. És nem hazudik a trapéz-művész se! Biz' ő is csakugyan az életét kockáztatja, meg a többi, azerőművész, az ikarosí játékcsoport mind a maga igaz ügyességét mutatja be, hát nem csoda, ha óriási tömeg gyűl naponként az olcsó arénába, és még többen állnak meg kívül, az alacsony kerítésen túl, hogy onnan szemléljék végig az előadást . . .

A Barokaldinál.

mutatja be, hát nem csoda, ha óriási tömeg gyűl naponként az olcsó arénába, és még többen állnak meg kívül, az alacsony kerítésen túl, hogy onnan szemléljék végig az előadást . . .

A nép a Barocaldi nevét, — a cirkusz meggazdagodott tulajdonosáét, — régóta mint fogalmat emlegeti, sőt át is formálta „Garibaldi“-vá, mert a nagy olasz szabadsághősről is sokat hallott, sőt régen népdalból tanulta meg a nevét.

Ott állnak sűrű csoportban a cirkusz kerítése körül és csak akkor ugranak el riadtan, ha közibük jön bádog-edényével a pénzbeszedő, hogy megadóztassa pár krajcár erejéig ezeket a szegény tatárokat is, akik kívülről bábész-kodnak befelé . . .

A bábészkodás, a magát elhagyás, a vidám szórakozások Hesperida-kertje a liget és a sok mulatság közben ez az egyszerű embersereg megkábul s kíváncsúnak találja a könnyű, henye életet. Éppen ezért a liget az iskolája és később hazája a csirkefogónak is. Még nem gonosztevő, de már nem dol-

— Megvagy, jómadár!

tartják a tolongások lefölözöit és hamar lefülelik, ha valami gyanus mozdulaton kapják rajta.

Ilyen ez a nagyszerű, különös, magában való világ, „ahol mulatnak“ . . .

A városligeten és a népligeten kívül kedves mulatsága még a budapestieknek a kirándulás. És a kiránduló helyek közül: az öreg Gellérthegy. Vasárnap délután egész karavánok rajzanak át Budára, ezernyi-ezrek csapnak fel vasárnapi turistáknak, ellepik a hegyoldalokat és dalolva, falatozva, játékkal és nevetgéléssel töltik az időt. Estére kelve pedig a hegyoldalon, ahol valaha Gellért püspököt hengergették le szöges hordóban a lázadó, pogány magyarok, ott most zsiros papirosokat, szalámi héj-jakat sodor le a megsemmisülésbe a szellő...

Persze a kirándulók nemcsak falatoznak, hanem felkerekednek sétára is, lehetőleg párosával, egy legény, egy lány; egy lány, egy legény. És ezt az ábrán-

gozik. Félig serdült fiú; talán ő maga sem tudja, miből él. Alkalmi szolgálatokért, néha akadó könnyű munkáért kap pár hatost, azt mulatja el a ligetben. Kötekedő, lármás természetű, gyakran összeütközik tehát a polgári rend lószörbokrétás őrével . . . Ez az út vezet a tolongházba, onnan pedig a börtönbe . . .

Zsebtolvajokat nevel a liget és nem tartozik éppen a ritkaságok közé egy-egy elcsent tárca, kilopott brostü vagy egyéb. Hanem a rend éber őrei is résen vannak, szemmel

Kirándulók a Gellérthegyen.

dos sétát olyan igen fontosnak
vélik, hogy jövőendő századok oku-
lására belevésik fába, kőbe, fa-
padba nagy ákom-bákom betűkkel:

IT VOLTA MILON
KAKI ZASO
NAL

S. ALLADÁR

Ami így olvasandó: Itt voltam
Ilonka kisasszonnyal, S. Aladár.

És egy nyillal átütött, lánggal lobogó szív. A Selyem
Aladár szerelmes, mindig szerelmes, mindig égő szive...

A citadella tetején.

A turisztikának még
elszántabb hivei, akik
nem a nő sziveket hág-
ják meg, hanem a cita-
della düledező romjait.

És ez se utolsó mu-
latság.

Kedves kiránduló
hely még a Zugliget,
a Hűvösvölgy, meg a
környező budai hegyek.

De mindannyinál nép-

szerűbb a mi tündérszigetünk, Budapest szépségkoronájának
egbájosabb gyöngye: a Margitsziget.

Vasárnap serényen cikáznak oda a karcsu dunai hajók
és ontják a népet a
szigetre, amelynek szá-
zados platánjai olyan
gyönyörű történeteket
tudnak elmúlt histó-
riáinkból és mondják
is, mesélik is a regéiket,
de persze csak kevés
ember akad, aki meg-
értene a fák rejtelmes
beszédjét...

De ha ritkán akad
is, volt és van. Tudjuk,

El a Margitszigetre!

Bródy Sándor. (Fotografálta: Molnár F.)

Arany Jánosnak milyen kedves, szeretett helye volt a Margitsziget és Vajda János is gyönyörű strófákban ünnepelte ezt a tündéri földdarabot, amelyet a palatinus-család változtatott át egy darab földi Édenné . . . Deák Ferenc és utolsó eszten-

deiben a nagy Szilágyi Dezső is gyakorta volt zárandoka a szépséges Margitszigetnek.

Külön érdekessége a szigetnek a bohémvilág. Kiváló íróink egész sora nyaralt, sőt telelt is ott számos esztendőn át. Köztük legtovább Bródy Sándor, mindnyájunknak kedves Sándor bá'-ja, ez a forrószívű, ragyogó fantáziájú író, aki néhány gyönyörű dolgát írta meg itt a szigeten. Egy zord téli estén nagykomolyan mondta a kávéházi törzsasztalnál az ő utánozhatatlan hangsúlyával:

— Fiukák, én remete leszek, olyan troglodita a Margitszigeten. Kimegyek, vagyont irok össze, spórolok, birtokot veszek fiukák.

A legnagyobb hőésésben ki is költözött a felsőszigetre. Két napig irt-irt, aztán megunta a remete-életet és bejött a Newyork-kávéházba. Fiákkerben tért vissza és azontul mindennap úgy járt. Vége lett a spórolásnak. Sándor bá' hősies harcokat vivott naponta a leghirhedtebb pesti zsarolókkal, a fiákkeresekkel s tényleg csinos bir-

Molnár Ferenc. (Fotografálta: Bródy S)

tokot vásárolhatott vón' a fuvarköltségeken, amiket Schorsl, Scháni, Fránci meg a többi bérkocsis zsebrevágott.

— Fiukák — jelentette aztán Sándor bá' — megvan a regény meg a darab is, de nincs egy *dromb*-om se.

Régi szerelmese a szigetnek Molnár Ferenc is, ez a fiatal nagy írózsenink. Az irodalomtörténet buvárai majdan jelentékeny szerepet kell hogy juttassanak életrajzában a Margitszigetnek. Ott írta csudaszép regényét *A gazdátlan csónak történeté*-t, — amelynek színhelye is a sziget, — onnan indult világhódító körutjára *Az ördög*; de csaknem összes többi alkotásai is ott születtek meg. Régi, állandó szigeti tartózkodásakor készült ez a kép.

A margitszigeti bohémek családjába tartozik a következő három jókedvű fiatalember is, aki cigányosan buvik meg a képecskénken: a min-

dig ötletes Nagy Endre, aki elhagyta a zszurnaliszta-pályát és páratlan kedveltségű kabaré-direktor lett; az energikus Mester Sándor, az egykori világjáró tengerésztiszt, akit a Pesti Napló szerkesztői székebe juttatott ritka ujságírói talentuma és a kicsi, de sokféle borsnál

Margitszigeti öslakók: Nagy Endre, Csergő Hugó, Mester Sándor.

erősebb Csergő Hugó, *A lovag ur* kedvestollu szerzője, aki élesszemű ujságíróból melegszívű poétává lett s aztán a zszurnalisztika legforróbb kohójához fordult vissza: ma a Pesti Hirlap tekintélyes politikai rovatvezetője.

A három jóbarát ma tán röstelkedve, vagy legalább mélabusan nézi ezt a képet, amely kissé indiszkrétül juttatja eszükbe a régi, vidám életet és legfőbb jelszavát: Le a vagyonos, sőt az adósságtalan osztálylyal! Pedig némely tekintetben tán mégis jobb volt akkor.

Igazán sokat lehetne még a szigeti bohémekről összefecsegni. A régiek és az újak tömérdek vidám dolgáról. De hát ehhez viszont épp az ő pompás pennájukra volna szükség. Inkább bemutatjuk minden bohémek királyát, a Mestert. Ez fölöslegessé teszi a további betüvetést; hiszen a Mester az élő anekdotakincs, ezernyi kedves, finom apróságot lehetne róla mesélni, — de mindet, mindet ismerik ezerfelé. S ez a naivul átlátszó, de jóleső ravaszdiság juttat — a publikum által tán szintén várvavárt — alkalomhoz, hogy pontot tegyünk az utolsó mondatunk végére . . .

A Mester a Marhával.

TÁBORI KORNÉL KÖNYVEI:

<i>A levegő hősei. Hogyan repülünk?</i>	1.— kor.
<i>Uri gonosztevők. (Regény)</i>	1.— „
<i>A borzalom országa. (Kalandozás Oroszországban 72 képpel)</i>	2.— „
<i>Nyomor és bűn a gyermekvilágban</i> 10 fényképpel)	1.— „
<i>A rejtelmes ifju. (Ifjúsági regény számos képpel)</i>	3.— „

TÁBORI KORNÉL és SZÉKELY VLADIMIR könyvei:

<i>Bűnös nők</i>	1.— kor.
<i>A tolvajnép titkai</i>	1.20 „
<i>A csaló Budapest</i>	1.20 „
<i>Beteg szerelem</i>	—40 „
<i>Az erkölcstelen Budapest. Elfogyott</i>	1.20 „
<i>A bűnös Budapest. (Elfogyott)</i>	1.— „
<i>Nyomorultak — Gazemberek. (Elfogyott)</i>	1.— „

VIDÁM KÖNYVTÁR:

(Eddig megjelent füzetek).

I. <i>Humor a bűnben</i>	50 fill.
II. <i>Budapesti erkölcsök</i>	50 „
III. <i>Színházi históriák</i>	50 „
IV. <i>Furcsa alakok</i>	50 „

(Ezekon kívül még nyolc füzet fog megjelenni).

A SÁNTA ÖRDÖG MESÉI

(Könyvsorozat a modern Budapestről)

Szerkeszti: TÁBORI KORNÉL

I. Cifra nyomoruság

Irta: **Pásztor Mihály**

A FŐBB RÉSZEK CIMEI:

Miből élnek a pestiek?
Hazudjunk szépen!
Adatok a fényüzésről.
Akkor borravalóból élnek.
A mellékfoglalkozások.
Akkor adósságból élnek.
A legfurcsább lavina.
Ügyvédnymor.

A hivatalnok urak.
Orvosok nyomorusága.
A korrupció.
A részletüzlet.
A női toalették.
Kávéházak.
Becsukott boltok.
Színház, kártya, lóverseny.

II. Bűnös nők

Irták: **Tábori Kornél** hírlapíró és
Székely Vladimír rendőrfogalmazó

A FŐBB RÉSZEK CIMEI:

Bűn és szerelem.
A csibészleány.
Házitolvajok, cselédek.
A lopás módjai.
Üzleti, vasuti, utcai és
kleptomániás tolvajok.

A szélhámosok.
Híres kalandornők.
A patológia szélhámosai.
Jóslók és kuruzslók.
Zsarolók.
Véres büntettek.

A nagyértékű bevezetést **Molnár Ferenc** írta s a színes címképet **Bér Dezső** festette. A két pompás könyv összesen **2 kor. 50 fillérért** (ajánlva, postaköltség beszámítva) kapható: a Máv. hírlap- és könyv-árusításánál (Magy. Kiv. és Csomagszáll. R.-T.) Budapest, Mérleg-u. 11. és **TÁBORI KORNÉL-nál, Budapest, VIII., József-utca 16—18. sz.**

TÁBORI KORNÉL hirlapíró és SZÉKELY
VLADIMIR rendőrfogalmazó könyvei:

I. A TOLVAJNÉP TITKAI

A főbb részek címei:

A gonosztevők szervezete
Budapest bűnösei
Acsibész, a jassz, a selyemfiu
A zsebtolvaj
Vasuti tolvajok
Albértlők
Enyveskezü csalók
A szállók réme

Betörők
Lakásfosztogatók
Hires kasszafurók
Hogyan védekezzünk a be-
törők ellen?
Rendőrképek, tolvajképek
A tolvajok maguk közt
Tolvajnyelv és tolvajszótár

II. A CSALÓ BUDAPEST

A főbb részek címei:

Katasztrófa előtt
Modern bűnök
Utcai szélhámosok
Vidékiek fosztogatói
A pályaudvaron
Az iparlovag
Ügynöki üzelmek
Pénzügynökök gázságai

Házasságszédelgők
Zugbankárok
Szövetkezetek
Gründolók
A jótékonyság piócái
Turfhiénák
Sajtóhiénák
Hires magyar szélhámosok

A két kötet ára utánvétellel összesen 3 kor. 10 fill. Aki 2 kor. 85 fillért
előre beküld (bélyegben is lehet) az bérmentve, ajánlva kapja meg.

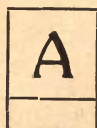
III. URI GONOSZTEVŐK Budapesti erkölcsrajz

Ára utánvétellel 1 kor. 80 fill. s a pénz előzetes beküldésével 1 kor.
40 fill. ajánlva, bérmentve. A három kötet együtt: 4 kor. 20 fill.

VIDÁM KÖNYVTÁR

Szerkeszti TÁBORI KORNÉL

Szerkesztőség és
kiadóhivatal: BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-UTCA 16-18

VIDÁM KÖNYVTÁR rendkívül olcsó előfizetést nyit. Ennek a vállalatnak két füzeté (HUMOR A BÜNBEN és BUDAPESTI ERKÖLCSÖK) csak a minap jelent meg és rohamosan elfogyott az első nagy kiadás. Ez a ritka siker remélteti, hogy a többi füzet — amely szintén mind elsőrangú humoristák munkája — épp oly kedvelté lesz. Tizenkét füzet jelenik meg egyelőre, havi időközökben, ilyen címekkel:

Humor a bűnben
Budapesti erkölcsök
Színházi históriák
Furcsa figurák
Diplomás humor
Cabaret-mókák

Turf és kártya
Bohémia
Jaj, az a politika
A jó vidékiek
Vig pesti krónika
Az éjszaka humora

Az összes füzetek szerzői épp oly kitűnő írók, mint az eddig megjelenteké: *Bródy, Erényi* (a Pesti Napló színházi rovatvezetője), *Molnár Ferenc, Nagy Endre, Szini, Pásztor, Székely* rendőrfogalmazó, *Szomaházy, Zöldi* stb., s végül résztvesz a munkában a szerkesztő, *Tábori Kornél*.

A sorozat remélhetőleg kibővül még. **A tizenkét füzet** előfizetési ára összesen, postaköltséggel együtt **hét (7) korona**. Célszerűen cselekszik az, aki postautalványon egyszerre beküldi, mert különben a 12 füzet utánvétellel, ajánlva, egyenként 40 fillérrel többbe, vagyis összesen 12 koronába kerül. Aki tíz előfizetőt gyűjt, az **mind a tizenkét füzetet ingyen kapja**.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

